

Foto Tamara Mizerit

Pomladno prebujanje

Uvodnik

Jurij Paljk

Molk ni sprejemljiv!

Dragi bratje in sestre, od četrta do nedelje bo v Vatikanu srečanje predsednikov vseh škofovskih konferenc o temi zaščite mladoletnih in Cerkev. Vabim vas, da molite za to srečanje, ki sem ga hotel kot dejanje močne pastoralne odgovornosti pred tem najnim izzivom našega časa, je prosil vernike z vsega sveta papež Francišek minulo nedeljo in tako ponovno pokazal, kako si želi, da bi v Cerkvu prišlo do korenitega očiščenja.

Gre za srečanje o zaščiti mladoletnih v Cerkvu, ki bo od 21. do 24. t. m. v Vatikanu. Dogodek bo potekal na zahtevo papeža Franciška, udeležili pa se ga bodo predsedniki vseh škofovskih konferenc. "Zanikanje je primitiven mehanizem. Moramo se oddaljiti od kodeksa tišine, razbiti sokrivdo, kajti molk ni sprejemljiv", je o spolnih zlorabah v Cerkvu na posebni tiskovni konferenci povedal Charles J. Scicluna, tajnik Kongregacije za nauk vere in član organizacijskega odbora srečanja.

Prve tri dni, od četrta do sobote, bodo udeleženci zbrani v novi sinodalni dvorani, kjer bo vsak dan namenjen enemu od vprašanj: odgovornost škofov, accountability oz. komu mora škof ali predstojnik reda poročati o svojem delu, ter transparentnost. Papež Francišek bo prvi dan imel uvodni govor, ki bo predvsem metodološke narave. Sicer pa bodo škofje vsak dan poslušali tri poročila, imele jih bodo tudi tri ženske, sledili bodo vprašanja in odgovori, zatem pa še delo po skupinah. Udeleženci srečanja bodo prisluhnili tudi pričevanjem žrtev zlorab. Vsak dan se bo začel z molitvijo. V soboto zvečer bodo udeleženci srečanja skupaj s svetim očetom obhajali spokorno bogoslužje v dvorani Regia v apostolski palači. Tukaj bo tudi v nedeljo ob 9.30 papež s škofi obhajal sveto mašo, sklepni nagovor bo imel papež Francišek, ki si odločno prizadeva, da bi postala Cerkev čista, prosojna, vredna Kristusovega evangelija.

ROJAN

Prešernova proslava Na svojo kulturo bodimo ponosni!

Štefan Čok

V nedeljo, 17. februarja, je Društvo Marijin dom, v sodelovanju z Glasbeno matico, Klubom prijateljstva in s pokroviteljstvom Slovenske prosvete, proslavilo dan slovenske kulture v Rojanu. Pred

prireditvijo so se prisotni zbrali v vhodnih prostorih doma, kjer so organizatorji odprli razstavo rojanskega slikarja Roberta Kozmana. Po uvodnem pozdravu predsednice društva Dorice Žagar je umetnika predstavila prof. Jasna Merku'. Kozman spada med umetnike, ki ustvarjanje doživljajo intimno.

/ str. 11
MČ

ŠTMAVER

Praznik sv. Valentina Mikavni drobci vaške zgodovine

Okoli sv. Valentina, ko se v rastlinah že počasi začnejo pretakati življenjski sokovi in v zraku je, posebno v sončnih dneh, že slutiti prihajajočo pomlad, zaživi prijetna vasica Štmaver ob vznožju Sabotina. Na njegovi sončni strani so raztresene domačije, v katerih gospodinje ob vaškem zavetniku pridno cvrejo tradicionalne štruklje. Te ponujajo na vaškem praznovanju, ki ga že dolgo vrsto let prireja Kulturno društvo Sabotin v prostorih nekdanje štmavrske šole, v kateri je nekdaj poučevala tudi pesnica Ljubka Šorli in tu med tednom tudi stanovala.

Slavica Radinja

/ str. 8
Iva Koršič

GORICA

Srečanje pod lipami Zastopanost v izvoljenih telesih

Zajamčeno zastopstvo na deželni ravni in - še predvsem - v rimskem parlamentu bi bilo za slovensko narodno skupnost v Italiji nujno potrebno, še zlasti v novih časih, ko se zdi, da bomo vedno težje izvolili svoje predstavnike. Cilj ostaja težko dosegljiv - po mnenju marsikoga - tudi zato, ker nismo dovolj enotni, ker nimamo dovolj usklajene vizije.

/ str. 3

Srečujemo se tudi na spletu!

Obiščite nas na našem spletnem portalu

www.noviglas.eu

in na družbenih omrežjih

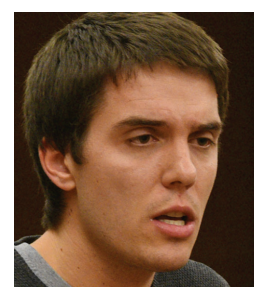
Okrogel jubilej

Kulturno in politično zmeraj dejavni, mladostni Antek Terčon je dosegel pomemben življenjski mejnik

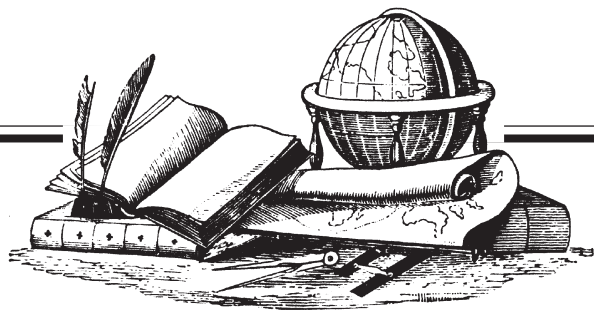
10

Goriško višješolsko središče

Prof. Jernej Šček je dijakom licejev Gregorčič-Trubar spregovoril o fil(m)ozofiji z izvlečki filmov

15

Med Slovenci na peti celini

Pogled v zgodovino (1)

Naše rojake "down under" sem imel priložnost obiskati jeseni leta 2017. Zanimalo me je predvsem, koliko so slovenske skupnosti še žive, kako so se spreminjale skozi čas in kakšni so obeti za prihodnost. **Pogled v zgodovino naseljevanja** Avstralija je bila kot najbolj oddaljena celina za Slovence dolgo precej nepriljubljena. Do konca prve svetovne vojne so na njeno zemljo stopili le posamezniki slovenskega rodu, po večini po-

Tasmaniji. **Nastanek impresivne slovenske infrastrukture**

Po drugi svetovni vojni se je v dveh desetletjih in pol v Avstralijo preselilo veliko število ljudi, pretežno enake starosti. Prišlo je sicer tudi do kar nekaj mešanih zakonov (večinoma slovenskih fantov, ki jih je bilo več, navadno s priseljenci drugih narodnosti), kar pa je vodilo tudi v asimilacijo. A večina se je ob koncu tedna po garaškem delu najbolje

ko je tik pred začetkom prireditve izvedela, da ji je doma umrla mama. "Mama na parah, jaz pa nasmejano stregla ljudem. Do konca dogodka nisem nikomur nič povedala, vedela sem, da me potrebujejo in zadeva ne sme spodleteti, če hočemo pravočasno nabrati dovolj denarja, da nam ara ne zapade", so bile njene besede.

Nastajale so mlade družine, nekateri so kot par prišli že iz Slovenije, drugi so se spoznali pod južnim križem. Število otrok je bilo veliko in klube so napolnile številne dejavnosti – sobotne šole slovenščine, mladinske folklorne skupine, pevski zbori, za odrasle pa balinanje in drugi športi, kartanje. Na kratko: cele konce tedna so številni preživljali v povsem slovenskem okolju sredi Avstralije.

V štirih desetletjih pa se je marsikaj spremenilo. Impresivna infrastruktura, ki je rezultat prostovoljnega dela in prihrankov rojakov, še vedno stoji, vse težje pa je klube napolniti z dejavnostmi.

Ideološka diferenciacija
Poleg verskih središč (o katerih več naslednjič) so bila osrednja zbirališča slovenska društva. V Melbournu, kjer živi največ Slovencev, delujejo kar štiri slovenski klubi, v približno 75 km oddaljenem Geelongu pa še eden. V Sydneyju, drugem največjem slovenskem centru, delujeta dva kluba ter še po eden v uro in pol oddaljenem Wollongongu in dve uri oddaljenem Newcastlu. Razlogov, da so se Slovenci združili v več različnih klubov, je več.

(1.) Razdalje: dokler človek ne v živo začuti obsežnosti avstralskih razdalj, si jih res težko predstavlja. Voziti skozi mesto tudi skoraj 100 km je očiten razlog, da se je srečevati le v enem klubu težko.

(2.) Število ljudi: Slovencev v Melbournu in Sydneyju je bilo toliko, da bi bilo njihovo delovanje le v enem klubu zelo težko izvedljivo. Že zaradi samega prostora, še bolj pa človeških rok, ki ob dogodkih skrbijo za hrano, pijačo itd.

(3.) Regionalizem: vezi med rojaki iz istega dela domovine (Primorske, Štajerske itd.) so močnejše kot do ostalih regij.

(4.) Ideološke razpoke: vprašanje odnosa do Jugoslavije in komunizma je bilo vsekakor pomembno. Opredelitve pa niso bile tako enoznačne, kot je bilo to, re-

počutila v slovenski družbi, zato so se hitro začeli med seboj povezovati in že kmalu razmišljali o svojih prostorih. Začetki so izgledali takole: ob koncu tedna so se za druženja dobivali v parkih in imeli piknike na prostem ali se srečevali v lokalih. Za zaba-

Spomin na otroke in mlade v narodnih nošah v Slovenskem društvu Melbourne. Danes so žal ti prizori vse bolj redki.

vo, a tudi za zbiranje sredstev so začeli prirejati razne pleske, za katere so dvorane najemali. Ena izmed sogovornic se je spominjala, da so si kozarce sposojali, jih prali na njihovem vrtu, sestanke imeli v garaži in tako prihranili čim več sredstev. Najprej so ta namenili nakupu parcel, kjer so začeli piknike. Temu je navadno sledila koč ali manjša zgradba, nato pa, ko so dovolj prihranili, so zgradili velike domove, s pripadajočimi parki in igrišči. Od prvih zbiranj sredstev do končne postavitve današnjih domov so včasih trajala tudi tri desetletja. Večina domov so dokončali v 80. letih prejšnjega stoletja. Ena izmed takratnih organizatoric mi je pripovedovala, ka-

Spominska tabla v muzeju v Adelaide

cimo, v Argentini, ZDA, pa tudi evropskih državah.

/ dalje
Dejan Valentincič

Pismo predsednikov SKGZ in SSO italijanskemu predsedniku Mattarelli

V središču mora vselej biti spoštovanje raznolikosti!

Predsednika krovnih organizacij Rudi Pavšič, SKGZ, in Walter Bandelj, SSO, sta na predsednika italijanske republike Sergia Mattarelli v zvezi s proslavljanjem dneva spomina naslovlila naslednji dopis:

"Spoštovani gospod predsednik, v imenu slovenske narodne skupnosti v Italiji se obračava na Vas, da bi Vam izrazila začudenje in globoko skrb v zvezi s tonom izrečenih besed med proslavljanjem dneva spomina.

Še nikoli ni bila vsebina uradnih nagovorov predstavnikov najvišjih krajevnih in državnih oblasti tako enosmerna, brez najmanjše omembe celotnega dogajanja, ki ga ne naključno navaja 1. člen zakona št. 92 z dne 30. marca 2004, s katerim je bilo praviloma uvedeno to proslavljanje in "določa kot dan spomina 10. februar, zato da se ohranja in obnavlja spomin na tragedije Italijanov in vseh žrtev fojbe, izselitev prebivalcev iz rodne Istre, z Reke in iz Dalmacije po drugi svetovni vojni", kot "najbolj zapletena zadeva vzhodne meje". Prav o tej zapleteni zadevi ni bilo sledu v številnih uradnih posegih, v katerih se je raje z efektnimi stavki pokazalo s prstom samo na enega krivca tako za predvojna, med in povojna dejanja ter se je zamolčala sramota fašizma.

Ta pristop gre v povsem nasprotno smer od tiste, ki so jo začrtali predsedniki treh držav, Italije, Slovenije in Hrvaške, na zgodovinskem srečanju ob koncertu miru v Trstu julija 2010, ko so se dogovorili, naj postane zavest o tragedijah, ki so jih doživeli pre-

bivalci teh krajev, del skupne dediščine vseh nas: nič več vojn, nasilja, temveč vzajemno spoštovanje raznolikosti, spoštovanje tragedij in spoštovanje zgodovinske resnice, ki je ne bi smeli potvarjati in izkoriščati v politične namene.

V tem smislu bi radi opozorili na zelo dragoceno delo, ki ga je opravila mešana italijansko-slovenska zgodovinsko-kulturna komisija,

dvomov o nepristranskosti mnenj.

Prav to težko in zahtevno delo, ki so ga dolga leta opravljali tle zgodovinarji, bi moralo biti podlaga za vsakršno mnenje o številnih tragedijah teh krajev in poseg po tem, vključno z dramo eksodusa in fojbi, ki nikakor ne sme biti pozabljena, ne zmanjšana, še manj pa izkoriščena.

Slovenska narodna skupnost v Furlaniji Juljski krajini že vrsto let sodeluje z ezulskim združenjem ANVGD, izhajajoč iz predpostavke vzajemnega spoštovanja pretpeljih krivic in nasilja vsak na svoji strani. Ravno to spoštovanje je omogočilo, da je duh medetničnega sobivanja in čezmejnega sodelovanja postal dediščina vseh nas, in prevetrilo ra-

zlične duše tega pluralnega in večkulturnega območja. Toliko bolj velja to za obe manjšini, italijansko v Istri in slovensko v Italiji, ki predstavljata idealno povezavo teh krajev.

Zato so nas prizadele in užalostile besede, ki nimajo veliko opraviti s spravo in spoštovanjem spomina, saj je splošno znano, da med žrtvami fojbe niso bili samo Italijani, ampak je bilo tudi več Slovencev in Hrvatov. Zato tudi ob priložnostih, kot je bila ta, pričakujemo večjo občutljivost, zato da se ne izniči pomembno delo vseh tistih, ki so si več desetletij prizadevali zaceliti globoke rane, ki jih je zgodovina povzročila ljudem na teh mejnih območjih. S spoštovanjem."

ki sta jo ustanovili zunanji ministri Republike Italije in Slovenije z namenom, da izvede obsežno raziskavo in prouči dogajanje z vseh pomembnih vidikov v zgodovini kulturnih in političnih bilateralnih odnosov.

Zgoraj omenjena komisija, ki jo je ob sopredsednikih sestavljalo še šest članov za vsako državo, si je zadala kot cilj pripravo končne krivca tako za obe vladi. Naj navedemo samo imena italijanskih članov: prof. Sergio Bartole (sopredsednik), prof. Fulvio Tomizza, sen. Lucio Toth, prof. Fulvio Salimbeni, prof. Elio Apih, prof. Paola Pagnini, prof. Angelo Ara, prof. Marina Cattaruzza in prof. Raoul Pupo. Gre za sama zveneča imena, ki ne dopuščajo sumov ali

Foto JMP

Povejmo na glas

Spomin, ki vidi le sebe

Kako bedni in žalostni so dogodki, ki so se zgodili v Bazovici in vzporedno v Gorici, kako bedni in žalostni, a še kako vredni resne obsodbe v smislu, naj se ne bi nikdar več ponovili, saj vendar ne gre za zgodovino, ampak za to, kako bomo danes in v prihodnje skupaj živeli. Če se namreč spomnimo, kakšna naj bi bila tragedija druge svetovne vojne, kot jo je opredelila spominska svečanost namenjena fojbam, se lahko resno zamislimo, in to prav zaradi sedanjega časa in v njem naraščajočega nacionalizma. Bodimo skrajno jasni, prireditve je želela povedati naslednje: žrtve mojega naroda, čeprav ni šlo le za pripadnike italijanskega naroda, so vnebovpijoče žrtve, katerih trpljenje ne bo nikoli dovolj priznано, poplačano in poravnano, ker se je njihova muka končala s smrtjo, in kadar je na delu smrt, ni preklica, ni povrnitve življenja. In dalje: vse to so zagrešili krvniki od nekega drugega, krvniki drugih narodov. Kljub temu da je v vsakem primeru dogodek tragičen, o tem ni najmanjšega dvoma, pa je nekaj hudo narobe, če ga prikazujemo iztrganega iz celotnega sklopa znanih dogajanj druge svetovne apokalipse. Še posebej če si priključimo v spomin tedanje do skrajnosti skrajne nacionalizme, ki so želeli z ognjem in mečem spremeniti podobo sveta, zagotovo v do kraja mračno in nasilno resničnost. Nikoli ne bi smeli izhajati samo iz sebe, iz svoje tragedije, zgolj iz tragedije mojega naroda, nikoli ne bi smeli na ta način pozabiti tragedije drugega naroda, drugih narodov, še

posebej trpljenja sosednjih narodov, nikoli. Nikoli ne bi smeli reči ali misliti, da me usoda drugega naroda in drugih narodov ne zanima, zanjo naj se pač brigajo oni sami, ker je naša prva in sveta dolžnost, da skrbimo za svoje ljudi, za naše ljudi, za moje ljudi, kaj se dogaja z drugimi, je njihov problem, se me ne tiče, se nas ne tiče. Vse to so tista in takšna nacionalna prepričanja, ki bi jih veljalo enkrat končno preseči, in to z vso odločnostjo, saj so popolno nasprotje vsakršnega sožitja, vsakršnega temeljnega razumevanja, vsakršne miroljubne prihodnosti. Res, ljubim svoj narod in razumem, da tudi drugi ljubijo svoj narod, ampak istočasno moram v svoje dobro graditi tudi sožitje z drugim narodom in drugimi narodi, moram ljubiti tudi drug narod, moram istočasno z ljubeznijo do lastnega naroda ustvarjati razumevanje z drugim narodom, sicer kakšno bo naše življenje, če bomo mislili samo nase, saj bomo imeli v svoji bližini in okrog sebe sosede, ki nam ne bodo prijatelji. Zato bi bilo človeško prav, da bi spomin na naše žrtve obhajali skupaj s spominom na žrtve drugih narodov in obratno, šele tedaj bi prišlo do resnične pomiritve in bi se v celoti odprla pot v prihodnost, ko bi se torej vedno spominjali vseh, ampak vseh mrtvih. In mogoče se je samo čuditi, da tega, razen izjemoma, še vedno ne počnemo in s tem dopuščamo možnost nenehne obračunavanja za nazaj, možnost nenehne odpiranja nikoli zaceljenih ran.

Janez Povše

S 1. STRANI Srečanje pod lipami / Zastopnost Slovencev v izvoljenih telesih: kako naprej?

Pot do cilja ni lahka, pomembna je enotnost v naši skupnosti

Tako bi lahko povzeli različna mnenja z okrogle mize na Srečanju pod lipami v četrtak, 14. februarja, ki sta jo v komorni dvorani na Drevoredu 20. septembra v Gorici organizirala Kulturni center Lojze Bratuž in Krožek Anton Gregorčič. Tokratni gostje razprave, ki jo je vodil Julijan Čavdek, so bili predsednik Sveta slovenskih organizacij Walter Bandelj, nekdanji deželni svetnik KPI Ivan Bratina, odv. Andrej Berdon in deželni podtajnik Slovenske skupnosti odv. Marko Jarc.

Tema ni posebno nova, je pa aktualna, saj so v parlamentu nedavno začeli postopek spremembe ustavnih členov, ki določajo število poslancev in senatorjev, je v svojem uvodu med drugim dejal Čavdek. Izčrpno je orisal reformo, ki bi zmanjšala število parlamentarcev, in poudaril, da se vzporedno spreminja volilni zakon. Na večeru, na katerem so gostje izrazili svoja mnenja o razpravi v parlamentu in o iskanju načina, kako bi lahko dosegli nekako zagotovljeno parlamentarno predstavništvo, so prišli na dan različni vidiki kočljivega vprašanja in kar nekaj vprašanj, ki seveda niso našla odgovora. Tudi zato je pomembno, da se skupna razmišljanja nadaljujejo.

Walter Bandelj trdi, da potrebujemo zamčeno in ne le olajšano zastopstvo. Brez dvoma bi se naš problem lažje rešil s spremembo volilnega zakona kot pa na ustavnih ravni. Demografski padec je občuten, nas je vedno manj, zaradi ukinutve rajonskih svetov in provinc imamo vedno manj slovenskih izvoljenih predstavnikov. Številke se spreminjajo, pripravljene moramo biti razmišljati drugače kot v preteklosti. Ne smemo pozabiti na recipročnost, na zgled, ki ga daje Slovenija, kar se tiče zaščite manjšin. Nekaj podobnega moramo doseči tudi mi. Smo vendar manjšinci. Zaščito moramo iskati ne le v zakonu 38/2001, temveč tudi v evropskih konvencijah, mednarodnih sporazumih itd. Zakoni so morda nepopolni, potrebni dopolnil in sprememb. In vendar mo-

J. Čavdek, W. Bandelj, A. Berdon, M. Jarc in I. Bratina (foto dd)

ramo iskati vedno le zamčeno zastopstvo tako v deželi FJK kot v Rimu.

Andrej Berdon meni, da je bilo prepričanje tistih, ki so pričakovali neko obliko priznanja zastopnosti naše manjšine, preveč optimistično, utopistično. Kot znano, se strinja z znižanjem števila parlamentarcev, in vendar "ne smemo obupati" in misliti, da bo zato za nas težje izvoliti svojega predstavnika v Rim. "Bitka se nadaljuje na ravni volilnega zakona", kjer si moramo prizadevati, da dosežemo čim več. "Šibka točka naše manjšine je ta, da nismo enotni", to izhaja iz naše zgodovine, a danes nam ne pomagajo; antropološki okviri manjšine so drugačni kot v preteklosti. Sicer pa ideja o "rezerviranem sedežu", zamčenem zastopstvu, italijanskemu ustavnemu sistemu ni tuja. Seveda, idealno bi bilo imeti skupen nastop s Francozi in z Nemci, toda "naše situacije so zelo različne". Za nas bi bil lep rezultat, če bi spremenili vsaj deželni statut. Rešitve bi lahko bile različne, pomembno bi bilo najti dogovor o najprimernejši. "Nimamo nepravne ne civilizacijske gotovosti, kaj se bo zgodilo v Italiji, vendar imamo voljo do življenja, zgodovinski kontekst, tradicijo in politično izročilo, ki ga vodimo naprej".

Marko Jarc, ki je na večeru nastopil namesto odsotnega deželnega tajnika SSK Gabrovca, je dejal, da so v senatu predložili amandmaje, a "ni bilo pričakovati, da bodo sprejeti". Predsta-

vili jih bodo tudi v poslanski zbornici. Če ne bodo sprejeti, bo ostala edina pot volilna zakonodaja. "Glavni problem" je ta, "da ni enotne vizije v manjšini". Zaradi tega tudi nismo dosegli zastopnosti v parlamentu niti v prejšnjem mandatu, "ko so bili časi boljši", ko je bila na oblasti levica. "Pogrešam tudi bolj odločen pristop Republike Slovenije", je dejal. Zamčeno zastopstvo pa bomo dosegli, če bomo najprej dosegli enotno gledanje na problematiko znotraj manjšine. Sicer pa smo že pozni, saj bi "enotno stališče morali doseči že pred časom". Slovenski glasovi so vedno bolj razpršeni, tradicionalne stranke ne žanjejo več uspehov kot nekdanj, težko je predvidevati rezultate na prihodnjih volitvah. Te bodo "verjetno predčasne", je dejal Jarc, ki se ima za pragmatika; in situacija za stranke, s katerimi smo Slovenci doslej izvolili parlamentarca, bo "zelo kompleksna". Verjetno je prišel trenutek, ko parlamentarca ne bomo imeli. Za take primere mora imeti manjšina neko varovalko; ta pa je lahko samo sistem zamčenega zastopstva. Brez predstavnika v parlamentu manjšina tvega, da določenih zahtev ne bo mogla izpostavljati na najvišjih ravneh.

Ivan Bratina je najprej obudil nekaj zgodovinskih podatkov, med drugim tega, da smo v 56 letih na 16 volitvah izvolili v parlament devet parlamentarcev. Gre torej za "zgodbo o uspehu", saj smo po parlamentarni

poti dosegli tudi pomembne rezultate. Prisotnost v parlamentu je "zgodovinsko pomembna", zato je važno, da se ohrani. Reforma parlamenta je potrebna, Renzijeve predlog pa je bil gotovo boljši od sedanjega. Če bi ciljali na omembo v ustavi, bi morali najti skupno besedilo s Francozi iz Doline Aoste in Nemci iz Južne Tirolske; sami tega ne moremo zahtevati. "Velika anomalija zgodovinskega problema slovenske prisotnosti" v parlamentu je ta, da so bili Slovenci vedno izvoljeni na strani levice, da desničarske stranke niso nikoli predlagale Slovenca. Krščanska demokracija je v Italiji vladala približno 50 let, SSK ji je kot stranka ideološko zelo blizu, in vendar: "Kako to, da ni nihče od SSK bil izvoljen na listi KD"? Morda bi bilo vredno pomisliti tudi na manjšinskega predstavnika v vladi, recimo v obliki podtajnika, je še dejal Bratina.

Na večeru je bil v prvi vrsti navzoč tudi Robert Kojc, sekretar na Uradu Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. V razpravi je poudaril, da je tema večera eno temeljnih vprašanj slovenske avtohtone narodne skupnosti. Pot do cilja gotovo ni lahka, zelo pomembna pa je enotnost naše skupnosti. "Samo tako lahko dejansko najbolj učinkovito uresničite pravice, ki so vam bile dane". Danes tega še nismo dosegli, toda dialog poteka. Preteklost je pokazala, da "skupnost je sposobna voditi dialog in tudi enotno nastopati". / D

Prejeli smo

Obsojam nesmiselno nasilje in duh maščevanja!

Nekdanji senator KPI Stojan Spetič je zaradi lažnih izjav in instrumentalizacij ob dnevu spomina pisal italijanskemu predsedniku Sergiu Mattarelli tole pismo:

Ugledni gospod Predsednik italijanske republike posl. Sergio Mattarella Rim, Kvirinal

Minil je "dan sovraštva", kakršnega je svojčas opisal Orwell, in najraje bi se zaprl doma in počakal, da se poleže jeza in zamere zaradi laži in instrumentalizacij, do katerih je prišlo ob tej priložnosti.

Bilo je 6. avgusta daljnega 1989, ko sem pospremil mladega Gianija Cuperla, tajnika ZKMI, na njegovem pacifističnem romanju proti vsakršnemu vojnemu nasilju, začeni s Rabom, kjer so v italijanskem koncentracijskem taborišču umrli tisoči, tudi dojenčki, nato pri bazovskem rudniškem jašku, kenotafiju v spomin na fojbe, in končavši v Rižarni, edinem uničevalnem taborišču s krematorijsko pečjo na sedaj italijanskem ozemlju, ki so ga fašisti darovali Hitlerjevemu Tretjemu rajhu. Takrat je bilo poudarjeno zavračanje slepega nasilja, ki je prizadelo tudi nekaj nedolžnih. Prišlo je do polemik in spornih pobud. Po razpadu Jugoslavije je bila ustanovljena mešana komisija italijanskih in slovenskih zgodovinarjev, ki je pripravila skupno poročilo o zgodovini na vzhodni meji, ki pa ga Italija ne prikaže javno. Medtem se je namreč pričelo obdobje zgodovinskega revizionizma in delne rehabilitacije "saloskih fantov".

Potem je bil ustanovljen Dan spominjanja, protiutež Dnevu spomina, ki je bil v svojem pomenu zmanjšan na preprosto priložnost za kratke svečanosti. Že petnajst let trpimo poskuse ščuvanja k sovraštvu do sosednjih narodov z obtožbo o "etničnem čiščenju" ter množičnih pobojev oseb, katerih edina krivda naj bi bila, da "so bili samo Italijani". Temu zboru ste Vi zdaj dodali tudi svoj glas.

Je prav tako? Fašizem pri tem nima prav nič? Je res slo samo za narodnostno mržnjo? Dovolite mi, da vas seznanim z nekaj nespornimi dejstvi.

Fašistična Italija je napadla Jugoslavijo in anektirala Ljubljansko pokrajino. Ljubljana je postala ječa pod nebom, saj je bila obdana z bodečo žico. V Gramozni jami je italijanska vojska v enem samem mesecu ustrelila več kot sto talcev. Po vsej Sloveniji so se množili poboji s streljanjem civilnega prebivalstva. Berite pričevanje kurata Pietra Brugnoija Sveta maša za moje ustreljene. V Črni gori je bilo še huje. Toda tam se je več deset tisoč italijanskih vojakov po kapitulaciji pridružil Titovim partizanom in oblikovalo Garibaldijevo divizijo. Tisočem padlih so postavili spomenik, kjer se jim je poklonil samo predsednik Sandro Pertini.

V Istri sta padel fašizma in Musolinijeva aretacija 26. julija 1943 sprožila splošno vstajo zatiranih kmetov in raških rudarjev. Zgodilo se je poboji veleposestnikov, državnih funkcionarjev, daccarjev in fašističnih veljakov in prišlo je tudi do osebnih maščevanj. V fojbe so zmetali nekaj sto oseb. Fašistični hierarhi, ki so se rešili

po tem kmečkem uporu, so iz Trsta priklicali nacistično vojsko. Iz strahu pred izdajalci se je število umorov povečalo. Vsega so takrat odkrili od 400 do 500 trupel. Vendar so takrat partizani rešili življenja velikemu številu Italijanov. O tem se malo govori, toda slovenskih, hrvaških in italijanskih partizani so pri Pazinu zaustavili vlak za prevoz živine, poln zajetih italijanskih vojakov, namenjenih v nemška taborišča. Kakih 600 so osvobodili in domače prebivalstvo jih je obleklo, da so lahko slekli uniforme in se nemoteno vrnili domov. To se je dogajalo po vsej Istri.

Potem so prišli Nemci, ki so jih priklicali domači fašisti. "Prinz Eugen Division" je požgala kakih dvajset vasi in pobila 2500 ljudi. Mojega očeta, partizana v Istri, je ranjena zdravila družina prvega hrvaškega veleposlanika v Rimu. Maja 1945 so jugoslovanske čete IV. dalmatinske armade in domačega IX. Korpusa pomagale oborožencem Delavske enotnosti, ki je bila oblikovana v mestnih tovarnah in ladjedelnicah, da so skupaj z novozelandskimi zavezniki osvobodili Trst. Tedaj so pripravili nekaj tisoč ljudi, da bi jih prevrili. Sezname so očitno pripravili člani domačega odporništv. Večino so izpustili, nekaj sto oseb, ki so jih obtožili raznih zločinov, pa so postrelili. V kraške fojbe so tedaj zmetali tudi večje število nemških vojakov, ki so padli v srditih bojih tržaške okolice. Pozneje so jih prenesli na vojaško pokopališče v Costermannu.

V tem obračunavanju so tako v Trstu kot v Gorici padli tudi nedolžni, celo člani italijanskega CLN. Ubijali so tudi navadni zločinci, ki so se izdajali za partizane. Po razkritju so padli pod streli Jugoslovani. Nedvomno je konec vojne v Evropi zaznamoval niz grozot in maščevanja, vendar ni mogoče govoriti o "etničnem čiščenju" ali da so bili "ubiti samo zato, ker so bili Italijani".

Govoriti o miru v Evropi, če se zgodovinska zapletenost zoži in poenostavlja, često zaradi postopne rehabilitacije fašizma in preko tega tudi novih pojav razizma, nacionalizma in revanšizma. Obsojam nesmiselno nasilje in duh maščevanja, ki ga podžigajo v teh težkih časih, ko Evropa beleži nevarne poskuse obujanja nezgodovinskih pojavov.

Dovolite mi, gospod Predsednik, da pripomnim, kako vaše besede ne prispevajo k sodelovanju med ljudstvi severnega Jadrana, niti k spravi, ki je možna samo v spominu na skupni boj proti nacifašizmu in za svobodo. Nedaleč od Reke je delovala enota italijanskih, hrvaških in slovenskih partizanov, ki si je naredila ime "Bratstvo" (Fratellanza). Tam blizu je vas Lipa, kjer so Nemci in fašisti, kakor v S. Anni di Stazzema, pobili celotno prebivalstvo, tristo oseb, vključno z otroki.

Ne predlagam vam, da bi obiskal Lipo ali ljubljansko Gramozno jamo, niti kvarnerski otok Rab. Za boljše razumevanje zgodovine vzhodne meje bi zadostovalo, če bi obiskali goriško pokopališče, kjer počiva Lojze Bratuž, blaga katoliška glasbena duša, ki je leta 1936 v podgorski cerkvi vodil božično petje v slovenščini.

/str. 9
Stojan Spetič
nekdanji senator KPI

Nagrado Mirko Špacapan 2019 je prejel Walter Bandelj

Ob koncu Srečanj pod lipami o zastopnosti Slovencev v izvoljenih telesih (gl. članek zgoraj) je bila 14. februarja v Kulturnem centru Bratuž v Gorici krajša, a prisrčna slovesnost podelitve letošnje nagrade Mirko Špacapan, ki jo podeljujejo KC Lojze Bratuž, Združenje Onlus cure palliative Mirko Špacapan - Amore per sempre in Krožek Anton Gregorčič, financira pa dr. Manuela Quaranta Špacapan. Letošnji prejemnik je Walter Bandelj. V obrazložitvi, ki jo je prebrala Liza Terčič, piše, da je nagrada Mirko Špacapan namenjena posameznikom, ustanovam in organizacijam iz goriškega prostora za pomembne dosežke ali življenjsko delo v korist slovenske narodne skupnosti na raznih družbenih področjih. Walter Bandelj, rojen v zavedni slovenski družini v Podgori, je od mladih nog dejaven na mnogih področjih v krajevnem prosvetnem, cerkvenem, družbenem in političnem življenju. Sodelovanje z dr. Mirkom Špacapanom ga je pri-

peljalo do tega, da se je že v mladih letih vključil v vrste SSK, delovanje v društvih pa do vodenja krovne organizacije SSO. "Walterja Bandelja odlikujejo predvsem velika delavnost, angažiranost in požrtvalnost za obstoj in razvoj slovenske narodne skupnosti v FJK. Prav zaradi tega si je pridobil spoštovanje tudi na najvišjih vrhovih slovenske in italijanske deželne ter krajevne politike". Dr. Manuela Quaranta se je iskreno zahvalila Bandelju za vse, kar je naredil zanjo v žalostnih dneh ob Mir-

kovi smrti, in seveda za slovensko narodno skupnost. "Nadaljuj! Nikoli ne odnehaj!" Nagradjenec je obudil nekaj spominov na izjemno osebnost Mirka Špacapan, čigar zgled ga še vedno vodi in bodri.

Poslanica papeža Frančiška za 27. svetovni dan bolnikov 2019

“Zastonj ste prejeli, zastonj dajajte” (Mt 10,8)

Drugi bratje in sestre! “Zastonj ste prejeli, zastonj dajajte” (Mt 10,8). Te besede je Jezus izrekel, ko je poslal apostole oznanjati evangelij, da bi njegovo kraljestvo raslo z dejanji zastonjske ljubezni.

Na 27. svetovni dan bolnikov, ki smo ga slovesno obhajali 11. februarja 2019 v Kalkuti v Indiji, nas Cerkev – Mati vseh svojih otrok, zlasti bolnikov – spominja na to, da so velikodušna dejanja, kot je dejanje usmiljenega Samarijana, najbolj verodostojna sredstva evangelizacije. Skrb za bolne zahteva strokovnost, ljubeznivost ter iskrena, preprosta in svobodna dejanja, kot je objem, ki bližnjemu govori o tem, da je drugemu “drag”.

Življenje je Božji dar. Sveti Pavel opominja: “Kaj imaš, cesar bi ne prejel?” (1 Kor 4,7). Prav zato, ker je človeško življenje dar, ga ni mogoče omejiti na osebno lastnino ali zasebno posest, kar velja predvsem za medicinski in biotehnoški napredek, ki bi lahko zamikal človeka, da bi prikrojil “drevo življenja” (prim. 1 Mz 3,24).

V današnji kulturi odmetavanja in ravnodušnosti bi želel poudariti, da je “dar” kategorija, ki najbolj postavlja pred preizkušnjo današnji individualizem in družbeno razdrobljenost, hkrati pa spodbuja nove odnose in načine sodelovanja med ljudmi in kulturami. Dialog, ki je pogoj daru, lahko ustvarja možnosti za človeško rast in razvoj ter prema-

ga uveljavljene načine izvajanja oblasti v družbi. Pri “daru” ne gre le za samo podarjanje; vključuje razdajanje sebe in ni le prenos lastnine ali predmetov. Pri “daru” ne gre le za podarjanje, ker vključuje zastonjski dar človeka samega in željo po vzpostavitvi odnosa. Gre za potrditev drugih, kar pa je temelj družbe. “Dar” je odsev Božje ljubezni, ki doseže vrhunec v učlovečenju Sina in izlitju Svetega Duha.

Vsak od nas je ubog, v stiski in siromašen. Ko se rodimo, potrebujemo skrb svojih staršev, da lahko preživimo, in v vseh obdobjih življenja v določenem smislu ostajamo odvisni od pomoči drugih. Vedno se bomo zavedali svojih omejitev “ustvarjenih bitij” v odnosu do drugih posameznikov in situacij. Odkrito priznanje te resnice nas ohranja ponižne in nas spodbuja, da smo v življenju dejavno solidarni.

Takšno priznanje nas vodi k odgovornemu ravnanju za spodbujanje dobrega, ki je tako osebno kot skupno. Šele tedaj, ko sebe ne vidimo kot ločene od drugih, ampak v bratskem odnosu z njimi, lahko razvijemo družbeno prakso solidarnosti, ki je usmerjena v skupno dobro. Ne bojmo se nase gledati kot na ljudi v stiski ali kot na odvisne od drugih, kajti kot posamezniki in z lastnimi prizadevanji ne moremo premagati svojih omejitev. Zato se ne bojmo priznati teh omejitev,

kajti sam Bog se je po Jezusu ponižal k nam (prim. Fil 2,8) in se ponižuje še naprej. V našem uboštvu nam pomaga in nam naklanja darove, ki presegajo

našo domišljijo.

V luči slovesnega praznovanja v Indiji se želim v duhu veselja in občudovanja spomniti na lik svete matere Terezije iz Kalkute – vzor ljubezni, ki je ubogim in bolnim izkazovala Božjo ljubezen. Ob kanonizaciji sem omenil, da je bila mati Terezija “vse življenje velikodušna delivka Božjega usmiljenja, saj je bila vsem na voljo, tako da je sprejemala in branila človeško življenje, tudi nerojeno, zapuščeno in zavrženo. / .../ Sklanjala se je nad umirajoče, ki so jih pustili umirati na robu ceste, in jim priznavala dostojanstvo, ki jim ga je dal Bog; njegov glas je dala slišati mogočnikom

mladimi. Pomemben je, je dejal papež, ker “tam se lahko naučiš potrpežljive, tihe in konkretne ljubezni”. Moliti križev pot pomeni hoditi skupaj z Marijo za Jezusom. Papež je nato spregovoril o številnih mladih, žrtvah najrazličnejših oblik suženjstva in revščine. V Panami se je z nekaterimi tudi srečal v zaporu in domu za mlade, obbolele za aidsom.

Višek svetovnega dneva mladih pa sta gotovo bila sobotno bdenje in nedeljska maša z mladimi. Bdenje je lepa priložnost za živ dialog z mladimi (zbranih naj bi bilo nad 600 tisoč), ki so prehajali od trenutkov navdušenja do poslušanja, molitve in molka. Papež jim je spregovoril o Mariji, ki je kljub svoji majhnosti bolj kot kdor koli drug vplivala na zgodovino človeštva: ona je prava “Božja influencer”! Pri velikem sklepnem bogoslužju pa je vstali Kristus spregovoril mladim iz vsega sveta in jih pozval, naj živijo evangelij v današnjem dnevu. “Mladi niso jutri, mladi so danes”, danes, ki pripravlja jutri. Oni so “danes” Cerkev in sveta. Papež je tudi spomnil, da številnim mladim po svetu manjka to, kar je najbolj osnovno, izobrazba, delo, skupnost in družina. Odrasli so odgovorni, da mladim rodovom to zagotovijo. / DD

tega sveta, da bi priznali svojo krivdo za kriminalno revščino, ki so jo ustvarili oni sami. Usmiljenje je bilo zanjo ‘sol’, ki daje okus vsakemu njenemu delu, in ‘luč’, ki je razsvetljevala temo tistih, ki niso imeli več niti solza, da bi objokovali svojo revščino in trpljenje. Njena poklicanost na obrobje mesta in obrobje bivanja samega nam tudi danes zgovorno priča o tem, da je Bog blizu najbolj ubogim med ubogimi” (Pridiga, 4. septembra 2016).

pira delo številnih prostovoljcev, katerih vloga je v socialni in zdravstvu zelo pomembna in ki zgovorno utelešajo duhovnost usmiljenega Samarijana. Zahvaljujem se vsem združenjem prostovoljcev, ki se posvečajo prevozu in pomoči bolnikom, in vsem tistim, ki organizirajo krvodajalske akcije, darovanje tkiv in organov. Posebno področje, v katerem vaša navzočnost izraža skrb Cerkev, je varstvo pravic bolnikov, zlasti tistih, ki so jih prizadele bolezni, ki zahtevajo posebno nego ter številna prizadevanja za ozaveščanje in spodbujanje preventive. Prostovoljno delo, ki ga opravljate v zdravstvenih ustanovah in na domu, od zagotavljanja zdravstvene oskrbe do nujenja duhovne podpore, je ključnega pomena. Številni ljudje, ki so bolni, osamljeni, starejši ali šibki na duhu ali telesu, lahko koristijo to podporo. Bodite še naprej znamenje navzočnosti Cerkev v sekulariziranem svetu. Prostovoljec je dober prijatelj, ki mu lahko zaupaš osebne misli in čustva. Prostovoljci s potrpežljivim poslušanjem omogočajo bolnikom, da preidejo iz pasivnih prejemnikov oskrbe v dejavne udeležence v odnosu, ki lahko povrne upanje in spodbudi odprtost za nadaljnje zdravljenje. S prostovoljnimi delom se prenašajo vrednote, vrste vedenja in načini življenja, ki izhajajo iz globoke želje po radodarnosti. Prav tako pa je prostovol-

stvo tudi sredstvo za bolj humano zdravstveno oskrbo.

Dimenzija zastonjskosti bi morala še zlasti navdihovati katoliške zdravstvene ustanove, bodisi v bolj razvitih bodisi v revnejših delih našega sveta, saj svojo dejavnost opravljajo v luči evangelija. Katoliške institucije so poklicane k zglednemu razdajanju bližnjim, velikodušnosti in solidarnosti kot k odgovoru na miselnost dobička za vsako ceno, dajanja, da bi pridobili, in izkoriščanja, ki ne gleda na ljudi.

Vse skupaj pozivam k spodbujanju kulture velikodušnosti in darovanja, ki je nepogrešljiva pri premagovanju kulture dobička in odmetavanja. Katoliške zdravstvene ustanove ne smejo le voditi poslov, ampak morajo bolj kot za dobiček skrbeti za ljudi. Vemo, da je zdravje zadeva odnosov in je odvisno od interakcije z drugimi, potrebni pa so zaupanje, prijateljstvo in solidarnost. To je zaklad, v katerem lahko uživamo le, če ga delimo. Radost velikodušnega razdajanja je pokazatelj zdravja kristjana.

Vse vas izročam Mariji, Zdravju bolnikov. Naj nam pomaga, da bomo darove, ki smo jih prejeli, lahko razdajali v duhu dialoga in vzajemnega sprejemanja, da bomo živeli kot bratje in sestre, ki so pozorni na potrebe bližnjih, razdajali z velikodušnim srcem in se učili radosti nesebičnega služenja bližnjim. Z veliko naklonjenostjo vam zagotavljam, da sem z vami v molitvi, vsem pa prisrčno naklanjam apostolski blagoslov.

ZAKAJ PRAV JEZUS? (57)

PRIMOŽ KREČIČ

Jezusovi čudeži: posegi Božje ljubezni

Jezusovo javno delovanje je potekalo na dva načina, da je oznanjal Božje kraljestvo in to oznanjevanje potrjeval s čudeži. (Mt 4,23-24) S čudeži je pokazal, da se je začelo zadnje obdobje Božjega gospodovanja v zgodovini. Seveda obstajajo razlike med sprejemanjem čudežev v Jezusovem času in danes. **Tedaj so bili ljudje bolj odprti za religiozno stvarnost** in čutili nadnaravno v tem, kar jim je bilo nerazumljivo ter skrivnostno. (Gnilka) Svetopisemski ljudje niso sprejemali sveta kot zaprtega v svoje zakone in naravo, ampak kot ustvarjenega in odprtega v preseženost. Tako so čudeži pomagali ustvarjati celovit pogled na življenje. To pa ne nasprotuje zakonom, ki so v naravo položeni s stvarjenjem. Škof Turnšek pravi, **da so čudeži znamenja Božjega delovanja po zakonitostih narave.**

V času nastopa kritičnega presojanja svetopisemskih tekstov so bili nekateri raziskovalci najbolj strogi prav do opisov čudežev. Vendar mimo njih tudi niso mogli iti. Evangeliji govorijo o tem, da je Jezus storil 17 ozdravljenj, skupaj z obuditvami, in 8 čudežev nad naravo. O svojih čudežih je spregovoril dvema učencema Janeza Krstnika: “*Slepi spregledujejo, hromi hodijo, gobavi so očiščeni, gluhi slišijo, mrtvi so obujeni, ubogim se oznanja evangelij*”. (Lk 7, 22)

Čeprav more priti v pripovedih o čudežih do določene zadrege, vendar opisi kažejo njihovo izvirnost, zlasti po tem, da je Jezus zahteval vero in sodelovanje tistih, ki so bili deležni njegove milosti na telesu, duši in duhu. Take vere ni našel v svojem domačem kraju, zato tam ni storil nobenega čudeža. (Mt 13,58) Jezusovo delovanje ni imelo nikakršne magičnosti ali okultnosti, ki so bile tedaj v praksi. **Čudeži so podpirali njegovo oznanjevanje in izpolnjevanje Očetove volje.** Sveti Pavel, ki se je podal v poganski grški svet, ni postavljaval v ospredje Jezusovih čudežev, ampak predvsem veličino Božje besede, ki nagovarja najgloblja hrepenenja človekovega osebnega jedra. Ljudje so z navdušenjem sledili Jezusovim

čudežem, vendar ni želel človeške slave. Ko je pomnožil kruh v puščavi, se je umaknil pred množico in kasneje spregovoril o bistvu svoje osebe in poslanstva. (Jn 6) Pripovedi o čudežih so dobile novo, bolj mogočno podobo po Jezusovem vstajenju, vsaj nekatere. Kardinal Kasper pravi, da je bilo v tem smislu manjše število čudežev, vendar je v njih še dovolj jasnega zgodovinskega in teološkega temelja. Pomembno je, da odsevajo dogodke, ki so se zgodili v Jezusovem življenju in so jih ljudje razumeli kot čudežne. (H. Küng)

Po čudežih je krščanska misel usmerjena v prihodnost, ti so znamenje novega stvarstva in zagotovilo upanja. Sredi vsakdanjega sveta se odpira pogled na celoto, ki naznanja prihodno stvarnost in bolj humano družbo ter svet. Učenci so videli Jezusove čudeže in mu sledili pri vzpostavljanju Božjega gospodovanja v svetu. Učenca, ki sta šla v Emavs, sta rekla o njem, da “je bil prerok, mogočen v dejanju in besedi pred Bogom in vsem ljudstvom”. (Lk 24,19) **V Jezusovih čudežih se je razodevala Božja ljubezen do ljudi.** Ta je bila usmiljena in odprta za vse, zlasti še za uboge, bolne, izrinjene, grešnike. Kakor je Jezus zahteval vero

za sprejem čudežev, so tudi čudeži budili vero vanj in prebujali čudenje. Zato je poudaril, da je tistemu, ki veruje, vse mogoče. (Mr 9,22; Mt 12,20)

Pri tem je vsak od evangelistov dal svoj poudarek pripovedi o Jezusovih čudežih. Marko je velik del evangelija posvetil čudežem, ki jih je predstavil kot dejanja Božjega Sina. (Mr 1,1) Matej je postavil pripoved o desetih čudežih na konec Govora na gori, ki je temeljni zakonik za vzpostavljanje Božjega kraljestva. Luka je opisal nekatere druge čudeže, v katerih je izpostavil prednostno ljubezen Boga in njegovega služabnika Jezusa do grešnikov, ubogih in trpečih. Janez je videl v čudežih znamenja novega življenja in začetek zgodovine, ki je usmerjena k dopolnitvi. Tam se bo končala avantura božjega in človeškega, ki ima temelj v stvarjenju, učlovečenju in odrešenju. V današnjem času ne manjka čudežev Božje ljubezni, temeljni čudež je življenjsko pričevanje tega, kar ljudje verujejo in oznanjajo.

Papež Frančišek o potovanju v Panami in SDM

Mladi niso prihodnost, so naša sedanost!

Kaj je svetemu očetu Frančišku pomenilo apostolsko potovanje v Panamo ob svetovnem dnevu mladih, je sam papež povzel med splošno avdienco 30. januarja, tri dni po koncu potovanja.

mladih. To je bil njihov praznik, obenem praznik za Panamo in vso Srednjo Ameriko, ki jo zaznamujejo spori in nemiri, zaradi česar je željna upanja, miru in pravičnosti. Mladi iz vsega sveta so pripravili prvo “simfonijo”

mladimi. Pomemben je, je dejal papež, ker “tam se lahko naučiš potrpežljive, tihe in konkretne ljubezni”. Moliti križev pot pomeni hoditi skupaj z Marijo za Jezusom. Papež je nato spregovoril o številnih mladih, žrtvah najrazličnejših oblik suženjstva in revščine. V Panami se je z nekaterimi tudi srečal v zaporu in domu za mlade, obbolele za aidsom.

Višek svetovnega dneva mladih pa sta gotovo bila sobotno bdenje in nedeljska maša z mladimi. Bdenje je lepa priložnost za živ dialog z mladimi (zbranih naj bi bilo nad 600 tisoč), ki so prehajali od trenutkov navdušenja do poslušanja, molitve in molka. Papež jim je spregovoril o Mariji, ki je kljub svoji majhnosti bolj kot kdor koli drug vplivala na zgodovino človeštva: ona je prava “Božja influencer”! Pri velikem sklepnem bogoslužju pa je vstali Kristus spregovoril mladim iz vsega sveta in jih pozval, naj živijo evangelij v današnjem dnevu. “Mladi niso jutri, mladi so danes”, danes, ki pripravlja jutri. Oni so “danes” Cerkev in sveta. Papež je tudi spomnil, da številnim mladim po svetu manjka to, kar je najbolj osnovno, izobrazba, delo, skupnost in družina. Odrasli so odgovorni, da mladim rodovom to zagotovijo. / DD

Zelo prijetno so ga presenetili številni ljudje, ki so ob njegovem prihodnu dvigali otroke, kot bi mu hoteli reči “to je moj ponos, to je moja prihodnost”. V tej gesti ja sveti oče videl veliko dostojanstvo, ki je hkrati zelo zgovorno, če pomislimo na demografsko zimo, ki jo doživlja Evropa. “Otroci so ponos družine”. V Panami je bil priča številnim srečanjem, na katerih je prišlo do izraza “naležljivo” veselje

obrazov, ki je tipična za ta mednarodni dogodek. V številnih srečanjih so mladi veselo vihrali z zastavami držav iz vsega sveta: to je “preroško znamenje”, ki gre proti toku, saj vsi lahko vidimo, kako se danes spet porajajo spori in nacionalizmi, ki dvigajo nove zidove in onemogočajo srečanje med ljudstvi. “To je znamenje, da mladi kristjani v svetu so kvas miru”. Pomemben trenutek SDM je vedno tudi križev pot z

Tiskovno sporočilo Slovenske škofovske konference

Katoliška Cerkev in zaščita otrok

“V Katoliški Cerkvi velja ničelna stopnja tolerance do vsakega primera spolnega nasilja. Zato nas vsak primer močno prizadeva. Zaradi ravnanja nekaterih posameznikov je popačena podoba celotne Cerkve. Omenjena dejanja obsojamo in jih obžalujemo. Obenem pa smo hvaležni veliki večini duhovnikov, ki požrtvovalno, pošteno in zavzeto delajo z mladimi”. Tako se začne tiskovno sporočilo SŠK, ki je bilo objavljeno 19. februarja 2019, torej le dva dni pred pomembnim zasедanjem v Vatikanu. V nadaljevanju jasno piše, da “Ka-

toliška Cerkev je svetovna verska skupnost, ki je na področju zaščite otrok v globalnem in lokalnem vidiku storila največ. To dokazujejo sprejeti ukrepi, dosledno ravnanje v zadnjih desetletjih in zavzetost zadnjih papežev. Poniževanje ali zloraba otrok za kristjana ni samo kaznivo dejanje, ampak je - kakor je dejal papež Frančišek - profanacija, bogoskrunstvo tistega, kar je sveto; je zloraba Božje prisotnosti, ki je v vsakem človeku. Napor Katoliške Cerkve na področju preprečevanja tovrstnih dejanj je potreben in se mora nadaljevati, saj družba

proti temu pojavu na splošno še ni v zadostni meri spoznala in razvila učinkovitih ukrepov. Sveti sedež je že od leta 2001 na področju zaščite otrok uvedel za celotno Cerkev niz zavezujočih norm, ki so prispevale k večji zaščiti otrok in bistvenemu zmanjšanju primerov s strani duhovnikov, redovnikov ali drugih pastoralnih delavcev. Ljudi je treba osvoboditi, da pedofilija in drugo spolno nasilje obstajata in da gre v obeh primerih za kazniva dejanja. Na eni strani lahko ustvarjamo okolje, v katerem žrtve lahko spregovorijo in se storilci odkrijejo, ter tako delujemo kurativno. Na drugi strani je preventiva, med katero sodita zlasti izobraževanje in večanje občutli-

vosti za spolno nasilje. Pomembno je, da se eventualne žrtve tovrstnih kaznivih dejanj pravočasno odkrije in se jim pomaga. Osrednji cilj delovanja Katoliške Cerkve in njenih dokumentov na področju spolnih zlorab je zaščititi otroke, mladostnike, ranljive odrasle in vse, ki delujejo v cerkvenih ustanovah, da se tovrstna dejanja ne bi zgodila”. SŠK ima t. i. Ekspertno skupino za reševanje spolnih zlorab, ki jo sestavljajo cerkveni in civilni pravnik ter psihoterapevt. Žrtve in svojci pri članih skupine izvejo, da imajo možnost prijave storitve kaznivega dejanja spolnega nasilja na policiji ali državnem tožilstvu, ter dobijo ustrezno psihološko pomoč. Žrtve ali svojci, ki se odločijo za prijavo kaznivega dejanja, naj se obrnejo na škofa oz. redovnega predstojnika. Ekspertna skupina jim bo svetovala o nadaljnjih korakih cerkvenega postopka. (e-naslov: ekspertna-skupina@rkc.si)

Dan spomina SZSO V iskanju zakladov

Člani Slovenske zamejske skavtske organizacije so se v nedeljo, 17. februarja, zbrali pri svetišču na Repentabru, da bi obeležili spomin na ustanovitelja skavtizma Badna Powella. Skavte in skavtinje so v glavnem zboru obiskali trije junaki iz različnih zgodb: Mowgli je volčiče in volkuljice prosil za pomoč pri iskanju skritega zaklada v džungli, Robinson Crusoe je izvidnik in vodnice povabil na daljni otok, Indiana Jones pa je roverje in popotnice vodil pri iskanju zaklada. Tako so se pustolovci po sv. maši v cerkvi na Repentabru, ki jo je daroval g. Bedenčič, odpravili vsak po svoji poti. Najmlajši člani SZSO so se morali izkazati v različnih preizkušnjah, ki so od njih zahtevale dobro izpiljene čute. Naloge so uspešno opravili in tako odkrili, da se Bela kača, ki varuje zaklad, skriva v Mrzlih brlogih. Približali so se ji in si prilastili ankus, bodalo. Začeli so se pripraviti, saj so ga vsi skupaj odločili, da je najbolje, da ankus vrnejo in se s tem izognejo preprirom. Odkrili so namreč, da so nekateri zakladi veliko pomembnejši od materialnega bogastva, zato so Beli kači obljubili, da bo ostalo mesto, kjer se skriva zaklad, skrivnost. Vsak volčič je nato na staro kačjo kožo napisal, kaj je zanj pravi zaklad. Skupine izvidnikov in vodnic so se odpravile na oddaljeni otok in poiskale svoje zatočišče. Tam so na vidno mesto postavile delček šifriranega sporočila. Nato so člani čete z reševanjem različnih nalog in z napadom drugih skupin postopoma dobili ključ, s pomočjo katerega so razbrali celot-

no sporočilo. Šlo je za misel Badna Powella, ki je mlade nekako spodbujal iskanje pustolovščine tudi v modernem svetu. Najstarejši člani SZSO so se podali na pot v trojicah. Na osmih postojankah so morali opraviti različne naloge, ki so zajemale različne spretnosti in znanja. Pravilni odgovori in uspešno opravljene naloge so omogočili klanovcem, da so dobili črke, iz katerih so morali tvoriti besedo, ki jih je vodila do zemljevida, na katerem je bilo označeno mesto skritega zaklada. Čeprav so bili na začetku razdeljeni v trojice, so ob koncu spoznali, da bodo lahko zaklad našli le s skupnimi močmi. Tako so klanovci vendar odkopali skrinjo in odkrili, kaj se skriva v njej: sladkarije, kompasi in misel o opravljenih izbirah, ki jo je napisal ustanovitelj skavtizma Baden Powell. Popoldne so se vsi zbrali pri stari šoli na Colu in si pri tabornem ognju navdušeno pripovedovali o svojih pustolovščinah. Pesmi, iger in bansov seveda ni manjkalo. Ob tej priložnosti, kjer so se zbrali vsi trije stegi SZSO (Gorica, Trst in Kraški steg), so odgovorni predstavili tudi novo številko skavtske revije Jambor. Razkrili so še letošnjo novost: če bi kdo, ki ni član organizacije, rad prebral Jambor, naj piše na elektronski naslov jambor.szo. @gmail.com ali pa naj se oglasi na številki 3480841705. Na koncu srečanja je izzvenela še Pesem slovesa, s katero so se vsi prisotni poslovili in si obljubili, da se bodo kmalu še kdaj srečali in vsi skupaj doživeli veliko novih pustolovščin.

Radodarna puma

Glasnik odpuščanja

Dr. Anton Trstenjak

Pohvale vredno je, da se je tudi v Gorici ponovno govorilo o dr. Antonu Trstenjaku. Razumljivo je, če ga želimo spoznati, je treba prebrati vsaj nekaj njegovih del. Tisti pa, ki smo ga imeli za profesorja in tudi smo z njim imeli še druge stike, pa se takega dogodka, kot je bil v Gorici, veselimo in pričakujemo, da bi se še kdaj dogodil.

Dr. Trstenjak sodi med najvidnejše slovenske personaliste. O tem je tekla beseda tudi v Zagrebu na Šalati, na simpoziju o Personalizmu pri Slovencih. Pomembno je vedeti, da je on, kot antropolog in psiholog, redno raziskoval celotno človeško bitje, v vsej njegovi razsežnosti, in to kot psihofizično duhovno celoto in tudi kot zgodovinsko eshatološko bitje. Vedno je pred seboj imel človeka v luči bitja nasprotij. Ker je izhajal iz Guardinijeve personalistične orientacije, je tudi pri Trstenjaku, kot pri Guardiniju - gegensatz - nasprotje, kar je za Guardinijevo filozofijo temeljni pojem. (Obenem ta pojem - nasprotje - predstavlja tudi temeljni kamen za Trstenjakovo,

pa tudi Kocbekovo teorijo o človeku.)

Človek se udejanja kot psihofizična in duhovna celota, se udejanja kot biološko in duhovno bitje, razumno in čustveno, obenem determinirano v svojih danostih, svobodno po svoji etični zavestitvi, ko svobodno izbira med dobrim in zlom. Kljub vsemu je človek še vedno nedovršeno bitje in zato bitje v nastajanju. Človekov govor je izraz človekovega simbolnega mišljenja in je obenem osnovni dejavnik medčloveških odnosov, kar ustvarja novo kakovost občestvenega bivanja. Človek ni zamejen vase, ampak je ustvarjen kot občestveno bitje, ki se uresničuje v medsebojnih odnosih. Po duhovni strukturi človek prerašča v celovito bitje, ko se po spirali razvoja vzpenja v vse polnejšo bitnost, do polnine bivajočega, kar se v krščanski eshatologiji imenuje eshatološko odrešenje. V tem pri dr. Trstenjaku prepoznavamo vpliv teološke antropologije p. Pierra Teilharda de Chardina.

Ob izdaji knjige Hoja za člove-

kom nam je pojasnil, da je svojo metodo spoznavanja človeka sam namerno slikovito imenoval: “Hoja za človekom”. V prvi vrsti mu je tu vprašanje: kdo in kaj je človek? - Iskal je dve pomembni ugotovitvi: prvič: človek ni naključno vržen v svet, temveč je obdarjen s smislom bivanja; in drugič: človek ni sam sebi zadnja resničnost smisla. - Ali: človek ni sam sebi edina stvarnost, ampak je ustvarjeno bitje s sposobnostjo samopreseganja in osvajanja stvarnosti svojega življenjskega okolja. Človek dosega z mišljenjem, tehničnim napredkom, umetnostjo, znanostjo, verskim izražanjem, simbolično mišljenjem, kot tudi z obrednim izražanjem in duhovnostjo.

Na tej viziji je gradil osnovne teze svoje antropološke in psihološke teorije človeka.

Pomembno je vedeti, da je svoja teoretična dognanja sproti preverjal kot praktični psihoterapevt. Tako je na tem področju razvil lastno psihoterapevsko smer, ki je blizu Franklove logoterapevtski metodi. Prav zato je v psihoterapevtske namene napisal vrsto knjig, *Človek v stiski*, *Človek samemu sebi*, *Človek in sreča*, *Ko bi še enkrat živel*, *Umrljem, da živim* ...

Eno od njegovih najpomembnejših izkustev, ki jih je pridobil med psihoterapevsko dejavnostjo in ga tudi velikokrat poudarjal svojim študentom teologije, kot tudi pacientom, je: “Duhovna dimenzija človeka se najpristneje izraža v zmognosti odpuščanja, sebi kot drugim...” Dr. Trstenjak je imel odpuščanje za najučinkovitejšo psihoterapevsko metodo zdravljenja. To je zdravilo, ki človeka pomirja, kot njegovo dušo, obenem pa pomlajuje njegovo psiho, kot tudi telesnost.

Svoje življenjsko poslanstvo je dr. Anton Trstenjak usmerjal v dvoje: “V svetovanje in v klasično spoved kot zakrament odrešenja”!

Ambrož Kodolja

KOSTANJEVICA Dvanajsto srečanje ob jasliah

Bogato pričevanje Sare Jonan Bevc na bratskem srečanju

Kristina Škibin, Sara Jonan Bevc in Stanko Šorli (foto Francesca, OFS Gorizia)

Sara Jonan Bevc je iraška kaldejska kristjanka, ki je v času, ko je v domovini prevladal radikalni islam, zapustila Irak in se odpravila proti Evropi v upanju, da bo tu lahko živela svobodno. Pred 16 leti je kot begunka dospela v Slovenijo, kjer se je poročila, se naučila našega jezika in se dobro vključila v slovensko družbo. Po izobrazbi je

inženirka fizike, rada pomaga ljudem, tudi beguncem. Pred 800 leti, natanko leta 1219, je sv. Frančišek - med peto križarsko vojno - šel v dežele Bližnjega vzhoda in turškemu sultanu Maleku-al-Kamilu pogumno govoril o Kristusu. Po 800 letih je Sara Jonan Bevc pripovedovala o svoji poti in o Kristusu vsem, ki so se 20. januarja zbrali na Kostonjevi-

ci nad Novo Gorico, na srečanju, ki je že leta januarska tradicija in ga organizirata bratstvo Frančiškovega svetnega reda z italijanske in s slovenske strani. Irak, nekdanja Mezopotamija, zibelka omike in kulture, umetnosti in znanosti, je danes pretežno muslimanska republika. Sara se je v svojem pričevanju spomnila, kako je po padcu Sadama Husei-

na prišlo do državljanske vojne. Tedaj je odločila, da zapusti Irak in stopi na pot upanja. Na vprašanje, kaj se bo zgodilo z evropskimi kristjani, katerih vera je vedno bolj mlačna, če se ne bodo znali soočiti z islamom, je spomnila, da je papež Frančišek januarja 2018 v sporočilu ob dnevu migrantov in beguncem povabil Cerkve, naj sprejema, ščiti in spodbuja integracijo Jezusa Kristusa, ki se istoveti s tujci vsake dobe. Gostja je tudi zaželela mir svoji “dragi Sloveniji”, vsem kristjanom vseh dežel pa, da bi imeli tako trdno vero kot sv. Frančišek, ki je razorožen stolp pred sultana Maleka-al-Kamila.

Pričevanju je v polni cerkvi na Kostonjevi sledila maša v slovensščini in italijanščini, ki jo je vodil goriški nadškof Redaelli. P. Niko Žvokelj, predstojnik v frančiškanskem samostanu, se je v homiliji spomnil, kako je nekaj dni prej v Grecciu globoko doživel prve Frančiškove jaslje, in poudaril, da Bog se ni utelesil, da bi bil Bog, temveč otrok. Če hočemo doumeti Božje sporočilo v utelešenju, moramo postati kot otroci, ki so pred evharistično daritvijo peli pred jasljami.

Kratke

Zimski Višarski dnevi

Smučarji in nesmučarji, Rafaelova družba vabi od 22. do 24. februarja 2019 na zimske Višarske dneve: “Čez dan bomo smučali ali pa se sprehajali in uživali v čudovitih razgledih, večere pa bomo preživeli v toplem Ehrlichovem domu, kjer bomo prisluhnili zanimivim gostjama. Gostja prvega večera bo glasbena urednica na Radiu Slovenija Simona Moličnik, ki nam bo osvetlila življenje slovenske ljudske glasbe doma in po svetu. Drugi večer pa bomo z umetnostno zgodovinarico Vereno Koršič Zorn spoznavali slikarja Toneta Kralja, zlasti njegove poslikave na Višarjah in drugod v zamejstvu. Proti Svetim Višarjam se bomo z avtomobili odpeljali v petek zjutraj, program pa se bo končal v nedeljo po kosilu. Starostna omejitev od 20 do 35 let. Informacije in prijave na tel.: +386 (0)1 4383050 ali po e-pošti: rafaelova.druzba@siol.net. Dobrodošili!

Trst / Spomenik za Badna Powella

Tržaški skavti želijo podariti mestu spomin na Badna Powella, ustanovitelja skavtizma. Po trgih in ulicah namreč stojijo kipi, ki spominjajo na osebnosti, ki so zaznamovale preteklost in za sabo pustile boljši svet. Ustanovili so medorganizacijski odbor z namenom, da bi darovali mestu kip lorda Roberta Badna Powella. Zato pozivajo k zbiranju prispevkov. Svoj dar lahko oddaste na več načinov: v hranilnik v knjigarni Libreria Minerva na ulici Sv. Nikolaja 20; z nakazilom na tekoči račun IBAN: IT 63 D 02008 02219 000102542433 (Mio Dono Unicredit), naslovljenim na organizacijo AMICI DELLE INIZIATIVE SCOUT - AMIS, zadeva "Un monumento per B. P."; preko spletne strani www.ilmiodono.it organizacija: AMIS, pobuda: "Un monumento per B. P." Prispevke, ki jih oddaste preko tekočega računa ali spletne strani, lahko odbijete od davkov.

Izobraževalni tečaj za vzgojitelje in učitelje Glasba in otroci s posebnimi potrebami

Na SCGV Emil Komel bo v marcu in aprilu potekal izobraževalni tečaj *Glasba in otroci s posebnimi potrebami*; namenjen je vzgojiteljem jasli in vrtcev, učiteljem osnovnih

šol in profesorjem srednjih ter višjih šol. Tečaj bo vodila dr. Martina Ozbič, logopedinja-surdopedagoginja in izvedenka na področju specialne rehabilitacijske pedagogike, z glasbeno izobrazbo. Srečanja, ki bodo v obliki predavanj in delavnic, bodo obsegala predvidoma skupno 20 pedagoških ur in bodo potekala na sedežu šole Komel v Gorici ob sobotah, od 9. do 13. ure, in sicer 9. in 23. marca ter 6. in 13. aprila 2019.

Projekt je razdeljen na več sklopov, v katerih bo predavateljica obravnavala temati-

ko specifičnih učnih težav oziroma pomanjkljivosti na posameznih področjih učenja. Pojasnila bo, kako lahko glasba vpliva na otroško dobro počutje in njegovo psiho, kako pripomore k šolski in življenjski uspešnosti s pravilnim spoznavanjem otroških sposobnosti, zmožnosti in spretnosti. Udeleženci tečaja bodo tako sposobni spoznavati otroke s posebnimi potrebami, razumevati ključne težave in šibke ter močne točke otrok. Spoznali bodo motoričen in psihomotoričen razvoj v povezanosti z glasbenim udejstvom, delovanje fonatornega aparata in uporabo značilnosti pri glasbeno-pevskem udejstvom, tehniko dihanja itd. To je sicer samo majhen del sposobnosti, ki jih bodo tečajniki pridobili. Podrobnejše informacije so na razpolago na tajništvu šole.

Izobraževalni tečaj, ki ga prireja SCGV Emil Komel, akreditira italijansko ministrstvo za šolstvo, univerzo in raziskovanje na področju usposabljanja in razvoja strokovnih kompetenc šolnikov na šolah s slovenskim učnim jezikom in z dvojezičnim slovensko-italijanskim poukom.

Večer slovenske kulture v Ronkah

“Narod brez samobitnosti je narod brez duše”

Kulturni dogodki v Laškem so prijetni, pristni in živahni, preveva jih posebna svežina. Tako je bilo tudi na večeru slovenske kulture, ki sta ga društvi Jadro in Tržič organizirali v avditoriju v Ronkah v petek, 15. februarja.

V polni dvorani sta lepe slovenske pesmi prepevala Fantovska skupina Devin-Nabrežina, ki jo vodi Mirko Ferlan, in zbor Osnovne šole Ljubka Šorli iz Romjana, ki ga vodita Lucija Lavrenčič in Veronika Grassi; šolarčki so tudi občuteno zrecitali dve poeziji Simona Gregorčiča. Melodije iz zakladnice slovenskih ljudskih pesmi so občinstvu poklonile članice ženske skupine Citre za dušo Univerze za tretje življenjsko obdobje iz Nove Gorice.

Spored večera, ki se ga je udeležil tudi občinski odbornik za kulturo Mauro Benvenuto, je v slovensčini in italijanščini povezovala Andreja Grom. Med drugim je poudarila, da je slovenski kulturni praznik namenjen ne le slovenskim kulturnim ustvarjalcem, ampak “vsem, ki s svojim delom, ustvarjanjem, prizadevanjem in dosežki kakorkoli prispevajo k širjenju slovenske kulture in dvigu slovenske kulturne zavesti ter prepoznavnosti kulture po svetu, saj je le-ta srž naše

narodne identitete in njeno trdno ogrodje”. Slavnostna govornica, županja občine Divača Alenka Štruel Dovgan (*na mali sliki*), je v svojem razmišljanju dejala, da smo se Slovenci v šoli globalizacije kot “odlični učenci” v kratkem času naučili, da je treba najprej skrbeti za svoj interes in se odločiti za tisto med možnostmi, ki nam prinaša največjo korist. Namesto sodelovanja dajemo prednost tekmovanju, brezobzirnost ni več neželena lastnost, tudi nepravilnost nima več negativnega predznaka. Moralni kodeksi novega tisočletja prezira neuspehe. Ob vsem tem se nam lahko zgodi, da bomo zapravili naš najbolj prepoznavni znak, t. j. svoj jezik, ki smo ga ohranili celih tisoč let. “Ali nam lahko kdo prepreči, da ga ne zapravimo prav v samo-

stojni državi”? Kultura in umetnost lahko predstavljata izhod iz krize, ki pesti svet in Evropo. V moralni moči kulture je zastopano spoznanje, da obstajajo resnice srca, ki jih razum ne pozna. “Pa naj bodo problemi še tako veliki in razočaranja grenka, je najpomembnejše spoznanje, da je življenje eno samo in dragoceno. Njegov smisel pa je v tem, da si prizadevamo za dobro”, je povedala govornica.

Prof. Rudica Požar, podpredsednica društva Jadro, se je v svojem nagovoru spomnila Simona Gregorčiča, pesnika in narodnega buditelja, ki se je rodil pred 175 leti na stičišču različnih govorečih narodov, umrl pa v Gorici

leta 1906. “Poznal je boj svojega ljudstva za vsakdanji kruh in zaznaval naraščajočo narodno ogroženost”. V domovinski pesmi *Soči*, ki je za Primorce skorajda narodna himna, je izrazil preroško vizijo soške fronte, saj je pesem nastala več kot 30 let pred prvo svetovno vojno. Šlo naj bi za edini primer v domači in evropski poeziji oz. na sploh v literaturi. V sklopu njegovih domovinskih pesmi nas prav tako prevzame pesem *V pepelnici noči*: pesnik je v njej hkrati z narodnim zatiranjem obsodil tudi družbeno nepravilnost. S to vizionarno parabolo je celo presegel Prešernovo željo po narodovi svobodi: Prešeren je v

Zdravljici nazdravil narodu in zaželel vsem svobodnim narodom prostost. “Gregorčič preseže želje in napove vstajenje revnih in narodno zatiranim”. Verjel je v nadčloveško moč, po kateri nazadnje ne bo zmagovalo zlo, pač pa mir in pravičnost. “To je njegovo univerzalno sporočilo”. Bil je jasnovidec, zaznal je, da je narod brez samobitnosti narod brez duše. “Ohranjati samobitnost pomeni ohranjati lasten jezik, kulturo in vrednote lastnega naroda”. Županji iz Divače in predsedniku društva Jadro Karlu Mucciju so na koncu poklonili umetniško čipko članic klekljarskega društva. Vse navzoče je na koncu pozdravil predsednik SSO Walter Bandelj, ki je pohvalil posebno bogat in živahen kulturni večer.

DD

(več fotografij na www.noviglas.eu)

Na liceju Trubar gost dr. Marko Marinčič O Katulu in njegovi poetiki

V soboto, 9. februarja, so dijaki klasičnega in humanističnega liceja “Gregorčič - Trubar” imeli v gosteh rednega profesorja latinske in grške književnosti na ljubljanski filozofski fakulteti Marka Marinčiča. Predavanje, ki ga je organizirala profesorica grščine in latinščine Nadja Marinčič, je potekalo med tretjo in četrto uro pouka v prostorih šolskega avditorija.

Marko Marinčič, prvič na goriških licejih, je klasični filolog, profesor na ljubljanski univerzi, prevajalec in nekdanji predstojnik oddelka klasične filologije na filozofski fakulteti ter predsednik komisije za latinsko maturitetno nalogo v Sloveniji. Ukvarja se z recepcijo vseh antičnih besedil v zgodovini do Prešerna vključno in ima za seboj velik raziskovalni opus. Velja za zelo plodnega in odličnega prevajalca iz latinščine, grščine in francoščine v slovensčino, za kar je tudi prejel veliko nagrad, kot npr. Sovretovo, Smoletovo nagrado in Zlato ptico. V svoji karieri je večkrat predaval na znamenitih evropskih univerzah, jeseni leta 2018 je bil gost tudi na washingtonski univerzi v ZDA.

Po uvodu, v katerem je predavatelj obrazložil svojo povezanost z antiko in klasičnim svetom, je dijakom povedal, zakaj je tudi da-

nes antična literatura tako pomembna. Poudaril je aktualnost rimske literature in grško eksotiko, zausstavil pa se je predvsem pri pomenu globeke analize, ki v današnjem frenetičnem svetu vse bolj izginja. Obrazložil je tudi pomen, ki ga je imela forma v rimski literaturi, ker je ta imela skoraj večjo vlogo kot vsebina sama, nato pa je načel glavno temo predavanja. Marinčič je spregovoril o Katulu in ima za postavil v zgodovinski okvir, ker je bilo predavanje namenjeno dijakom vseh pet letnikov: Katul je bil neoterični rimski pesnik, ki je odkril novo obliko pesniške in človeške občutljivosti. Antika pred njim ni poznala osebne izpovedi. Njegov inovativni slog pripovedovanja je temeljil na empatiji in kot pesnik ni maral dvoličnosti. Bil je vtrnjak, živel je bohemsko življenje ter bil velik individualist. Vzpostavil je figuro pesnika kot posameznika, ki noče emancipacije, pač pa odklanja stari sistem

Foto Luka Paljč

vrednot (mos maiorum), značilen za antični Rim. Bil je individualist, ki se je znašel v dobi začetkov propadanja rimske države, ki je priznavala le kolektivne vrednote.

Govor je bilo tudi o Katulovem odnosu do muze Lezbije. Pesnik jo je namreč proslavljal in jo primerjal z grško pesnico Sapfo, ki je takrat veljala za desetseto muzo in je temu predstavljala oddaljen ideal v nevredni osebi. V svojih pesmih je Lezbijo tudi sramotil; postala je odraz njegovega osebnega razočaranja. Marinčič je omenil, da je bil s tega zornega kota Katul predhodnik trubadurske lirike, kjer je lik dominae bil enakovreden

znanih Katulovih delih, ampak pa na zakotnih in neznanih pesnitvah, ki jih v šoli niti ne omenjamo: govoril je o Katulovem učenem pesništvu. Katul je želel, da bi bile njegove pesmi igračke zanj in za njegove prijatelje, vendar je še vedno dokazoval izrazito učenost in izpiljenost. Po zgledu helenističnih pesnikov se je tudi Katul spustil v literarno eksperimentacijo, kar je najbolj razvidno v epiliju (kratkem epu) brez pravega naslova, ki je pa splošno znan kot Svata Peleja in Tetide. To je ep, ki se prelevi v ljubezensko zgodbo in jasno izpričuje pesniško dovršenost ter izpiljenost le-tega.

Na koncu predavanja so se dijaki zadržali v avditoriju še za delček pete ure, saj je dr. Marinčič izčrpan in utemeljeno odgovarjal na njihova številna vprašanja.

Foto Luka Paljč

božanstvu, hkrati pa ga lahko prištevamo med proromantike. Utemeljil je spoznanje, da sam bralec določa, kako bo zgodovinske tekste bral. Predavatelj pa se ni zaustavil na

Dijakom je obrazložil pomembnost analize in poznavanja vsebin ter klasične literature, ki je tudi po tisočletjih še vedno aktualna.

Luka Paljč

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

**ISKRIVI SMEH
NA USTIH VSEH**

NIZ VESELOIGER LJUBITELJSKIH ODROV

- Torek, 26. februarja 2019, ob 20. uri
Natečaj Mladi oder – nagrajevanje
Otroška gledališka skupina SKD HRAST –
Doberdob
Lučka Susič
RDEČA KAPICA V DEŽELI BRANJA
REŽIJA: CHIARA BRUZZECHESSA

- Petek, 1. marec 2019, ob 20. uri
Dramski odsek PD Štandrež
Neil Simon
BOSA V PARKU
REŽIJA: JANEZ STARINA

- Četrtek, 28. marec 2019, ob 20. uri
Mladinska gledališka skupina M+
po literarni predlogi romana Baron na drevesu
Itala Calvina
BARON SEDI NA VEJI
AVTORSTVO IN REŽIJA:
PATRIZIA JURINČIČ FINŽGAR

Predstave bodo v veliki dvorani
KULTURNEGA CENTRA LOJZE BRATUŽ
v Gorici

Za rezervacije in informacije:
Kulturni center Lojze Bratuž
tel. 0481 531445, e-mail: info@centerbratuz.org

Zveza slovenske katoliške prosvete
tel. 0481 538128, e-mail: zskp_gorica@yahoo.it

Travnik / Galerija Ars

Karmela Rusjan zaupa barvam svojo slikarsko pripoved

S tene Galerije Ars na Travniku so na novo odete v čudovite, živahne barve izpod čopiča slikarke Karmele Rusjan. Umetnico je na odprtju bogate samostojne razstave z naslovom *Voda in Kras*, v soboto, 16. februarja, predstavil Vili Prinčič. Po glasbenem uvodu MoPZ Skala iz Gabrij, ki je nastopil pod vodstvom zborovodkinje Zulejke Devetak, je zbrano občinstvo pozdravila Franka Žgavec. Karmela Rusjan že več kot petdeset let stanuje v Gabrijah, slikarstvu pa se je približala že v otroških letih, ko je obiskovala osnovno šolo v Mirnu, in sicer pod mentorstvom učitelja likovne vzgoje, nepozabnega slikarja Silvestra Komela. Kasneje se je udeležila številnih likovnih tečajev in izpopolnjevalnih lekcij pri raznih priznanih učiteljih likovne umetnosti na Goriškem, slikarstvu pa se je temeljiteje posvetila po letu 2000. Čas, ki ga namenja piljenju svoje slikarske tehnike, je prav gotovo nadgradnja njene naravno razvite umetniške žilice. Slika in vseh urah dneva, marsikdaj tudi ponoči. O svojem ustvarjanju pravi: "Ko te prime

navdih, ne smeš odlašati"! Najraje se posveča tehniki olja na platno, le redke slike je ustvarila z akrilnimi barvami. Navdih najde v svetu, ki jo obdaja, v strastni želji, da bi ta svet ujela na platno v čim bolj verodostojni luči. Likovni umetnik Franko Žerjal je pred leti o umetnici povedal, da so ji bila v začetnih letih njenega ustvar-

doživelo svoj slogovni in miselni preporod in postopoma prešlo iz akademskih oblik preko realizma v impresionizem in se nato razvilo v številna postimpresio-

ritve Debele Griže, Krasa, pa tudi Trnovoga, Lokev, Gradeža in najrazličnejše odtenke sinje barve morja. Vili Prinčič je med predstavitvijo o umetnici dodal, da naravne prizore s pomočjo premišljene uporabe svetlobnih efektov in posluhom tudi za najmanjše detajle spreminja v tankočutne stvaritve, iz katerih veje tista harmonija med

janja v navdih dela velikih evropskih umetnikov iz druge polovice 19. stoletja in začetka 20. stoletja, ko je slikarstvo

nistična gibanja. To se v slikarstvu Karmele Rusjan opaža zlasti v utrinkih iz podeželskega življenja - narava je za umetnico glavni vir navdiha, slika namreč prizore iz domačih Gabrij, Rubij, Vipavo, Sočo, krajinske upri-

človekom in naravo, ki jo je naš sodobni način življenja v marsičem popolnoma zabilisal. Motive njenega ustvarjanja lahko razdelimo na dva osnovna sklopa, na tihožitja z barvnimi šopki rož in na krajinske izseke. Pri slikanju krajinskih motivov slikarka vestno izhaja iz tega, kar vidi, s svojim čopičem in čudovitimi barvami verodostojno ter natančno prenese na platno lepoto narave in arhitektonskih posegov človeka v njej, dela pa vsakakor obogati s svojo fantazijo, kar jim gotovo dodaja izviren umetniški pečat.

Katja Ferletič

Kulturna praznika v vrtcu Ringaraja Zanimivo v družbi slikarja in glasbenikov

Kulturna ozaveščenost in spoznavanje umetnosti je edina pot, da ustvarimo skupnost ljudi, ki delajo za skupni cilj in splošno socialno dobro (F. Vecchiet).

S pomočjo umetnosti in različnih kulturno-umetniških vrst izražamo svoja čustva, svoje doživetje okolja in naš odnos do sveta.

To so razlogi, da so otroci in vzgojiteljice vrtca Ringaraja želeli primerno obeležiti dan kulture - umetnosti.

V četrtek, 7. februarja, so vsi skupaj obiskali goriško sinagogo, kjer so si ogledali likovno razstavo, ki je nastala ob dnevu spomina. Razstava je izraz sodelovanja Večstopenjske šole s slo-

venskim učnim jezikom v Gorici in goriške sinagoge. Sooblikovali so jo vsi otroci, učenci in dijaki Večstopenjske šole Gorica.

Otroci vrtca Ringaraja so v muzeju sinagoge, med izpostavljenimi likovnimi deli, prepoznali tudi lastne izdelke in dobesedno obnovili doživete vsebine o pomenu strpnosti, dialoščnosti in spoštovanja različnosti.

/ str. 3

Občinski svetovanci občine Gorica Nicol Turri (FI), David Peterin (DS), Marilka Koršič (SSk), Walter Bandelj (SSk) in Alessandro Feri (Gorizia c'e) so podarili štiri slovenske zastave slovenskim vrtcem občine Gorica. Sprejela jih je ravnateljica Elisabetta Kovic.

SD Sončnica / Predavanja 2019

Prvo predavanje iz letošnjega niza v organizaciji Skupnosti družin Sončnica bo v četrtek, 21. februarja 2019, ob 20. uri v dvorani Franca Močnika v Gorici. Andreja Poljanec bo govorila na temo "Starševstvo ima okus po sreči".

Na drugem predavanju bo v četrtek, 28. februarja 2019, Katja Kogej govorila na temo: Poiščimo naravne poti do zdravja. Predavateljica je po izobrazbi etnologinja, diplomirala je tudi na Šoli za evolutivno naturopatijo v Novi Gorici. To znanje jo je popolnoma prevzelo, saj je spoznala pet bioloških zakonov, ki jih je v 80. letih prejšnjega stoletja odkril nemški zdravnik in teolog dr. Ryke Geerd Hamer. V svoji trgovinici Zale&Pepe v Novi Gorici se posveča svetovanju, predvsem na področju zdrave prehrane in fitoterapije. V svetu, polnem izzivov, stresa in odtujenosti od narave, je pomembno, da spoznamo prave vzroke za slabo počutje in nastanek bolezni. Tako se lahko izognemo večini tovrstnih težav. Če pa do njih vseeno pride, si pomagamo na preprost, učinkovit in predvsem naraven način. Na predavanju naturopatije boste izvedeli, kaj lahko naredimo sami za svoje zdravje, kako si pripravimo učinkovito domačo lekarno, poskrbimo za zdravo prehrano in kdaj je nujno, da obiščemo zdravnika.

NASLEDNJA PREDAVANJA: četrtek, 7. marca 2019, Domen Strmšnik: Življenje na avtopilotu ali kako prevzeti nazaj kontrolo nad svojim življenjem? Četrtek, 14. marca 2019, Sanja Rozman: Zasvojenost z delom in zadolževanjem.

PROSVETNO DRUŠTVO PODGORA

vabi na

proslavo dneva slovenske kulture

... "ljubezni domačije noben naj vam ne usmrti strup" ...

sodelujejo:

OPZ Etko Mužetko Vrh Sv. Mihaela pod vodstvom Karen Ulian

MePZ Mirko Špacapan Podgora pod vodstvom Petra Piriha

Recitatorka: Nika Devetak

Priloženostni govor: prof. Jurij Klanjšček

petek, 22. februarja 2019, ob 20. uri
župnijska dvorana v Podgori

Obvestila

Glasba in disleksija - Akreditiran izobraževalni tečaj za vzgojitelje vrtcev, osnovnih, srednjih in višjih šol v organizaciji SCGV Emil Komel. Tečaj vodi dr. Martina Ozbič, logoped, surdoped, specialno-rehabilitacijski pedagog. Začel se bo v marcu (datume bomo sporočili). Možnost plačila tečaja s t. i. "Carta del docente". Več na 0481 532163.

Društvo slovenskih upokojuencev za Goriško prireja na Dan žena, 8. marca 2019, ogled muzeja "Museo del Caffè Dersut" v kraju Conegliano (TV) s predstavitvijo kave od grma kavovca do degustacije. Sledilo bo družabno srečanje in restavraciji "Antica Postumia" v kraju Fanzolo - Vedelago. Vpisujejo do 1. marca po tel. 0481 884156 (Andrej F.), 346 1206031 (Sonja K.), 0481 882183 (Dragica V.), 0481 78138 (Sonja S.). Prvi avtobus bo odpeljal ob 7. uri iz Gorice s trga Medaglie d'oro/Goriška z običajnimi postanki pri vagi blizu Pevskega mosta, v Podgori pri telovadnici, v Štandrežu pri lekarni in na Pilošču. Drugi avtobus bo odpeljal ob 7. uri iz Doberdoba s postanki na Poljanah, v Sovodnjah pri cerkvi in lekarni in na Pilošču, od koder bosta nadaljevala pot proti Coneglianu. Organizatorji priporočajo točnost.

SKPD F. B. Sedej objavlja razpis za 49. Festival narodnozabavne glasbe "ŠTEVERJAN 2019", ki bo 5., 6. in 7. julija 2019 med borovci v Števerjanu. Razpisne pogoje, termine in vsa ostala pravila smo objavili na naši spletni strani www.noviglas.eu. Več informacij na www.sedej.org.

PD Rupa-Peč vabi od 23. do 29. avgusta 2019 na čudovit izlet po Cilentu, Amalfijski obali in mestecu Materi, Evropski prestolnici kulture za leto 2019. Informacije Ivo Kovic (0481 882285, 3470967807).

Zaposlimo svetovalca za določen čas na področju kmetijstva in podeželja na Goriškem. Zahtevamo se vsaj višješolska ali visokošolska izobrazba po možnosti biotehniških ved, odlično znanje slovenskega in italijanskega jezika, sposobnosti za svetovanje in pomoč pri izdelavi razvojnih načrtov za kmetijska gospodarstva in ukrepov kmetijske politike EU. Pomembni sta tudi

komunikativnost, strpnost in odgovornost. Ponudbe na: AA.SLUZBA@gmail.com

Prispevke za SCGV Emil Komel v spomin na ravnatelja prof. Silvana Kerševana lahko nakazete na bančni tekoči račun: Banca di Cividale (ul. Kuga 2, Gorica) IBAN IT 30 C 05484 12402 003 570 036 225 SWIFT CIVIT2C s pripisom: za SKLAD SILVANA KERSEVANA. Informacije na tajništvo SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569.

"Male oglase" najdete na našem portalu www.noviglas.eu.

Darovi

V Solkanu bo veliko slavje, zlata poroka zakoncev Marije in Davorina. Njima v blagoslov in božje varstvo darujemo za g. misijonarja Lisjaka za zidavo zdravstvenega doma, ki ga krvavo potrebujejo, 200 evrov, Adela z družino. V zahvalo za skrb, ki jo vselej zakonca posvečata našim družinam, darujejo njuni otroci 200 evrov za invalidni center na Stari Gori.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 22. 2. 2019 do 28. 2. 2019)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 22. februarja (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditvev - Glasba iz studia 2.

Sobota, 23. februarja (vodja Elio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, terskem, rezijanskem in ziliškem narečju.

Nedelja, 24. februarja ponovitev oddaje Okno v Benečijo.

Ponedeljek, 25. februarja (v studiu Stefania Beretta): Pravljična za lahko noč.

Torek, 26. februarja (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 27. februarja (v studiu Danilo Čotar): Samotni pastir: Pred 200 leti se je rodil Ignacij Knoblehar 2. del. - Izbor melodij.

Četrtek, 28. februarja (v studiu Andrej Bavcon): Četrtek večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

Kulturno društvo Stanko Vuk Miren - Orehovlje Prosvetno društvo Štandrež

PRIREDITEV OB DNEVU SLOVENSKE KULTURE

Umetniški vodja: Jože Hrovat

NA SVETU SI, DA SAM SI SONCE

Nedelja, 24. februar 2019, ob 17.00 uri
Štandrež - župnijska dvorana Antona Gregorčiča
Slavnostna govornica - dr. Marilka Koršič

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

S 1. strani / Štmaver: Praznik sv. Valentina

Mikavni drobci vaške zgodovine ob pesmi in plesu

Po ustaljeni tradiciji se je tudi tokrat večdnevno praznično dogajanje začelo s tekmovanjem v priljubljenih igri na karte, briškoli. Kvartopirci so tako prišli na svoj račun v petek, 15. februarja 2019, na sobotni večer (16. 2.) pa se je praznik odel s kulturnim plaščem. Z Vrabčevco Zdravljico ga je uvedel MoPZ Štmaver, ki ga dolgo let vodi vztrajna, energična zborovodkinja Nadja Kovic. Občinstvo je pozdravil predsednik KD Sabotin Mirko Radinja in se zahvalil vsem, ki so uredili birokratske zadeve in uresničili tridnevno praznovanje. Letos je bilo čutiti slovesnost ozračje, saj KD Sabotin praznuje 30-letnico bogatega delovanja. Ob tem pomembnem mejniku je izšla lična publikacija z naslovom *Drobci zgodovine Štmavra*. "Štiri-ročno" sta jo napisali časnikarka, kulturna delavka Erika Jazbar, avtorica ali soavtorica že nekaterih takih publikacij, in prof. Slavica Radinja, tudi sama avtorica več člankov. Pogovor z njima je vodila domačinka prof. Erika Valentinčič. Knjiga, kateri je pokroviteljstvo dala Zveza slovenske katoliške prosele, ima 183 strani in je izšla v 500 izvodih. Za prostovoljni prispevek so jo lahko dobili vsi, ki so se res številni! - udeležili lepega sobotnega večera. Platnico, na kateri je pogled na štmavsko cerkveno, je v toplih barvah zemlje okusno izoblikoval do-

mačin Adrijan Feri. Kot je pojasnila Jazbarjeva, je ona zbirala gradivo in brskala po arhivih in raznih dosedanjih publikacijah o štmavski vasi, po časopisju... Radinja pa je bolj "literarno" obdelala zapise in jim dala dušo, potem ko je še sama poiskala svoje zapise v Novem glasu o zdaj že nekaterih pokojnih sovaščanih. Poslužila pa se je tudi telefona, da bi osebno izvedela kaj od domačih ljudi. Pri tem ji je bil v veliko pomoč Vili Prinčič, ki veliko ve tudi o tej vasi. Pomagala sta ji tudi Lovrenc Persoglia in Mirko Radinja. Delo je pač potekalo na najrazličnejše načine. V knjigi so najprej dragoceni izseki iz zgodovine vasi, ki je bila nekoč samostojna duhovnija (do leta 1986) s cerkvijo, ki je stala na mestu današnjega pokopališča, a je bila žal porušena med prvo svetovno vojno. V današnji pa so zelo lepi vitraži Staneta Kregarja. V knjigi so navedeni župniki, ki so tu "pasli ovčice": Alojzij Obid, Jožef Mašera, Jože Vošnjak, Stanko Premrl, Rafko Premrl, Anton Rustja, Vojko Makuc in današnji Marijan Markežič, ki se velikodušno razdaja in je povsod prisoten. Opisana je tudi romarska cerkva na Sabotinu; zdaj so sicer vidne le njene ruševine. Malce niže je stal tudi samostan, v katerem sta živela puščavnika francišanskega reda, ki sta v zimskih dneh prebivala v vasi. Cerkva je s konca 14. stoletja.

V času reform cesarja Jožefa II. so cerkev opustili. Leta 1984 so se začele arheološke raziskave, za katere je zamisel dal Mario Muto. Raziskave še zmeraj potekajo. Poglavlja v knjigi je deležen tudi Sabotin, usodno povezan z dogodki iz prve svetovne vojne. Svoje mesto najde tudi šola v Štmavru, ki je tu delovala že od leta 1851. Od l. 1960-70 je bil tu tudi vrtec. L. 1978 so šolo zaprli zaradi pomanjkanja otrok. Zadnja učiteljica je bila Nataša Paulin, ki je imela tri učence, različnih starosti, ki so obiskovali tri različne razrede, zato je bilo njeno delo kar naporno. Precejšen prostor v knjigi je odmerjen Kulturnemu društvu Sabotin, ki ima od l. 1994 sedež v nekdanji šoli, pa tudi Moškemu pevskemu zboru, ki je bil ustanovljen l. 1959 in ga je dolga leta vodil prof. Gabrijel (Jelko) Devetak. Najprej je deloval kot mešani zbor. Posebni razdelki so namenjeni otroškemu pevskemu zboru Štmaver, Prazniku sv. Valentina, na katerega so včasih množično zahajali tudi meščani in so tu imeli stojnice kramarji, pa tudi Pohodu na Sabotin, mi-

klavževanju, natečaju Jaslice pri nas doma, Luči miru iz Betlehema, ki združuje obmejne kraje, pustovanju, ki je prineslo pustarjem že večkrat nagrade. Po-

domovih. Opisane so pa tudi druge Sege, npr. ob porokah. V zadnjem poglavju so osebnosti, ki so delovale v Štmavru. Predstavljeni so šolnik Anton Kutin (1878-1959), župnika Rafko Premrl (1906-1983) in Vojko Makuc (1947-2010), Gabrijel Devetak (1924-2006), ki je bil "duša in srce štmavrskega petja", učitelj Andrej Vendramin (1891-1978) in Ljubka Šorli (1910-1993). Pri tej nadvse priljubljeni učiteljici in pesnici se dalj časa zaustavila Erika Jazbar

sem iz l. 1954, ki je objavljena v publikaciji, je prebrala na večeru Erika Valentinčič. Knjigo *Drobci zgodovine Štmavra* bogati nešteto črno-belih in barvnih fotografij iz začetka dvajsetega stoletja prejšnjega tisočletja do današnjih dni. Mnoge izhajajo iz družinskih arhivov, veliko iz družine Slavice Radinja.

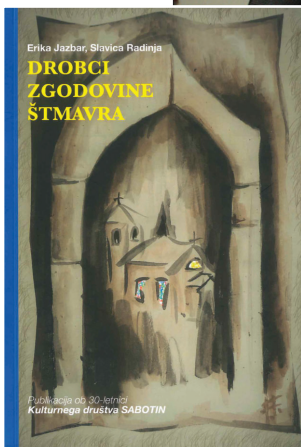
Ob koncu knjige je še sladko presenečenje: opis znanih štmavrskih štrukljev. Priložen je tudi recept v treh različicah. Vsaka gospodinja sicer ljubosumno hrani svojega. In vsaka je prepričana, da je njen najboljši... Na zadnjih straneh je objavljena pesem *Štmaver*, ki jo je Tomek Vetrh poklonil Nadji Kovic in MoPZ Štmaver, l. 2009 jo je uglasbil Patrick Quaggiato. Besede knjigi na pot so napisali prvi predsednik KD Sabotin Gabrijel Figelj, predsednik Združenja krajevna skupnost Pevma-Štmaver-Oslavje Lovrenc Persoglia, predsednik KD Sabotin Mirko Radinja in župnik Marijan Markežič. Vsekakor je to zelo dragocena knjiga, ki nam odstre pogled na zgodovinska dogajanja v tej lični vasi.

Živahno vzdruže je med poslušalci v soboto ustvarila plesna skupina DANCE & pression sekcije A 3. razreda srednje šole Ivan Trinko iz Gorice, ki je pod vodstvom prof. Franca Biancuzija prikazala nekaj svojih razgibanih koreografij. Pesem pa se je žlahtno oglasila iz grl Ženske vokalne skupine Rupa-Peč. Pod vodstvom neutrudne Zulejke Devetak, ki se razdaja med različnimi pevskimi zbori, so pevke v zlitosti glasov zapele nekaj pesmi. Med njimi sta bili Vodopivčeve *Žabe* in zabavna skladba Gioacchina Rossinija *Duetto buffo di due gatti*.

/ str. 12

Foto L. Persoglia

sebeno poglavje zasedajo cerkveni prazniki, ki so bili včasih zelo občuteni, pa tudi navade (vstajenjska procesija, križev pot, pobiranje kruhkov za vahte: revnejši otroci so hodili od hiše

do hiše in gospodinje so jim dajale koruzne kruhke.) Nekatere navade ostajajo še zdaj žive, kot npr. procesija za Sv. Rešnje Telo z oltarji po vasi, kres oz. prižig in blagoslov velikonočne gobe, katere ogenj nosijo po vaških

ter na kratko orisala njeno trnovo pot v času fašizma. Spomnila je, da je prav 16. februarja 1937 umrl Lojze Bratuž, zato je na kratko obnovila njegovo trpljenje. Pa tudi Ljubka Šorli je bila kot njen ljubljani mož žrtev fašističnega preganjanja in je doživela grozo ob zloglasni Colloittjevi bandi, ki jo je grozovito mučila v Villi Triste v Trstu. Bila je zaprta tudi v taborišču v Zdravščinah, a kljub vsemu temu ni nikoli gojila sovraštva do nikogar. Ko je prebivala v Štmavru, je napisala mnogo pesmi. Navdih za svoje lirčne stihje je črpala iz lepote tamkajšnje narave. Eno pesem, *Pomladna pe-*

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (52)

Dimitri Tabaj

Anton Štrancar (6)

Dne 4. junija 1924 je Engelbert Besednjak imel svoj prvi javni govor v italijanski in je med parlamentarno razpravo kolege na precej diplomatičen, a zelo učinkovit način opozoril na nasilna dejanja, ki so se v naših krajih dogajala med volilno kampanjo, od zastrahovanj do streljanja in pretepev. Izrazil je tudi razočaranje, ker se niso predvsem zaradi ravnjanja krajevnih oblasti - uresničile obljube, ki sta jih on in Josip Wilfan osebno prejela od Mussolinija, da bo volilna kampanja potekala pošteno in brez nasilja. Sam Mussolini ga je prekinil in surovo zarjovel, da to ni res. Besednjak ga je tudi obvestil o umoru v Ajdovščini ter nje-

Engelbert Besednjak je bil predstavnik krščansko-socialnega gibanja. Bil je ravno leta 1924 izvoljen za poslana in se je v italijanskem parlamentu temperamentno zavzemal za pravice slovenske in hrvaške narodne skupnosti. Ko je politična situacija v Italiji degenerirala v popolno diktaturo, je bil kot politični begunec na Dunaju sprejet v Kongres evropskih narodnih manjšin in se postal predsednik Zveze manjšinskih časnikarjev. Dejavni je bil tudi po drugi svetovni vojni.

BESEDNJAK ...mentre io viaggiavo verso Roma, si seppelliva il lavoratore Antonio Strancar che è morto in seguito ad una fuociale ricevuta durante il comizio elettorale ad Aidussina.

Migliaia di contadini sloveni e di ragazze vestite di bianco seguivano piangendo il convoglio, e restituivano alla terra la spoglia mortale di Antonio Strancar che dette la sua vita per il nostro popolo.

Ed affinché non si dica che io mentisco, mi permetto di consegnare al presidente del Consiglio la fotografia del morto. (Scende dal suo banco e deposita alcune fotografie sul banco dei ministri, davanti al presidente del Consiglio).

MUSSOLINI, presidente del Consiglio dei ministri, ministro dell'interno e ad interim degli affari esteri. Lei stesso ha riconosciuto in una parte del suo discorso che tutta la campagna elettorale si è svolta in piena libertà, ed ella non ignora che molte volte gli sloveni ed i croati hanno ucciso parecchi fascisti nell'Istria e in altre parti. (Applausi). Lei lo sa!

Zapisnik parlamentarne razprave v italijanskem parlamentu z dne 4. junija 1924. Šlo je za prvi javni govor Engelberta Besednjaka v italijanski. Besednjak je kolege, ministre in italijanskega voditelja Mussolinija opozoril na nezasišano protislovensko nasilje v naših krajih. Mussolini ga je med govorom večkrat grobo prekinil.

mu in ministrom izročil nekatere slike mrtvega Antona Štrancarja: "Da ne bo kdo rekel, da lažem", je dodal. Na kratko je vsem prisotnim opisal veličasten Štrancarjev pogreb in poudaril, da je nedolžna žrtev darovala svoje življenje za slovenski narod. Dodal je, da Slovenci nismo do tistega trenutka poznali političnega umora. Mussolini mu je cinično odvrnil, da se take stvari Slovincem v času Avstrije niso dogajale iz enostavnega razloga, ker so bili Slovenci podporniki nekdanje habsburške monarhije. Italijanski voditelj je krivdo za napete odnose hinavsko naprtil slovenskemu tisku, predvsem dnevniku Edinost. Tako se končuje članek Goriške straže o pogrebu Antona Štrancarja: "Najbridkejša je bila pot mimo mostu čez Hubelj, kjer je zločesta roka zločinčeva pognala kroglo sovraštva v prsa nedolžni žrtvi. Ta kraj ostane v neizbrisnem spominu

Portret Engelberta Besednjaka (avtor: Veno Pilon)

celemu narodu in ob Hublju se bodo ustavljali potomci našega rodu in pravili mlajšim o krvavih, težkih dneh in o krvavem možu, ki je padel na mostu, ko je vršil svojo državljansko in narodno dolžnost. Hubelj nam ostane sveta reka. Sprevod je prišel v domačo občino in po glavnem trgu, kjer cvete stoletna lipa, zavlil v domačo cerkev. V tej prijazni cerkvi je ravno na dan svoje smrti prisostvoval sv. misijonu pokojni Štrancar. Bil je veren sin dobre matere in krščansko vzgojen. Par dni prej je pred celo cerkvijo okrog 11. ure dopoldne po božno prejel sv. obhajilo in nato priporočil svoje življenje Bogu. Takrat pač ni mislil, da je zadnjič v domači cerkvi in da ga prihodnjič prinesemo vanjo mrtvega. /.../ Ob cesti, ki pelje v Vipavo, leži štrusko pokopališče. Ne daleč gleda nanj prijazna vasica Žapuže, kjer je bil rojen pokojni Anton. Od usodnega trenutka ni videl več rojstne vasi. Okrog in okrog

pa se vzpenjajo v nebo Nana, Sinji vrh in Caven, ki bodo tvorili tisočletja častno stražo ob grobu pokojnega, ako nas več ne bo. Prav blizu pokopališča teče reka Hubelj, ki bo šumljal stoletja in stoletja pesem o zvestobi. Na to pokopališče smo spremeljali dragega Toneta, kot je sam želel. Krsto smo spustili v grob, ljudje so poklekli, ves narod se je sklonil nad jamo. Pristrčna molitev se je

"Spi v večnem miru, naš mučenik in ne zabi nas in svojega rodu pri Bogu! Tvoj spomin in grob, v katerem spiš, nam bosta sveta. Nas prvi mučenik Vipavski, dragi Tone, z Bogom!"

Zadnji del članka Goriške straže z dne 26. maja 1924

† ANTON ŠTRANCAR

Časopis Mali list z dne 30. maja 1924 je objavil sliko hudo ranjenega Antona Štrancarja z napisom: "Preprost mož je bil, delavski sin delavskega naroda, po svojem poklicu zidar. Rojen je bil 1. 1880. v Žapužah pri Šturijah. Prestal je svetovno vojno in se vrnil dom. Tu se vrši druga vojna, srdita vojna, ki ima namen iztrebiti slovenski rod in slovensko ime iz njegove tisočletne posesti. Štrancar je padel v tej vojni".

dvigala v nebo. Naš narod ne pozna kričavosti. V srcu čuti, moli in ljubi. /.../ Zemlja je padla na krsto. Sveta si domača zemlja in le ti si vredna, da kriješ telo mučenika. /.../ Petje je utihnilo. In takrat se nam je zdelo, kot bi tiho govoril v slovo pokojni Tone: "Ostanite zvesti rodu in križu. Ne bojte se onih, ki vas preganjajo. Le kdor bo vztrajal do konca, bo videl vstajenje". Veliki zvon je zapel, zemlja je zaropotala na trugo in grob je zrastle pred nami. Spi v večnem miru, naš mučenik, in ne zabi nas in svojega rodu pri Bogu! Tvoj spomin in grob, v katerem spiš, nam bosta sveta. Naš prvi mučenik Vipavski, dragi Tone, z Bogom!"

O veličastnem pogrebu je poročal tudi ljubljanski Slovenec 29. maja, ki je članek končal z naslednjimi besedami: "Odpeljali so truplo na pokopališče in ga ob molitvah in ihtenju navzoče množice izročili domači zemlji. Štrancar bo posledje molče govoril".

Kratke

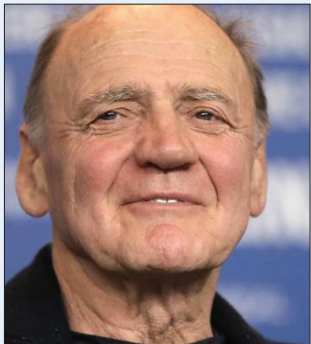
V SSG premiera muzikala Zadnjih pet let

V tržaškem Kulturnem domu je bila v četrtek, 8. februarja 2019, premiera muzikala Zadnjih pet let (The Last Five Years) ameriškega avtorja Jasona Roberta Browna. Pod režijo se podpisuje mlada gledališka navdušenka Jasmin Kovic, ki si utira pot tudi na profesionalne gledališke odre, potem ko je svojo domiselno režijsko žilico že vneto pokazala v več predstavah v ljubiteljskih gledaliških krogih na Goriškem, pa tudi drugod. Prvič je delo zaživelo v slovenskem prevodu Janeza Usenika. Nova gledališka uprizoritev je koprodukcija Slovenskega stalnega gledališča Trst in Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica, z njima pa sodeluje še Glasbena matica. Pri tem komornem muzikalu ima glavno vlogo petje oz. glasba, ki jo v živo spremlja instrumentalna skupina GM pod vodstvom Andrejke Možina. Protagonist v muzikalu Zadnjih pet let je zaljubljeni par, katerega ljubezen pa se je že izpela. Želja po uspehu, ona bi rada postala slavna igralka, on pa je že na obetavni pisateljski poti, ovira njuno ljubezensko razmerje.

Zaljubljenca igrata oz. predvsem pojeta dramska igralca s pevskim talentom, Patrizia Jurinčič in Danijel Malalan, oba Tržačana, ona je sicer članica igralskega ansambla SNG Nova Gorica. Po več tržaških ponovitvah je muzikal došel tudi na goriški oder. V Kulturnem centru Lojze Bratuž so si ga v ponedeljek, 18. februarja, ogledali goriški abonenti SSG. O tem bomo podrobneje pisali v prihodnji številki našega tednika. / IK

Umrl je angel nad Berlinom

Na pragu 78 let je v rodnem Zürichu umrl veliki nemški odrski in filmski igralec Bruno Ganz. Izhajal je iz nemško-švicarske družine. Dobro je obvladal tudi italijanščino. Leta 2010 je prejel nagrado za življenjsko delo Evropske filmske akademije. V filmu je zaslovel z Wendersovim Nebo nad Berlinom in Propadom, v katerem je poosebljal Adolfa Hitlerja, in Soldinijevim Kruh in tulipani ter drugimi. Sicer so ga cenili največji sodobni filmski in gledališki režiserji pa občinstvo. Nastopal je v najpomembnejših gledaliških nemško govorečega prostora. Bil je velik prijatelj Petra Handkeja. Predlanskim je v dokumentarcu o Handkeju recitiral odlomke iz Pesmi trajanju.

Gorica / Sedma Pravljična urica v Feiglovi knjižnici

Nežno ljubezensko čustvo v džungli

Zimske bolezenske klice se med otroki na Goriškem gotovo še pojavljajo, saj se je v privlačni mladinski sobi Feiglove knjižnice na Verdijevem korzu v Gorici v ponedeljek, 4. februarja 2019, spet zbrala le skupina 14 otrok. Po uvodnih pozdravil knjižničarke Martine je Vesna Tomsič, čudovita pripovedovalka pravljic, male radovedneže popeljala naravnost v zeleno zaraščeno daljno džunglo. Naenkrat so se vsi znašli v njej in živo ter tudi zabavno spoznali dve zaljubljeni gorili: Gregorja in Simono. Do ušes sta se zaljubila drug v drugega, a nista imela dovolj poguma, da bi si to izpovedala. Gregor je bil prepričan, da je predebel in okoren za ljubko Simono. Ona pa je mislila, da je Gregor sploh ne opazi, ker je predrobna. Tako je on začel hujšati, ona pa jesti. A se ni nič zgodilo. Pa je prišel pustni ples v maskah. Gregor si je zategnil pas, da bi bil na pogled vitkejši, ona pa je oblekla široko obleko, da bi bila bolj okrogla. A zgrešila sta se, in ko sta padli maski, sta spoznala, da sta si včasih prav zato, ker sta si tako različna. Poučna zgodba za male in velike poslušalce! Sprejeti se moramo taki, kot smo, saj prav to nas dela edinstvene, posebne.

Kot vedno je Tomsičeva zgodbo zavzeto in živahno "zaigrala". Vsako pripoved zna namreč preliti v pravi gledališki prikaz. Tokrat je rabila tudi pomočnike: kar hitro so se našli. Mala Urška Dorni naj bi bila Simona, pa se je kaj kmalu premislila. Potem pa sta se javila dva pogumna fantička, bratca Christopher in Jeremiah Mauri. Takoj sta se smeje se vživela v protagonista, prvi v Gregorja, drugi pa v Simono. Vesna jih je tudi s kostumoma, klobukoma in maskama spremenila v sramežljiva zaljubljenca. Ob koncu pravljice sta bila seveda deležna toplega aplavza, saj sta si ga zaslužila! Prisrčna zgodba, katere avtor je Michael Coleman, prevajalka v slovenski jezik pa Mateja Arhar, je razvnela srca, saj je duh sv. Valentina že lebdel v zraku. Tudi zato so otroci prejeli lepo rdeče srčece (kot vedno so srčka izdelale spretno Bredine roke), na katerem je bil začetek pesmice Mi se imamo radi, ki so jo z Vesno Tomsič zapeli vsi udeleženci sedme Pravljične urice. Leta je bila res očarljiva, pa še več kot biserichek življenjske modrosti se je zablestel v njej. / IK

Deželni sedež RAI za Furlanijo Julijsko krajino - Slovenski program Mladinska TV oddaja Krivopetniki

Skupina prijateljev se sreča na vasi in ugotovi, da so vsi prejeli isto čudno SMS sporočilo. Radovedni mladostniki se prepustijo dogodivščini, ki jih bo popeljala v skrivnostni svet starih predmetov, poklicev in zgodb. Kdo pa se skriva za čudnimi sporočili? Kdo jih opazuje? In predvsem - zakaj doživljajo ljudi in izkušnje, ki takoj zatem izginejo, kot da jih ne bi bilo?

V televizijski oddaji KRIVOPETNIKI bodo gledalci skozi doživljanje štirih mladostnikov spoznavali kulturno dediščino Slovencev v videmski pokrajini. Otroci bodo ugotavljali, čemu so služili stari predmeti, preizkušali se bodo v starih poklicih in opravili in

spoznavali stare zgodbe, mitološka bitja, pesmi, imena krajev in stvari. Prva oddaja poteka v Mašerah, pod Matajurjem, kjer bodo izvedeli, kako so nekoč skrbeli za otroke, si v stari kovačiji izdelali "sarpin" in slišali pravljico o matajurskih škrahtih.

V oddaji nastopajo učenci nižje stopnje Dvojezične večstopenjske šole Pavel Petričič v Špetru. Produkcija Deželnega sedeža RAI nastaja v sodelovanju z Inštitutom za slovensko kulturo in mnogimi starijimi prebivalci Nediških do-

lin, ki se še živo spominjajo povsem drugačnih časov. Dokumentarni niz želi poleg vedenj in praktičnih znanj, ki se danes iz-

gublajo, zabeležiti tudi melodijo in bogatost beneškega narečja.

Dragocena sta prispevek Karle Kofol, etnologinje Tolminskega muzeja, ki je poskrbela za strokovne razlage predmetov, kot tudi ilustracija v začetni špiči, delo beneške umetnice Luise Tomasetig.

Niz petih polurnih oddaj bo na sporedu vsako drugo nedeljo v mesecu približno ob 20.00 na kanalu 103 (Rai 3 bis), na voljo pa bo tudi v spletnem arhivu RTV Slovenija. Avtorja in urednika oddaje sta Lucija Tavčar in Jan Leopoli, ki podpisuje tudi režijo. Za sliko in montažo skrbi STUDIO TRAK.

Več o oddaji tudi na fb strani in instagram profilu RAI Slovenski program.

Zelo uspešno slovensko startup podjetje Lani so prodali skoraj pol milijona knjig

Slovensko startup podjetje Mali junaki ali uradno Hurra Studios, ki ustvarja personalizirane knjige za otroke, je v lanskem letu prodalo skoraj pol milijona unikatnih knjig in ustvarilo 12 milijonov evrov prihodkov. Trenutno se njihove knjige prodajajo v šestih državah, največ v Ameriki, v prihodnje pa se nameravajo širiti na druge trge.

V pisarnah Malih junakov je pred dvema letoma ustvarjalo deset ljudi, danes pa jih v novih prostorih v središču Ljubljane dela že več kot 100. Personalizirane knjige za otroke, ki "rišejo nasmehe na obraze otrok in privabljajo solze v oči staršev", ustvarjajo v sodelovanju z več kot 50 zunanji sodelavci, kot

so pisatelji, ilustratorji, prevajalci in tiskarji. Leta 2017 so prodali 90.000 knjig, lani je ta številka znašala

skoraj pol milijona. Vsaka njihova knjiga je unikatna in narejena natanko po željah kupca. Lanski uspešnici sta bili knjiga za bratce in sestrice Vajine na-

lepše dogodivščine, ki je uspeh doživela predvsem na ameriškem tržišču in so jo v prvih treh mesecih prodali v več kot 100.000 izvodih, ter božična knjiga Vesel božič, Maja, ki so jo ustvarili skupaj z Adamom Wallaceom, enim najboljših prodajalnih avtorjev na lestvici New York Timesa. Ta je pod drevescem razveselila več kot 200.000 otrok.

"Pričakovali smo, da bo konec leta pester, vendar, priznamo, nas je vseeno presenetil. Prodali smo tudi do 18.000 knjig na dan. Glede na to, da je vsaka knjiga unikatna in jo pred tiskom še ročno pregledamo, smo delali dobesedno noč in dan", je ob koncu leta povedal solastnik ter direktor marketinga in kreative Mic Melanšek.

V prihodnosti si po njegovih besedah želijo sodelovanj z najbolj ustvarjalnimi avtorji, ilustratorji

in kreativnimi posamezniki na svetu. "Naša marketinška strategija nam omogoča zelo hitro rast, zato lahko le s pravimi kadri zagotavljamo produkte, ki jih od nas pričakujejo starši, tete, dedki in babice", je prepričan. Obenem se želijo širiti na nove trge, kot so Španija, Velika Britanija in Kanada. S tem bodo do leta 2020 po oceni drugega lastnika in direktorja podjetja Rada Daradana pokrili večji del Evrope in Severne Amerike ter letno osrečili več kot dva milijona otrok.

Ker se zdaj soočajo s pomanjkanjem strokovnih kadrov, načrtujejo tudi nova zaposlovanja. Največji izziv pri tem je po besedah lastnikov iskanje kadrov s specifičnimi znanji, kot so uredniki, oblikovalci in programerji. "Vsekakor pa si želimo, da podjetje in tudi zaposleni ostanemo v Sloveniji, zato najemanje ljudi v tujini za nas zdaj ne pride v poštev, čeprav bi bila to morda celo cenejša rešitev", še dodajajo pri Malih junakih.

S 3. strani

Obsojam nesmiselno ...

Dva dni pozneje so ga fašisti prisilili piti strojno olje, pomešano s steklenimi drobcami, da je izdihnil po grozni, nekaj tednov trajajoči agoniji. Zapustil je dva otroka in ženo, znano pesniko, ki so jo med vojno strahovito mučili policisti posebnega oddelka, ki ga je vodil komisar Gaetano Collotti. Tega so partizani ustrelili blizu Benetk, italijanska republika pa ga je nagradila s srebrno kolajno "za zasluge pri obrambi italijanstva na vzhodni meji". Zaman je posl. Corra-

do Belci predlagal, da bi jo preklicali. Prav tako še vedno velja odklikovanje karabinerju, ki je v Trstu ustrelil dekle, partizansko kurirko Almo Vivodo. Pač pa nima nobenega priznanja karabinjerski marešalo, ki med nemško racijo v Dolini pri Trstu ni hotel pokazati partizanskih družin. Prvega so naložili na tovrnjak in odpeljali v Nemčijo, od koder se ni več vrnil. Zavrtnjen je bil celo predlog, da bi po njem poimenovali krajevno orožniško postajo... Glejte, gospod Predsednik, za-

kon, ki ustanavlja Dan spominjanja, je določil 10. februar, ki bi ga pravzaprav morali praznično obeleževati, ker spominja na datum podpisa pariške mirovne pogodbe, ko je 21 držav zmagovitega protifašističnega zavezištvu, zahvaljujoč se odporništvu, priznalo Italiji status sobojevnice in torej pripadnice skupnosti demokratičnih in omikanih nacij, medtem ko sta bili Nemčija in Avstrija razdeljeni na okupacijske cone. Italija je izgubila ozemlja, ki si jih je pridobila po prvi svetovni vojni. V obeh državah sta ostali slovenska in italijanska manjšina. Tudi odhod Italijanov iz Istre je urejala mirovna pogodba. Vsekakor je to bila tragedija

množic, kakor se je zgodilo po prvi vojni Slovencem in Hrvatoma, ki so se izseljevali, da bi se rešili življenja pred nasiljem, ki se je pričelo julija 1920 s požigom Narodnega doma tržaških Slovencev, čemur je sledilo trdo fašistično preganjanje.

Osimski sporazumi so leta 1975 s pomiritvijo in priznanjem meja položili temelje za mirno sožitje ter vsestransko gospodarsko, znanstveno in kulturno sodelovanje z neslutnimi razvojnimi perspektivami, ki jih ponovno obujanje revanšističnih skomin in sovraštva lahko izničijo.

Upam, da boste o tem razmišljali.

S 7. strani

Zanimivo v družbi ...

Povedali so, da je lepše in boljše, če smo ljudje drugačni po videzu, po navadah, po okusih in jeziku. Zbrano in radovedno so poslušali Lorenzo Draščka, prostovoljca, ki si je za otroke vzel čas in jim pokazal prostor molitve v sinagogi. Dečki so si na glavo dali kipko (judovsko pokrivalo), vsi otroci so si očarano ogledali zvitek Sv. pisma iz Torah in spoznali drugo pisavo, hebrejsko. Otroci so obenem tudi izvedeli, da se v hebrejščini piše oz. bere iz desne proti levi in da se Sv. pismo vedno prebira s posebno paličico, lad. Prijazni

Lorenzo jim je pokazal tudi posebni črni škatlici, ki jo duhovniki uporabljajo pri molitvi, in rog, ki jih ob posebnih praznikih kliče k molitvi.

V popoldanskih urah so otroci v vrtcu aktivno in spontano podživljali jutranja doživljanja in prebirali lastna imena iz desne proti levi.

Kulturnih doživetij pa ni bilo konec. V petek, 8. februarja, na dan slovenske kulture, so bili "ringarjevci" deležni posebnega prenečenja. Vzgojiteljice so v vrtec povabile kar dva glasbenika, in sicer Aleksandra Ipavca in Jana

Sturiala. S pravim pedagoškim čutom sta se glasbena umetnika predstavila otrokom in jim predstavila kar nekaj glasbil. Aleksander Ipavec se je z otroki dobesedno poigral, ko jim je predstavil akordino, orglice in harmoniko. Glasbila niso vedno proizvedla zaželenega zvoka, enkrat je bilo slišati samo šum zraka ali morja, drugič samo tipkanje po gum-bih, tretjič prav nič. S skupnim ugibanjem in razmišljanjem so otroci doumeli, kaj je potrebno, da nam instrumenti zaigrajo pričakovan zvok.

Jan Sturiale je otrokom predstavil kar tri vrste kitar, dve električni in eno klasično. Skupaj z njimi je poustvarjal zvok "pianissimo, piano, forte, fortissimo", ki so jih otroci že predhodno spoznali pri

glasbenih uricah v vrtcu. Najlepše je bilo, ko so otroci z glasbeno spremljavo harmonike in kitare zapeli tri skupne pesmi. Ozračje se je napolnilo z otroško veselo energijo in nasmejanimi, iskričnimi očmi.

Ob koncu kulturnega programa so otroci podarili glasbenikom nekaj izdelkov (naravnih, literarnih in likovnih), ki so nastali v vrtcu, in nekaj domačih dobrot, ki so jih pripravile skrbne roke nekaterih mamic.

Osebe vrtca Rinagaraja se iskreno zahvaljuje glasbenikom Aleksandru Ipavcu, Janu Sturialu in vodiču sinagoge Lorenzu Draščku, da so tako pristno in prijetno darovali kapljice kulture in omogočili vsestransko rast naših otrok.

Kratke

Novi tržaški prefekt Valenti na obisku v Dolini

V torek, 12. februarja 2019, je bil na vljudnostnem obisku na občini Dolina nov tržaški prefekt in vladni komisar dežele FJK Valerio Valenti. Na srečanju z županom Sandyjem Klunom in odborniki je bil govor v glavnem o perečih problematikah, ki zadevajo občinski prostor. V prvi vrsti je tekla beseda o onesnaževanju in smradu, ki prihaja iz rezervoarjev družbe SIOT in ki v zadnjih letih povzroča nevarna obremenitva občani, predvsem tistim, ki bivajo v neposredni bližini parka. V zvezi s problematikami okolja so upravitelji

prefekta seznanili tudi s problemom hrupa na avtocesti, ki ga povzročajo tovornjaki in promet na splošno; temu so izpostavljeni prebivalci iz krajev Ricmanje, Log, Domjo in Krmenka. Nadalje je bil govor o nenehnem pojavu prehoda meje s strani pribežnikov in o oblekah, čevljih in drugih predmetih, ki jih te osebe zapuščajo po poteh rezervata vzdolž meje z Republiko Slovenijo.

Na koncu je prefekt marsikaj izvedel o krajevnih navadah in posebnostih: o pobudi Odrpote meje, ki je že pred 38 leti napovedovala novo Evropo brez meja, o značilnih krajevnih proizvodih (olju, vinu, ribah...) in na koncu še o občinskem biseru, dolini Glinščice. Prefekt je v dar dobil knjigo o Glinščici in vabilo, naj obiše dolino; rade volje ga je sprejel, saj je povedal, da se rad ukvarja s športom in da je navdušen pohodnik.

Šesti koncert iz domače zakladnice

V nedeljo, 24. februarja, se bo nadaljevala 3. koncertna sezona iz domače zakladnice, ki jo prireja programski oddelek Radia Trst A. V Domu glasbe - Casa della Musica, v ulici Capitelli 3 v Trstu, bo ob 17.30 zaživel šesti in hkrati predzadnji radijski koncert z naslovom Večer ljudskih melodij od Jadrana do Alp.

Prifarski muzikanti iz Bele krajine, ki je pred kratkim slavila 30-letnico svojega delovanja, in Ženska pevka skupina Stu ledi iz Trsta, ki beleži svojo 40-letnico.

Prifarski muzikanti, ki veljajo za eno najboljših in najbolj priljubljenih etno zasedb v Sloveniji, so v svoji dolgi karieri poželi nešteto uspehov, med katerimi velja poudariti vsaj zmago na Slovenski popevki leta 2008 in desetero samostojnih koncertov v Gallusovi dvorani Cankarjevega doma v Ljubljani. Vzporedno s terenskim raziskovanjem plesov Tržaške folklorne skupine Stu ledi je bila pred štiridesetimi leti ustanovljena Ženska pevka skupina Stu ledi. Z repertoarjem ljudskih pesmi iz različnih obdobji in krajev ta zasedba s svojim pristnim ljudskim petjem še danes razveseljuje poslušalstvo.

Koncert bosta vodila Maruška Gustin in Aleksij Jercog, za asistenco in organizacijo programa pa bodo tokrat prispevali Nataša Ferletic, Elena Leghissa in Jari Jarc.

Vstop na večer je prost, rezervacija mest pa obvezna. Interesenti lahko pokličejo na telefonski številki 040-7784358 ali 040-7784281 ali pustijo sporočilo na telefonski tajnici 040-7784484 ali napišejo email na programi. slo@rai. it ali napišejo sporočilo na facebook stran iz domače zakladnice.

Koncert bo Radio Trst A prenašal v živo: prisluhnili mu boste lahko prek radijskih sprejemnikov ali streaming radia na spletni strani www.sedezjfk.rai.it.

Toplo vabljeni!

Na Občini Dolina razpis za službo upravnega uradnika

Občina Dolina obvešča, da je razpisana javna selekcija na podlagi izpitov in naslovov za sestavo lestvice za upravnega uradnika z znanjem slovenskega jezika C kategorije, plačilni razred C1, ki bo zaposlen na določen čas, lahko s polnim ali s skrajšanim delovnim časom, za projekte v sklopu zakona 38/2001, iz katere bodo lahko - v izvajanje veljavne deželne normative in predpisov delovne pogodbe - črpale tudi druge ustanove enotnega deželne razdelka javnih uprav.

Razpis in obrazec za prijavo sta na razpolago na spletni strani občine Dolina.

Prešernova proslava DSI in Slovenske prosvete

Ustvarjalna in kakovostna prireditve

Ob Prešernovem dnevu prireja DSI v sodelovanju s Slovensko prosveto vse od svojega obstoja vsakoletno slovesnost, ki jo organizatorji skrbno načrtujejo, da bi se z njo poklonili našemu velikemu pesniku in na splošno vsej slovenski kulturi.

Kljub dolgi tradiciji pa želijo svojo proslavo obogatiti z novimi prijemi in ji dodajati ustvarjalnosti. Pri tem so letos ponovno prisluhnili nekaterim sugestijam svojih članov in so celoto reorganizirali in osvežili z nekaterimi novostmi. Nagrajevanje amaterskih igalskih skupin *Mladi oder*, ki je bil mnogo let del istega praznovanja na ponedeljek zvečer, so premaknili na soboto, tako da sta proslavi postali kar dve: ena za mlade gledališke ustvarjalce in njihove prijatelje in mentorje, druga pa – kot ponavadi – v okviru rednih ponedeljkovih srečanj Društva slovenskih izobražencev. Ves sobotni popoldan so tako prilagodili posebej otrokom in mladini, tako da je bilo praznovanje njim na čast in po njihovi meri. Najprej je "doktor lutkarstva" Matija Solce z izredno spretnostjo izvedel originalno minimalistično predstavo *Pulcinella*; ob njej se je nasmejala mlada in starejša publika. Sledilo je podeljevanje priznanj Mladi oder petnajstim skupinam, ki so v preteklem letu nastopile s predstavo v okviru društev ali šol. Utemeljiteljice sta brala mlada napovedovalca, Mojca in Boštjan Petaros.

Kot rečeno, so organizatorji z nekaterimi novimi prijemi osvežili tudi Prešernovo prireditev v okviru ponedeljkovih večerov. Na dobro obiskani ponedeljkovi proslavi se je predsednik DSI bno nadaljevati delo na kulturnem področju, in to tudi s takimi pobudami, kot je literarni natečaj Mladike, ki spodbuja literarno ustvarjanje in bogati slovensko kulturo. Morda je vredno omenbe, da tega začetek literarnega natečaja v daljino kar 47. Lahko se zamislimo v to, koliko literarnih del se je v tako dolgih letih nabralo, koliko ustvarjalcem je bila dana možnost, da se preizkusijo in se morda prvič izkažejo in dobijo s tem ustvarjalni zagon! Lahko nas osupne že samo dejstvo, da so v Mladiki objavili več kot 370 nagrajenih in priporočenih literarnih prispevkov! Treba je povedati, da se lahko števila prispevkov, ki jih vsako leto dobiva komisija, veselimo na vseslovenski ravni: saj je npr.

Sergij Pahor v uvodnem nagovoru zaustavil ob problemih, s katerimi se je v preteklosti in se še v sedanosti spopada naša manjšina. Vendar so bile njegove besede spodbudne, saj je poudaril, kako zelo je pomem-

samo letos prispelo kar 138 prispevkov (76 prispevkov v prozi in 62 ciklusov pesmi). Tudi s tega vidika lahko torej rečemo, da so zapisi avtorjev in nagradni natečaji pustili svojo sled v slovenskem pro-

Foto damj@n

storu. Seveda se proslava v ponedeljek ni omejila le na nagrajevanje avtorjev. Tudi letos se je literarna umetnost prepletala z glasbeno in igralsko. Uvodoma je Ženska vokalna skupina Baroklje pod vodstvom Aleksandre Pertot zapela pet slovenskih ljudskih in umetnih pesmi, med katerimi seveda ni mogla manjkati Prešernova *Zdravljica*, zelo sveže in mladostno pa je delovala tudi klasična slovenska popevka *Ne čakaj na maj*. Na klavir je pesem spremljal mladi pianist Simon Kravos.

Sledila sta utemeljitelj nagrad zmagovalcev in kratek intervju, ki ga je z njimi imela urednica založbe Mladika Nadia Roncelli. Razveseljivo je, da je bila letos v špiči najboljših nagrajenih tudi zamejka; med priporočenimi za objavo pa kar nekaj tukajšnjih dobrih pres! (npr. Tanja Rebul, Metka Kacin, Mojca Petaros, Nika Čok).

Prvo nagrado za poezijo je dobil Milan Novak; drugo Marija

uvod v knjigo. Povedala je, da je morala izbirati iz ogromnega števila prispevkov: vsak prispevek pa je košček življenja. Pri tem ni imela kakšnega posebnega kriterija: izbrala je tiste, ki so se je dotaknili. Poudarila je, da je za mnoge ljudi, ki so morali v tujino, daleč od domovine, pomenil natečaj Mladike dragoceno priložnost, da so lahko spregovorili o težkih izkušnjah iz vojne. Lahko so izpovedali svojo bolečino, o njej so lahko brali drugi. V časovnem razponu pa je opazila razliko v načinu pisanja, v jeziku, zornem kotu. Naslednje generacije so še pisale o travmatičnih vojnih dogodkih, vendar jih avtorji niso več sami doživeli, pisali so po pripovedovanju. Omenila je prvega zmagovalca iz leta 1973, Pavleta Zidarja, ki je pisal o problemu meje. Poudarila je tudi neprecenljivo vrednost tako širokega spektruma piscev, ki niso le iz osrednje Slovenije, ampak prihajajo tudi iz zamejstva in zdomstva.

A. P.

Še na mnoga leta!

Antek Terčon - Jubilant med sodelavci

Osebnih jubileji so priložnost, da se zavemo, kako hitro čas beži, čeprav se zdi, da za nekatere ljudi to sploh ne velja in se nam zdijo vedno enaki. Srečujemo jih na vseh mogočih kulturnih prireditvah, športnih tekmah, verskih praznikih ali mogoče v osmici pri skupnem prijatelju. Tak 'mladenič' je tudi Antek Terčon, ki je 11. februarja dopolnil 80 let. Tudi huda prometna nesreča, ki jo je doživel pred kakim letom sredi domačega Sesljana, ni okrnila njegovega pristnega in iskrenega zanimanja za spremljanje kulturnega in družbenega utripa ne le v vaseh devinsko-nabrežinske občine, ampak tudi v širši okolici. Prav tako lahko zapišemo, da malokdo tako pozorno spremlja zamejski

tisk in zna kritično povedati, kaj misli o vsem, kar se dogaja okrog nas. V dolgih letih aktivnega političnega delovanja pri Slovenski skupnosti si je namreč izostril politični čut, še zlasti, ko gre za vprašanja narodnega interesa. Antek se je sredi šestdesetih let aktivno vključil v delovanje Slovenske skupnosti zlasti na ravni devinsko-nabrežinske občine, veliko let je bil tudi tajnik te sekcije. Leta 1970 je bil prvič izvoljen v nabrežinski občinski svet in postal odbornik za osebje. Potrdili so ga tudi ob naslednjih dveh volitvah, se pravi leta 1975 in 1980, a je že naslednje leto odstopil, ker se je odločil, da se zaposli pri nekem gradbenem podjetju v Adenu

v Južnem Jemnu. Že pred tem je bil član tržaškega pokrajinskega sveta in od sredine sedemdesetih let prejšnjega stoletja, ko je stranka Slovenska skupnost dobila deželno razsežnost, pa do leta 1989 je bil član deželne tajništva stranke. Prav tega leta pa je zapustil

Foto IG

mesto tehničnega učitelja za fiziko na znanstvenem liceju

Švajncer; tretjo pa Aleš Jelenko. Prvo nagrado v prozi je dobila Tadeja Krečič; drugo Barbara Zlobec, tretjo pa Gašper Tonin.

Umetniško branje odlomkov iz nagrajenih del je bilo zaupano igralcem Radijskega odra (v režiji Lučke Peterlin Susič). Manica Maver, Marjetica Puntar, Anka Peterlin, Maja Lapornik, Tomaž Susič in Peter Raseni (šest bralcev za šest nagrajenih del) so s svojo interpretacijo v poslušalcih ustvarili prvi vtis o nagrajenih delih, ki jih bodo še z večjim užitek pozneje v celoti prebrali v Mladiki.

Na letošnji Prešernovi proslavi ni bilo uradnega slovesnega govora in tudi v tem se je razlikovala od preteklih. Namesto tega je v drugem delu proslave Evelina Umek predstavila knjigo z naslovom *30 najboljših*, ki je izšla ob koncu leta pri založbi Mladika. Gre za izbor iz del, ki so bila nagrajena ali priporočena na literarnih natečajih Mladike. Evelina Umek jih je izbrala in napisala

uvod v knjigo. Povedala je, da je morala izbirati iz ogromnega števila prispevkov: vsak prispevek pa je košček življenja. Pri tem ni imela kakšnega posebnega kriterija: izbrala je tiste, ki so se je dotaknili. Poudarila je, da je za mnoge ljudi, ki so morali v tujino, daleč od domovine, pomenil natečaj Mladike dragoceno priložnost, da so lahko spregovorili o težkih izkušnjah iz vojne. Lahko so izpovedali svojo bolečino, o njej so lahko brali drugi. V časovnem razponu pa je opazila razliko v načinu pisanja, v jeziku, zornem kotu. Naslednje generacije so še pisale o travmatičnih vojnih dogodkih, vendar jih avtorji niso več sami doživeli, pisali so po pripovedovanju. Omenila je prvega zmagovalca iz leta 1973, Pavleta Zidarja, ki je pisal o problemu meje. Poudarila je tudi neprecenljivo vrednost tako širokega spektruma piscev, ki niso le iz osrednje Slovenije, ampak prihajajo tudi iz zamejstva in zdomstva.

A. P.

v Trstu in sprejel tajništvo Slovenske skupnosti na sedežu deželne skupnosti v Trstu, kjer je tesno sodeloval z deželnimi svetovalci stranke. Po deželnih volitvah l. 1993, ko stranka ni imela več svojega predstavnika, je prešel v deželni pravni urad, kjer je ostal do upokojitve. Prav gotovo je politično delovanje za Antka značilno in izredno pomembno, a nič manj pomembna ni bila njegova vpetost na področju kulturnega in športnega delovanja v Nabrežini, tako je bil med ustanovitelji SKD Igo Gruden in ŠD Sokol, večkrat pa tudi predsednik obeh društev, tako da ni nič čudnega, da je še danes srčno navezan na bogato športno in kulturno delovanje v domačih krajih. Z željo, da bi še dolgo tako zvesto in pozorno spremljal vse to delovanje, naj dolgoletnemu sodelavcu našega lista in članu naše zadruge voščimo trdnega zdravlja in mu vsi prijatelji kličemo: Na mnogaja ljeta!

S 1. STRANI Rojan / Prešernova proslava v Društvu Marijin dom

Na svojo kulturo in jezik moramo biti ponosni!

Glavni protagonist oz. najpomembnejše izrazno sredstvo pri njegovih umetniških delih je svetloba. Preko nje in barv umetnik ustvarja vibracije in pritegne naš pogled ter raziskuje globine in duhovnost. Po ogledu razstave so se gledalci premaknili v dvorano, v kateri je društvo pripravilo bogate kulturne točke. Najprej so nastopili mladi pianisti Glasbene matice iz razreda prof. Tamare Ražem Locatelli, to so Vera Acimović, Ivan Grgič in Nikita Krebel, ki so pred številno publiko pogumno in suvereno odigrali izbrane skladbe. Sledil je nastop Dekliškega pevskega zbora Igo Gruđen pod vodstvom Mirka Ferlana. Zbor, ki je nastal leta 2008 in se uspešno udeležuje državnih tekmovanj, združuje dekleta iz Nabrežine in bližnje okolice. Na večeru, ki ga je povezovala

Giorgina Piščanc, so se spomnili na Tomaža Pavšiča, ki nas je pred kratkim za vedno zapustil. Bil je namreč velik utrjevalec slovenske narodne zavesti, zelo navezan na naše kraje ter rojansko skupnost in

pomembne temelje, na katerih sloni slovenska kultura, kot so knjige, čitalnice in naši velikani literature. Omenil je seveda Franceta Prešerna, Primoža Trubarja in prvo slovensko tiskano knjigo, Žigo

ustanovljena prav v Trstu leta 1861. Če preskočimo celo stoletje v našo bližnjo preteklost, najdemo velikane, kot so Vladimir Bartol, Alojz Rebula, Boris Pahor. Ti so le nekateri temelji, na katerih lahko sloni slovenska kultura danes, vprašati pa se moramo, kako graditi na njih. Tukaj sta pomembni dve točki. Prva je poznavanje preteklosti, ne le zgodovinske, ampak tudi kulturne in njenega razvoja v našem prostoru. Na svojo kulturo in jezik moramo biti ponosni! Druga točka je pa zmes spoštovanja različnega in radovednosti. Skrbeti moramo za razvijanje naše specifičnosti tudi na tak način, da postane zanimiva za večinsko skupnost. Le na tak način si bomo lahko priskrbeli nove prijatelje, ki nam bodo ob strani, ko bomo v prihodnosti praznovali ta dan, je sklenil Čok. Proslava se je nadaljevala s poklonom Prešernu. Član radijskega odra Marijan Kravos je recitiral pesmi ter prebiral utrinke iz pesnikovega življenja. Ob koncu je nastopil Moški pevski zbor Srečko Kumar iz Kojškega, ki ga vodi dirigent Bogdan Kralj.

Dekliški pevski zbor Igo Gruđen (foto Matevž Čotar)

slavnostni govornik na lanski Prešernovi proslavi. Letos je priložnostno misel povedal zgodovinar Štefan Čok. Govornik je spomnil na

Zoisa, ki je na koncu 18. stoletja dal novi elan slovenskemu kulturnemu življenju. Spomnil je, da je bila prva slovenska čitalnica,

Dr. Igor Šoltes na Občini Repentabor Govor je bil o perečih vprašanjih

Evropski poslanec dr. Igor Šoltes se je v minulem tednu med raznimi slovenskimi predstavniki javno odzval na govore ob dnevu spomina, ki so

vor in ne v skladu z duhom evropske zveze in skupnega sožitja narodov. Igor Šoltes je zahteval odstop Tajanija, saj meni, da opravičilo ni dovolj. Člo-

rano reakcijo kolegice v Evropskem parlamentu, Alessandre Mussolini. Kasneje se je hotel Šoltes z njo pogovoriti na štiri oči, a ni bila dosegljiva. Vsekakor je evropski poslanec mnenja, da kolegi v EP, ki se ne strinjajo z nekaterimi izjavami, lahko to povedo kulturno in ne na tak grob način.

Igor Šoltes zaskrbljujoče gleda na dogodke minulega tedna, kar ga je med drugim pripeljalo na Tržaško, in sicer na Občino Repentabor, kjer se je, v petek 15. februarja, sestel s predstavniki Slovencev v Italiji. Prisotni so bili generalni konzul Vojko Volk, župan Občine Repentabor in pokrajinski tajnik SSK Marko Pisani, predsednika krovnih organizacij SSO in SKGZ, Walter Bandelj in Rudi Pavšič, ter predsednica paritetnega odbora Ksenija Dobrila. Osrednja tema pogovora so bila pereča vprašanja, ki zadevajo položaj Slovencev v Italiji, ter vse bolj pogosti izrazi nestrpnosti do slovenske skupnosti s strani skrajnih političnih organizacij. Evropski poslanec je branil stališče, da je potrebno zaščititi slovensko skup-

nost v Italiji, predvsem v smislu zastopanja naših pravic v italijanskem parlamentu, kajti, če ima Slovenija v ustavi zagotovljeno mesto za italijanskega predstavnika, bi bilo prav, da se to stori tudi na italijanski strani. Slovenski predstavniki so na srečanju z zadoščenjem spremljali obisk evroparlamentarca in poslušali njegove besede ter tudi sami marsikaj dodali in predlagali. Generalni konzul Vojko Volk je povedal, da je normalno, da smo mi bolj čustveni 27. januarja in italijanski narod 10. februarja, toda to ne sme spremeniti objektivne resnice, ki je ne smemo pozabiti, saj je zgodovinska resnica le ena. Njena žalostna poglavja pa bi se ne smela nikoli več ponoviti. Predsednika krovnih organizacij sta izrazila željo, da bi se matična država in Evropa redno zanimali za Slovence v zamejstvu in po svetu, ne pa samo ob takih polemičnih trenutkih. Župan Marko Pisani pa je predlagal, da bi bilo zanimivo, če bi tudi Slovence po svetu zastopal en član v slovenskem parlamentu, kajti na ta način bi utrdili povezavo z matično državo, saj opažamo, da postaja vedno bolj ohlapna.

MČ

Vojko Volk, Walter Bandelj, Igor Šoltes, Marko Pisani, Rudi Pavšič (foto Matevž Čotar)

razburili slovensko javnost. Evro-parlamentarec je bil posebno kritičen do predsednika Antonia Tajanija, ki je imel populističen go-

vek, ki zaseda tako visoko pozicijo v EP, si ne sme dovoliti takih besed. To je povzročilo običajno napadalno, nekulturno in preti-

skupnosti s strani skrajnih političnih organizacij. Evropski poslanec je branil stališče, da je potrebno zaščititi slovensko skup-

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV

vabi na dva koncerta v okviru 50. revije

PRIMORSKA POJE 2019

v soboto, 23. februarja, ob 20. uri
v Marijinem domu v ul. Risorta v Trstu

se bodo predstavili MePZ Faros, MePZ KD Alojz Kocjančič,
MePZ Georgios, MoVS Cerkljanski zven, Oktet Rožmarin
in Vokalna skupina Mavrica;

v nedeljo, 24. februarja, ob 17. uri v cerkvi sv. Jerneja ap.

na Opčinah bodo nastopili MoPZ Janez Svetokriški,
Oktet Sotočje, MoPZ Mirko Filej, MoPZ Provox,
MePZ Lojze Bratuž, MePZ Obala.

Obvestila

V februarju in marcu bo tečaj priprave na cerkveno poroko v Marijanišču na Opčinah. Srečanja bodo ob sredah ob 20.30. Prvo srečanje bo v sredo, 20. februarja. Tečaj bo obsegal 7 srečanj. Sedem različnih tem, od verskega vidika preko vzgojnega, psihološkega, zdravniškega, pravnega in družinskega. Srečanja bodo vodili različni predavatelji. To je edini slovenski tečaj v zamejstvu. Vabljeni vsi, ki se želijo poročiti v cerkvi in želijo imeti tečaj v slovenskem jeziku. Tečaj želi prispevati h kvalitetnejšemu življenju v dvoje, ovrednotiti pomen družine ter s spodbujanjem življenjskega optimizma prispevati k oživiljanju naše narodne skupnosti.

Darovi

Ob nabirki za katoliški tisk, za Novi glas: župnija Novi sv. Anton, Trst 161,80 evrov. Za svetoivanski cerkveni pevski zbor daruje Marica Dolenc 25

evrov v spomin na Andreja Pegana in 25 evrov v spomin na Danila Žerjala Levstika. Za rojansko Društvo Marijin dom daruje Lizeta Janežič 20 evrov. Misijonski krožek Rojan je prejel: Za misijon patra Ernesta Saksida - Corumba' Brazilija: Posvojitev na daljavo - družini B. in V. 312 evrov in družini G. in P. 312 evrov. Darove lahko nakažete tudi na: ZADRUŽNO KRAŠKO BANKO IBAN: IT22 L089 2802 2010 2000 0086 948 Codice BIC: CCTSIT2TXXX Misijonski krožek Rojan ul. Cordaroli 29 34135 Trst

Letos so prejele nagrado
Nadja Maganja

s. GABRIJELA KONCILIJA
in TRŽAŠKE ŠOLSKE SESTRE

Svetoivanska župnijska
skupnost se tega zelo veseli
in se zahvaljuje sestram
za dragoceno poslanstvo,
ki ga opravljajo med nami

Iz naših Občin...

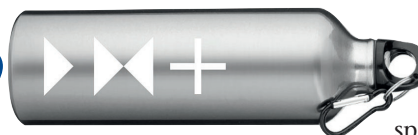
Na vrsto kritik ob govorih na dnevu spomina, 10. februarja, se je odzvala tudi opozicija tržaške Občine z resolucijo, ki jo je večina pričakovano zavrnila. Tako nam je sporočil občinski svetnik SSK Igor Švab, ki obsoja obnašanje župana Roberta Dipiazze. Župan namreč med Slovencev oz. v odnosu s slovenskimi predstavniki naše skupnosti in matične države pozdravlja sodelovanje in skupno premostitev vseh zgodovinskih združ, potem pa se skupaj z večino obnaša čisto nasprotno.

Tržaška opozicija je v občinskem svetu z resolucijo spomnila na dve pomembni točki. Najprej je opozorila na vsebino zakona 30/3/2004 št. 92, ki poudarja, kako je treba obeležiti dan spomina, in sicer se spomniti na vse žrtve, ne samo italijanske, in to na kulturnem, zgodovinskem in literarnem način, ne pa z vzbujanjem sovraštva. Svetniki opozicije so tudi spomnili na 13. julij 2010, ko so se takratni predsedniki Italije, Slovenije in Hrvaške srečali na koncertu prijateljstva v Trstu (ob obletnici požiga Narodnega doma) in izrazili željo po miru med narodi in spoštovanju vseh narodnih skupnosti izven meja.

"... Tržaški občinski svet izraža prepričanje, da samo po začetni poti treh predsednikov lahko garantiramo in razvijamo povezovanje in dialog med narodi, ki živijo ob severnem Jadranu". Tako se je glasila odklonjena resolucija.

MČ

V tržaškem Kulturnem domu v marcu tečaj za mlade Spomladansko izobraževanje 2019

V soboto, 16. marca, bo v prostorih Kulturnega doma v Trstu stekel izobraževalni tečaj, namenjen mladim odbornikom, organizatorjem in vodjem, DM+ OSVEŽITEV. Tečaj je del širšega projekta Zastavimo skupne moči za skupne cilje, ki ga študijski center za družbenopolitična vprašanja Krožek Anton Gregorčič poveča liku Mirka Špacapana in ga financira Avtonomna dežela Furlanija Juljska krajina na podlagi sredstev iz zaščitnega zakona 38/2001. Projekt Development je finančno podprl tudi Urad RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. Organizacijski odbor DM+ sestavljajo

mladi iz skupin društev M+ SKPD F. B. Sedej, PD Podgora, Devinski mladinski krožek, MOSP.

Lanska izvedba Developmenta v obliki tridnevnega izobraževalnega tečaja za mlade kulturne delavce je potekala v Lužnici. Na njej je sodelovalo 30 mladih iz 14 slovenskih društev tako iz Italije kot iz Avstrije. Tokrat pa bo izobraževalni program namenjen komunikaciji in bo stekel v soorganizaciji Slovenskega stalnega gledališča, Združenja slovenskih športnih društev v Italiji in ZKB Mladi.

Dogodku so medijsko partnerstvo namenili vsi manjšinski mediji: Dom,

Novi glas, Novi Matajur, Primorski dnevnik, RAI Slovenski program. Pokrovitelji so Slovenska prosveta, SSO, ZSKP in ZSKD.

Popoldan se bo začel s predavanjem o temi celostnega komunikacijskega načrta, ki ga bo vodila Nina Debevec s Socialne akademije. V nadaljevanju pa bodo udeleženci lahko izbirali med petimi delavnicami, namenjenimi mladim med 15. in 30. letom starosti. Izbirali bodo lahko med naslednjimi delavnicami:

- **Jezikovne napake:** pri naslovih, koncertnih, gledaliških listih. Predavateljica Matejka Grgič (Filozofska fakulteta

Univerze v Ljubljani in SLORI);

- **Kaj želijo novinarji:** kako napisati tiskovno sporočilo, kako komunicirati z novinarji itn. Predavateljica Rossana Paliaga (Slovensko stalno gledališče);

- **Osnove grafike:** programi za osnovno oblikovanje, splošna grafična pravila, najpogostejše napake. Predavatelj Tilen Lah (Socialna akademija);

- **Socialna omrežja:** pravila delovanja facebooka, instagrama itn., trendi, višanje vidljivosti, oglaševanje. Predavateljica Mojca Galun (Socialna akademija);

- **Kako razviti blagovno znamko:** ustvarjanje in uveljavljanje tržne znamke za doseganje prepoznavnosti. Predavatelj Andrej Pisani (Sintesi/Hub);

Izobraževalni program se bo končal s predavanjem Irene Deželak o temi uspešnega komuniciranja znotraj delovnih skupin. Večer se bo nato nadaljeval ob aperitivu z glasbo in končal z ogledom gledališke predstave *Goldbergove variacije* v izvedbi ansambla SSG. Celotno izobraževanje DM+ OSVEŽITEV je brezplačno, število udeležencev delavnic pa bo omejeno, in sicer po dvanajset za vsako, do zapolnitve mest, prijave potekajo do petka, 8. marca 2019.

Elektronska prijavnica je dostopna na spletnih mestih ISK (Špeter), Slovenske prosvete (Trst), ZSKP (Gorica), ZSSDI (Trst), ZSKD (Trst). Za prijavo pa je treba v tajništvi teh ustanov oddati še kavgijo v višini 30 evrov in pooblastilo GDPR (dostopno na spletnih mestih in tajništvi).

V Špetru je svojo novo knjigo predstavil Cesare Tomasetig Pravljica, ki v prisposodobah pripoveduje o Evropi

V prostorih muzeja SMO v Špetru je letos v februarju kar pestro. Poleg številnih pobud, ki so povezane s pustovanjem v Nediških dolinah, so v petek, 15. 2., predstavili knjigo *Metodio e i trenini di Zamir (Metod in vlaki v Zamirju)*, ki jo je spisal Cesare Tomasetig. Kot je v uvodu povedal Michele Obit, gre za nadaljevanje zelo uspešnih nedeljskih matinej *Aperitiv* s

knjigo, zanimanje za tiskano besedo je namreč v Nediških dolinah veliko, pobud Inštituta za slovensko kulturo pa se radi udeležujejo tudi gostje iz Čedad. Knjigo, gre za pravljico s prisposodobami sodobne evropske problematike, je najprej predstavil predsednik Inštituta za slovensko kulturo, Giorgio Banchig, ki je poudaril, kako je avtor v svojem delu nakazal pot

odprtosti za Beneške doline, ki so ujete med visoka gorska pobočja in večkrat težko najdejo stik z zaledjem. Banchig je poudaril, da sicer ne ve, ali gre za sanje, za videnje ali samo za osebno željo, vendar je v tej knjigi Cesare Tomasetig zagotovo nakazal vse to, predvsem pa še enkrat potrdil svojo navezanost na beneško zemljo in beneško kulturo. O zgodbi in avtorju je

spregovoril tudi Mario Brandolin, ki je poskrbel za opremo in izdajo knjige *Metodio e i trenini di Zamir*, Michele Obit pa je v vlogi moderatorja postavil avtorju nekaj zanimivih vprašanj o vsebini in sporočilu njegovega dela. Gre za pravljico, ki v prisposodobah pripoveduje o Evropi, o Benečiji ter se končuje s padcem berlinskega zidu. Metodio se iz Benetk preseli v vas Zamir, ki sicer nosi ime po beneški vasi, ki resnično obstaja, je pa v pravljici predstavljena tik ob mejo z nekdanjo Jugoslavijo in

podana v čisto simbolični, domišljjski preobleki. V hiši, ki jo tudi zaznamuje meja, Metodio postavlja makete z modeli električnimi železnicami. Pridruži se mu sedem vaških otrok, ki se čudijo, zakaj nekateri vlaki izginjajo pod omaro in se čez čas vračajo, ne da bi vedeli, od kod. Nekega dne vaščane preseneti novica, da je padel berlinski zid, Metodio najprej steče v cerkev, prižge vse sveče in nato praznično pritrkava. Nato za vedno izgine neznan kam. Otroci prevzamejo električne vlakce, premaknejo omaro, za katero izginjajo

lokomotive, in spoznajo, da je na drugi strani omare druga maketa. Berlinski zid je padel tudi v pravljici. Sporočilo avtorja je sporočilo celotni Evropi. Narodi naj spet najdejo tiste sanje, ki so spremljale padec zidu, in skupno vizijo prihodnosti. V knjigi se Cesare Tomasetig dotakne tudi vprašanja slovenskega jezika v Benečiji, ognjevita razprava o tem poteka v Zamirski gostilni. Avtor se odločno postavi na stran tistih, ki so za dvojezičnost tako v šolstvu kot v javnem življenju.

Suzi Pertot

Katja Ferletič

TAKI SMO (69)

Naša prihodnost bo "in streaming" na Netflixu
Včasih, ko smo zvečer segli po daljincu in se utrujeno usedli na kavč, smo upali, da bomo le našli kak zanimiv televizijski program ali film. Večkrat nas je televizijski spored razočaral in večer smo preživeli s preskakovanjem z ene televizijske postaje na drugo. Danes pa imamo storitve "in streaming", to se pravi množico spletnih portalov, preko katerih si lahko s plačilom mesečne naročnine na naših računalnikih, pametnih telefonkih in tablicah lahko privoščimo najbolj popolno doživetje televizijskih serij, filmov in drugih oddaj kjerkoli in kadarkoli.

Takih portalov je danes veliko: imamo Amazon Prime Video, TIM Vision, Infinity TV by mediaset, Now TV by sky Infinity, v kratkem tudi Disney Play, leto 2019 pa bo na ameriški trg gotovo prineslo veliko novost, novo platformo družbe Apple. Vsebine si bo lahko brezplačno ogledoval vsak lastnik iPhonea, iPada in Maca, medtem ko bo za vse ostale smrtnike, ki nimajo nobene elektronske naprave z jabolkom, narisanim na njeni hrbtni strani, na voljo mesečna naročnina. Platforma bo vključevala ne le originalne produkcije Apple, temveč tudi programe in filme drugih pomembnih televizijskih in spletnih mrež - podjetje iz Cupertino namerava vložiti vsaj 1 milijardo dolarjev v izdelavo originalnih produkcij (med drugimi je Apple podpisala pogodbo tudi z znano ameriško

nimi načrti, z avtomatičnim obnavljanjem naročnine in z možnostjo plačila s predplačniško ali kreditno kartico.

Do danes je najbolj gledana nadaljevanka na Netflixu *Breaking Bad*, *Black Mirror: Bandersnatch* (december 2018) pa je prva interaktivna produkcija. Gre za interaktivni film, v katerem ima gledalec možnost, da v različnih trenutkih opravi določeno izbiro in tako vpliva na različni razvoj zgodbe. Na razpolago ima deset sekund, če ne opravi nikakršne izbire, se film nadaljuje po že določenem scenariju. Med gledanjem filma se lahko gledalec vrne nazaj in nato izbere drugačno pot, od njegovih izbir je odvisno, koliko traja film: povprečno je dolg 90 minut, z drugačnimi izbirami pa lahko traja od 40 minut do dveh ur in pol. Na voljo je 150 minut različnega snemanega materiala, ki je razčlenjen v 250 segmentov. Možnosti je ogromno! Izkušnja postane povsem osebna s ciljem, da gledalca, ki postane protagonist zgodbe, z vsebino provokativno in kontroveržno zmede.

Pred kratkim je prišlo tudi do polemike, ker je neki ameriški raziskovalec odkril, da je Netflix shranjeval v svojih virtualnih arhivih vse informacije o izbirah gledalcev filma *Bandersnatch* - podjetje se je branilo, rekoč, da je glavni cilj zbiranja osebnih informacij samo izboljšanje svojih storitev. To je zagotovo operacija, ki odraža evolucijo Netflixa kot enega glavnih protagonistov današnje dobe, letos pa se predstavlja tudi na rdeči preprogi Oskarjev, kjer tekmuje za pridobitev zlatega kipca v različnih kategorijah. Črno-bela drama *Roma* mehiškega režiserja Alfonsa Cuarona ima skupno deset nominacij, *The Ballad of Buster Scruggs* bratov Coen tri in kratkometražni dokumentarni film *End Game* pa eno. Med najpomembnejšimi portali, ki nudijo storitve TV in streaming, samo Amazon ni prejel nobene nominacije, poleg Netflixa je tudi portal Hulu v igri za najboljši kratkometražni dokumentarni film s svojo produkcijo *Minding the Gap*.

Po nominacijah za Oskarje se je podjetje Netflix vključilo tudi v organizacijo MPAA (*Motion Picture Association of America*), ki ščiti pravice glavnih predstavnikov hollywoodske filmske industrije. Filmski mogotci seveda niso dobro sprejeli novega člana - pomislimo samo na film *Roma*, ki je izšel na Netflixu 14. decembra, predvajali pa so ga le v nekaterih izbranih kinematografih in to je sprožilo val kritik med ljubitelji filma in lastniki velikih verig kinematografskih dvoran. Še nikoli se ni zgodilo, da bi film, ki je bil tako malo časa na platnu in je večino svojega življenja bil le on-line, zmagal nad vsemi ostalimi in si pridobil toliko nominacij. Svet kinematografije se načeloma boji Netflixa in njegove revolucije. Tudi zaradi tega bo zelo pomembna končna razsodba, do katere bo prišlo 24. februarja na odru Kodak theater v Los Angelesu. Razvidno bo, kaj večina ljudi, ki sestavljajo Hollywood, igralci, režiserji, producenti in ostali, ki spadajo v ameriško filmsko industrijo, misli o prihodnosti filmografije. Upajmo, da si bo največ zlatih kipcev pridobil res najboljši film, v nestrpnem pričakovanju pa upravitelji Netflixa sploh ne počivajo - do zdaj so vložili okoli 20 milijonov dolarjev v promocijo svojih kandidatov.

Prva misel o potrebi po nečem novem se je porodila leta 1997 Reedu Hastingsu, sedanjemu izvršnemu direktorju družbe Netflix, ko so mu računali 40 dolarjev globe zato, ker je izposojeno videokaseto filma Apollo 13 vrnil v zamudi. Z Marcom Randolphom sta tako v Kaliforniji, 29. avgusta istega leta, ustanovila Netflix (celo leto pred ustanovitvijo Googlea). Podjetje je prvotno dajalo v najem DVD-je in videoigre, od leta 2008 pa je začelo nuditi bogate spletne knjižnice videovsebin in naročnine na neposredno gledanje programov online, ki so kmalu postale njegov glavni vir zaslužka. Leta 2010 je začelo podjetje vlagati veliko denarja v svoje originalne produkcije. Leta 2013 je še posebno podprlo snemanje filmov in televizijskih nadaljevanj ter spletno distribucijo in predstavilo svojo prvo originalno serijo - *House of Cards*, istega leta pa še podpisalo sporazum z Marvel Entertainment. Od takrat se je proizvodnja vsebin neizmerno razvila: od leta 2016 je storitev dostopna v več kot 190 državah, ob koncu istega leta pa je postalo podjetje vodilna sila v sektorju "on demand". Netflix je aprila 2018 dosegel 125 milijonov uporabnikov po vsem svetu in je danes vreden več kot 20 milijard dolarjev. Povprečni naročnik zamudi na Netflixu približno 90 minut na dan, saj je gotovo eden najbolj popolnih in dostopnih spletnih portalov s tremi različnimi tarif-

Z 8. strani

Mikavni drobci ...

Posebno prisrčen trenutek je ustvaril Matjaž Pintar z branjem hudomušnih, a toplih verzov zahvale, namenjenih gospe Jolandi Devinar za tridesetletno skrbno delo v cerkvi in za čvrtje štrukljev ter še za marsikaj. Gospa Jolanda je prejela priznanje in cvetlični dar. Zelo prijeten, izredno dobro obiskan večer, ki ga je povezovala mlada Barbara Devinar in so se ga udeležili tudi domači župnik Marijan Markežič, predsed-

nica ZSKP Franca Padovan, predsednik SSO Walter Ban-

ter delj, ravnateljica Večstopenjske šole v Gorici Elisabetta Kovic, goriška občinska svetnica Marilka Koršič, se je po lepi slovenski navadi sklenil ob kozarčku žlahtne kapljice in vabljivih sladkih in slanih dobrotah. Praznično je bilo tudi v nedeljo, 17. februarja, ko je bila v zgodnjih popoldanskih urah sv. maša v prijazni vaški cerkvi. Daroval jo je g. župnik Marijan Markežič. Že dopoldne pa so bile na voljo okusne domače jedi, pri katerih seveda niso manjkali tradicionalni ocvrti štruklji, za katere se je kar trlo kupcev.

Špeter / Inštitut za slovensko kulturo

Uvod v pustno praznovanje

Povsod že nekako diši po pustu, in to še posebej v Nediških dolinah, v katerih je pustna tradicija še posebno lepa in bogata. Na pobudo Inštituta za slovensko kulturo (ISK) je bilo v petek, 1. februarja, v Beneški galeriji v Špetru odprte zelo zanimive razstave lesenih mask umetnika in rezbarja Antonia Trinca, *Od pakla do pusta*. Na predstaviti si je občinstvo lahko ogledalo tudi video dokumentarjec o Pustnem ponedeljku v Roncu. Posnel ga je Roberto Dapit, za montažo je poskrbel Naško Križnar. Srečanje z Antoniom Trincom se je nadaljevalo v nedeljo, 3. februarja, s prikazom njegovega dela v živo. V klešanju pustnih mask in mitoloških obrazov so se lahko preizkusili tudi obiskovalci sami, seveda v veliko navdušenje otrok. Na ogled so bile tudi pustne fotografije in video posnetki znanega beneškega fotografa Almeriga Dorboloja. Naj ome-

nimo, da bo razstava lesenih pustnih mask v Beneški galeriji v Špetru na ogled od 3. marca, in sicer vsak dan, zjutraj od 10. do 13. ure ter popoldan od 14. do 18. ure. V nedeljo, 10. februarja, je bil v prostorih ISK popoldan z beneško umetnico Manuelo Juretig. Obiskovalci so lahko izdelovali pustne klobuke s cvetličnimi motivi.

pa za obiskovalce iz Trsta, Gorice, Vidma in Slovenije voden ogled muzeja v Bijačah, pustna delavnica z Luiso Tomasetig ter seveda ogled osrednje prireditve po špetrskih ulicah.

Pustno veselje bo doseglo višek v nedeljo, 3. marca, ko bodo na travnikih okoli Črnega Varha zalafali Blumarji s svojimi pisanimi klobuki in snežno belimi oblekami.

Pustarji bodo v soboto, 2., in nedeljo, 3. marca, hodili od hiše do hiše po številnih vaseh Benečije, od Ruonaca do Idrske doline. Naj omenimo, da se je tu veseljačenje že začelo, kajti ravno v nedeljo, 3. februarja, so v okrepevalnici Britov, na pobudo skupine Val Judrio - Idrska dolina, organizirali druženje harmonikarjev iz celotne Benečije. Odziv je bil enkratni, predvsem s strani prebivalcev Idrske doline, ki močno pogrešajo podobna srečanja.

Suzi Pertot

V Sloveniji množičen obisk informativnih dni o izobraževanju

Lista Marjana Šarca samostojno na evropske volitve!

Tudi v Sloveniji se dogajajo procesi, ki bodo lahko imeli različne posledice, tudi možne dolgoročne učinke. Tako imenovane navadne ljudi so zelo vznemirile in razburile izjave nekaterih vodilnih italijanskih politikov o fobjah (breznih) in pobitih v njih, pa o italijanskem Trstu, Istri in Dalmaciji. Stopnjevanje sporov o preteklosti so sicer prepričali z ravnanjem in odločnostjo slovenskih politikov in oblasti in umikom trditve na italijanski strani glede odnosa do Istre in Dalmacije. Politični incident med Italijo in Slovenijo je zdaj sicer odpravljen, presežen, toda obstaja bojazen, da bi morebitno ponavljanje takih dogodkov in primerov, denimo med kampanjo za evropske volitve, poslabšalo in usodno zaznamovalo odnose med Slovenijo in Italijo in posledično poslabšalo tudi vzdušje in razmere na obmejnih območjih obeh držav. Seveda pa se je ob celotnem primeru in dogajanju mogoče strinjati z mnenjem, vsebovanim v opravičilu za trditvi o italijanski Istri in italijanski Dalmaciji, "da je žrtve fašizma, nacizma in komunizma treba obravnavati z enakim spoštovanjem". Predsednik države Borut Pahor je razpisal volitve v evropski parlament, ki bodo v nedeljo, 26. maja. Meni, da

bodo volitve zelo pomembne, ker bodo volivci odločili s kakšnih izhodišč in v katero smer bo krenila evropska povezava. Politične stranke že izbirajo možne kandidate za evropske poslance, vseh bo v Sloveniji osem ali morda devet. Omenja se primer Lojzeta Peterleta, ki se menda boji, da ne bi bil ponovno izvoljen, saj ne bo prvo ime na listi kandidatov svoje stranke, Nove Slovenije, stranke krščanskih demokratov. Lojze Peterle se bo sicer potegoval za že četrti mandat evropskega poslanca. Med kandidati na politični levici bosta skoraj zagotovo Tanja Fajon in Ivo Vajgl. Znano je tudi, da bodo na listi SDS znova kandidirali vsi trije dosedanjí poslanci iz te stranke, Milan Zver, Romana Tomc in Patricija Šulin. Omenja pa se, da bosta na listi kandidatov iz SDS tudi poslanca državnega zbora Branko Grims in Franc Breznik. Po mnenju političnega analitika Sebastjana Jeretiča bo volilna udeležba ključno vprašanje bližnjih evropskih volitev. Udeležba je

tradicionalno nizka, saj še na nobenih volitvah ni dosegla niti 30 odstotkov volivcev. Politični analitik Matevž Tomšič pa opozarja, "da nizka udeležba na volitvah v evropski parlament pomeni oviro za legitimnost evropskega pravnega reda. Zavedati se

Dijaki so se množično udeležili informativnih dni

namreč moramo, da je evropski parlament edina ustanova Evropske unije, katere sestavo državljani izvolimo neposredno. Vendar je to povezano z vedno manjšim zaupanjem v evropske politične odločevalce. Slednji so k nezaupanju sami veliko prispevali, saj so se neprimerno

odzvali, tako na finančno krizo leta 2008 kot tudi na migrantsko krizo leta 2015".

Ob pripravah na volitve javnost in politika natančno spremljata poteze premierja Marjana Šarca. V ljubljanskem časniku Dnevnik so na prvi strani zapisali, "da Šarec želi poleg Slovenije spreminjati tudi Evropo". Že na dan, ko je državni poglavar Borut Pahor razpisal volitve v evropski parlament, je Lista Marjana Šarca sporočila, da se bo vanje podala samostojno. S tem je propadel zamišljeni skupni nastop sredinskih strank, to je Liste Marjana Šarca, Stranke modernega centra in Stranke

Alenke Bratušek. Sestanek njihovih predstavnikov se je končal že po petnajstih minutah. "Pričakoval sem, da se bomo pogovarjali, kako bomo oblikovali skupno listo in o mestih kandidatov na njej, v Stranki modernega centra in v Stranki Alenke Bratušek smo bili pripravljeni na zelo prilagodljivo ravnanje. Vendar do tega pogovora sploh ni prišlo. Že uvodoma nam je bilo

rečeno, da Lista Marjana Šarca ne želi iti z nami, da želi nastopiti sama", je po sestanku dejal prvak Stranke modernega centra dr. Miro Cerar. Predsednica SAB Alenka Bratušek pa je ocenila, da bi jima to, kar sta ona in dr. Miro Cerar slišala na sestanku z Marjanom Šarcem, lahko sporočili tudi po telefonu.

Marjan Šarec, prvak največje vladne stranke, je razloge za samostojni nastop Liste (stranke) Marjana Šarca na evropskih volitvah povzel v trditvi, "da je vse, kar so ustvarili, plod njihovega odgovornega dela in da zato Lista Marjana Šarca ni nikomur ničesar dolžna". Marjan Šarec je tudi sporočil, "da z njegovo Listo (stranko) želijo spreminjati Slovenijo, želijo pa spreminjati tudi Evropo". Nemara večjega pomena, kot so prepri in boj za funkcije v strankah vladne koalicije, sta bila informativna dneva za vpis v srednje šole in visokošolski študij. Tisoči bodočih dijakov in študentov so se udeležili informativnih pogovorov in se ob tem zlasti spraševali, "kakšne možnosti za zaposlitev bodo imeli z izbiro neke šole ali študijske smeri". V Sloveniji je na fakultetah in visokih šolah na voljo 18.632, v srednjih šolah pa 23.702 vpisnih mest. Največ mest, več kot 9.000, je razpisala Univerza v Ljubljani. Vpisna mesta za bodoče študente nudi tudi Fakulteta za poslovne vede, ki deluje v okviru Katoliškega inštituta v Ljubljani. Ima kakovosten program študija, ugledne predavatelje in nove sodobno opremljene prostore. Pa še novica, žal boleča. V hrvaških domovih za starejše oskrbovance naj bi bilo kar okoli 10 tisoč starostnikov iz Slovenije. Razlog: prebivanje in oskrba v tamkajšnjih domovih sta kar za polovico cenejša kot v Sloveniji. Pri nas zaradi podražitev celo upokojnenci z več kot tisoč evri pokojnine ne zmorejo več v celoti poravnati vse stroškov bivanja in oskrbe v domovih za starejše ljudi.

Marjan Drobež

V samozaložbi je izšla zanimiva publikacija

Tolminsko sirarstvo tisočletna kultura

V sedanji hudo razvajeni družbi, ko so okrog nas v marketih in drugod polne police mleka, sira, masla in skute v različnih embalažah, si nihče več niti ne predstavlja, kako, kdaj, kje in s koliko truda in

kratni gospodarji pašne živine prišli do mleka, sira, skute ali masla? Tolminci so morali nekoč svojemu patriarhu plačevati davke za rabo planin. Poleg denarne vsote je znašala terjatev tudi 5000 funtov sira, kar predstavlja

Učenci prvega sirarskega tečaja na Slovenskem Bohinjski sirar Franc Ravnikar s svojimi tečajniki leta 1878 na obisku v Poljubini, kjer jih je Tomaž Hitz seznanil s švicarsko tehniko sirarstva.

ljubezni so naši predniki te domače dobrote izdelovali sami od Boga vedi kdaj. Koga še zanimajo črede ovac, krav, koz, ki so se nekdanj pasle po Tolminskem, Kobariskem, Bovškem, Cerkljanskem in v kakšnih kočah in razmerah so takrat živeli naši planšarji.

Tedaj pastirji niso poznali meja, kot jih danes. Tako so črede drobne od Trsta pognali čez Kras na Nanos. Tolminci so jih pasli v zimskem času tudi po Furlaniji. Zato je bil planinski svet vedno zanimiv in obljuden vse od 500 do 1500 metrov nad morjem, kjer je bil pašni svet. Planine so po vseh naših Alpah vse do Pohorja. Po planinah nad Sočo se je uveljavilo predvsem srenjsko pašništvo ali tudi župansko pašništvo. Kdo še ve, kako so ta-

okvirno dve toni. Koliko jim je še ostalo za lastne potrebe, si lahko le mislimo. Sir so peš ali z vozovi prevažali in ga prodajali v Trst, Gorico, Čedad in Videm. Pri sirjenju (postopek izdelave sira) je termometer nepogrešljiv pripomoček. Nekoč, ko ga Tolminci še niso poznali, jim je bil prst nadomestek

termometra in pokazatelj, kdaj je bilo mleko segreto na želeno temperaturo. Pastirji so pri predelavi mleka v sir, skuto in maslo

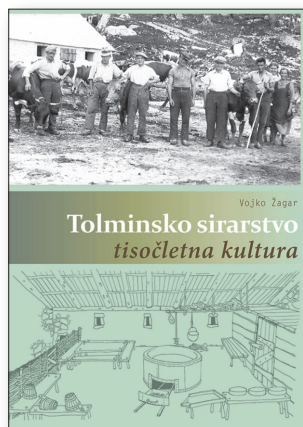
uporabljali razne lesene predmete.

Vse to in še marsikaj zanimivega boste lahko izvedeli v knjigi **Tolminsko sirarstvo tisočletna kultura**, ki jo je izdal v samozaložbi gospod Vojko Žagar iz Poljubina s sodelavkama Nevenko Janež in Ano Hawlina in jo je predstavil v Bevkovi knjižnici v Novi Gorici 31. januarja 2019. Knjiga ima 250 strani in bogato slikovno gradivo s razlago domačih narečnih izrazov, kar ji daje še posebno etnološko vrednost. V njej so objavljene tudi zanimive stare listine in dokumenti iz raznih arhivov in evidenc denarniških dnevnikov in seznamov namolzene količine mleka ter podatki, kako in kdaj so naši predniki ustanovljali prva sirarska društva, zadruge in šole in kdo so bili njihovi prvi strokovni učitelji. Bogati so tudi objavljena literatura in viri.

Vojku Žagarju je s sodelavkama uspelo z veliko truda in ljubezni do naših prednikov ohraniti v pisani obliki tisto prvotno življenje in delo naših predhodnikov, ki so daleč od mest na visokih planinah s trudom redili in pasli drobnico in govedo ter pridelovali mleko, sir, skuto, maslo na naraven način, od pašne do mize. To je velika dota za naš mladi rod in za naš zgodovinski spomin. Tako raziskavo, ki je bila zelo zahtevna, lahko naredijo samo ljudje, ki ljubijo svojo domovino, ljudi in naravo, v kateri živimo. Zato zaslužijo vsi trije njeni ustvarjalci iskrene čestitke in pohvalo. Knjiga je zelo koristna branje, ki človeka zapele k našim davnim prednikom in pokaže pot razvoja naše slovenske tisočletne kulture sirarstva na Tolminskem.

Njingo lahko naročite na tel. 041 636 563.

Magda Rodman

Tino Mamić

DALMATINO

17

Obtožujem

V ustanovnem aktu podjetja, ki sem ga nedavno odprl, manjkata dve vejici. Uslužbenka razvojne agencije, ki v imenu države te stvari ureja, mi je rekla, da se tega ne da spremeniti. Da je to v programu. Vsa novoustanovljena slovenska podjetja v državi, kjer je uradni jezik slovenščina, imajo torej v svojih ustanovnih aktih, nekakšni lastni ustavi, slovnične napake. Se lahko kaj takega zgodi še v kakki drugi državi na zemeljski obli? Težko verjamem.

Nisem purist. Ravno obratno. Sem zagovornik takojšnje pravopisne reforme in prvi, ki zahteva, da neživljenjska pravila za vejice, ki jih v celoti lahko obvlada manj kot odstotek ljudi, poenostavimo. Kljub temu pa ne morem pristati na pišmeuhovsko obnašanje države in politične elite do uradnega jezika. In na odnos državljanov do svojega lastnega in edinega jezika, ki ga imenujemo s pomočjo verjetno najbolj svete besede, mati. Materinščine.

Pišmeuhovstvo politikov

Zato glasno obtožujem politike, ki na radiu in televiziji tolčejo ljubljansčino. Saj vem, da mnogi zbornega jezika niti ne znajo dobro. A vendar je njihova moralna in službena dolžnost, da v javnih nastopih uporabljajo uradni jezik.

Glasno protestiram tudi zaradi vsiljene reforme v izgovarjavi, ki jo je uvedel bivši predsednik Republike Milan Kučan in jo še dandanes naprej širi predsednik Borut Pahor. Beseda PREDLOG se naglasi na prvem E. Več PREDLOGOV pa se ne naglasi na prvem E, ampak na prvem O. Torej predlOGov, ne pa prEdlOGov, kot govorita predsednika. Glasno protestiram tudi zato, ker je v njuni okolici stotina strokovnih sodelavcev, ki so dobro plačani, da bi jima to morali že zdavnaj povedati. A jim ne.

Učitelji slovenščine

V resnici se temu ne bi smeli čuditi. Stanje se namreč hitro še slabša. Učitelji slovenščine so v zadnjih dveh desetletjih dovolili, da je kakovost slovenščine v osnovnih šolah padla na raven, ki bi pred četrto stoletja pomenila oceni 1 in 2. V tem času so pri vseh šolskih predmetih povečali, tudi podvojili obseg snovi. Razen pri materinščini, kjer je bil proces obraten.

Otroci po sedanjih šolskih programih berejo knjige, ki so podpoprečne, svetlobna leta daleč od klasične. Določene knjige na seznamu za obvezno domače branje in bralno značko bi morali

ne le črtati, ampak prepovedati, saj škodijo. Ne govorim o morali, ampak izključno o jeziku. Določeni avtorji z napakami, primitivnostjo in plehkostjo otrokom povzročajo škodo. Na seznamu Rovke črkolovke, bralnem tekmovanju, denimo, je velika večina knjig, za katere je povsem vseeno, ali jih otrok prebere ali ne. Nobene, prav nobene koristi nimajo. Gre samo za izgubo časa. Ne pretiravam, knjige sem si dobro ogledal. Tako imenovana šund literatura je veliko boljša od literature na bralnih seznamih. Karl May, nekoč v šolah prepovedano čtivo, je vrhunski literat v primerjavi s suhodolčani in muckami. A mnogi avtorji so še veliko slabši od muck. Spomnimo se, denimo, na primese pedofilije, ki so jih našli v nekaterih delih "mladinskih" "pisateljev". Sam sem to odkril celo v neki slikanici v otroškem vrtcu.

Neučinkovitost šole

Že pred spremembami smo pri slovenščini imeli zelo slab izplen, saj se večina otrok, kljub tisočim uram materinščine v osnovni šoli, ni navadila niti tega, da pišemo ime vedno pred priimkom. Ali se navadila napisati dobre prošnje za službo.

A danes je stanje še veliko hušje. V šolah in vrtcih velik del obvestil ali vabil, ki jih sestavijo univerzitetno izobražene osebe, vsebuje pravopisne napake. Da obupnega sloga niti ne omenjam. Tega pred četrto stoletja ni bilo. Ni bilo.

V naši šoli (Marežice) so nehali pisati šolske spise (teh je že tako ali tako za več kot polovico manj, kot jih je bilo v naši mladosti ali kot jih pišejo po vseh zahodnih šolah). Učiteljica je namreč rekla, da se spisov ne da objektivno ocenjevati. Take kulturne škode mojemu otroku doslej ni še noben učitelj naredil. Naše pole vzgajajo polpismene najstnike, ki jim v kombinaciji z invazivnostjo tujerodne elektronične materinščine ne pomeni nič. Njih slaba slovenščina postaja samo še jezik sporazumevanja, ki jo zato mnogi zlahka zamenjajo za nekakovostno angleščino.

Nepopravljiva škoda

Učitelji slovenščine (predvsem tisti na ministrstvih in v komisijah za odločanje), ki so pristali na ta padec kakovosti pri poučevanju književnosti od Gabrove reforme dalje, so na Pri-morskem naredili največjo škodo na področju jezika od padca fašizma naprej. Čedermaci se obračajo v grobu.

Katja Ferletič

STARE JEDI V NOVIH LONCIH (27)

Pred kratkim sem obiskala zelo prijazno gospo, ki se je poročila v Sovodnje, po rodu pa je Vrhovka. Govorili sva o puštu in prav gotovo ne na splošno, pač pa o vrhovskem puštu, o njenih spominih na to staro navado in o krofih, ki jo spominjajo na otroška in najstniška leta. Pri nas že od starih časov po vseh vaseh pustujejo in pust pokopavajo, na Vrhu Sv. Mihaela pa je na pustni torek še posebno živahno. Pustovanje se začne že v zgodnjih jutranjih urah, ko mlada dekleta "našminkajo" neporočene fante, nato se pa pustarji, ob obvezni spremljavi harmonikarja, odpravijo na obhod vasi. Sprevod je sestavljen iz tradicionalnih likov, ki jih nikjer drugje ne najdemo. Na začetku imamo zaročenca – "ta lepa", "pupo" in "fanta", mlado dekle in mornarja, ki naznanjata prihod pomladi, predstavljata ljubezen, upanje, optimizem, strast po življenju in na glavi nosita visok klobuk iz cvetja in barvnih papirnatih trakov. Sta nežna in prijazna, nihče se ju ne boji, otrokom podarjata trakove in ženin rad zapleše z gospodinjami, ki ju sprejmejo v svoje domove. Življenje in lepota imata prednost, v ozadje pa spada vse to, kar je slabo. V "klapi" grdih pustarjev so "ta stara" – nono in nona, "kurba" in "kurbir", "t'guobast", "orožniki", ki ustavljajo avtomobiliste in terjajo davek od "foreštov", "sodnik", "lovec", "jajčar", najstarejši med neporočenimi moškimi v vasi, ki nosi v svojem košu po domovih nabrane dobrote (jajca, klobase, denar in vino), in seveda še najbolj znane maske – "pepeljuharji". Vse maske

so "ta grdi", cel dan hodijo od hiše do hiše, ustvarjajo hrup in zmedo. So izraz hudobije, strah vzbujajoče, grozeče pošasti, krive vseh nesreč, ki so se v vasi med letom pripetile, z njimi pa bodo zvečer poročeni moške in ostali vaščani obračunali. Pepeljuharji lovijo svoje žrtve, stare in mlade, tolčejo jih z nogavicami, polnimi pepela, in tako iz njih podijo hudobijo. Sprevod hrupno poteka do večernih ur. Ko se začne mračiti, se "ta grdi" vrnejo v vaško središče. Tam so poročeni moški pripravili "strango", pravo barikado, z namenom, da bi pustarje ustavili in jim onemogočili prihod v vas. Samo "ta lepa" lahko nemoteno stopita naprej. "Sodnik" na glas prebere vse grehe pustarjev, ti pa se borijo, barikado naskočijo, silijo skozi oviro, kmalu pa "lovec" ustrelji prvi strel. Drug za drugim "ta grdi" padajo pod streli domačinov. Trupla ležijo na tleh. Poročeni s "karjolo" odpeljejo mrliče in jih spravijo na kup. Nazadnje pa jih poškrbijo z vinom in zgođdi se pravi čudež: z mogočnim zdravilom zopet

oživijo. Dobri domačini in zle grdobe se končno spravijo in gredo na skedenj na skupno večerjo in zabavo.

Moja gostiteljica mi je med cvrtjem krofov povedala še marsikaj drugega, osebnega. Spominja se, kako se je bala "pepeljuharjev", ki so otroke preganjali cel dan. Malčki so zjutraj hitro tekli v šolo in nemudoma zaprli vrata, "ta grdi" pa so jim sledili tudi tja. Doma se je skrivala pod posteljo in upala, da je ne bodo našli. Po pustnem dnevu, ko je prišel čas za pepelnico in post, je še sanjala o njih. Priznala mi je, da so jo "pepeljuharji" v nočnih morah preganjali tudi, ko je bila že poročena ženska in se je preselila v Sovodnje. Na pust pa jo vežejo tudi prijetni spomini. Njena mama je otrokom cvrta "fritole", "velike kot polpete, kot krofi". Testo je zamesila zjutraj, cvrta pa jih je ob prihodu otrok iz šole, tako da so jih lahko jedli sveže, čim boljše. Recept slastnih krofov s krompirjem pa je k hiši prinesla sestra, že pred vsaj štiridesetimi leti. Krofe so cvrli že pred pustom in, tudi potem ko so bile sestre že poročene, jih niso istočasno pripravljale, saj s sestavinami, ki mi jih je gospa posredovala, se

jih lahko pripravi 32, in to je prevelika količina za eno samo družino. Krofe so gospe cvrle izmenoma in z njimi obdarovale sorodnike, prijatelje in vsakokrat razveselile še posebno najmlajše. Sladki krofi se v ustih topijo, spominjajo na mladost, na družino, na "ta grdo" in še zlasti na "ta lepo".

KROFI S KROMPIRJEM

Sestavine:

250 g krompirja, 100 g masla, 100 g sladkorja v prahu, 50 g kvasa, 2 celi jajci, ščepec soli, zribana limonina ali pomarančina lupina, 4 žlice ruma, 1 vrečka vaniljinega sladkorja, 1 kozarec mleka, približno 500 g moke.

Priprava:

Krompir skuhamo in ga nato dobro pretlačimo. Pred uporabo sveži kvas vzamemo iz hladilnika, da doseže sobno temperaturo, in ga skupaj z malo sladkorja razmešamo v mleku (pripravimo kvasec). Ko se krompir ohladi, ga

postavimo v veliko skledo in mu dodamo vse ostale sestavine. Zamesimo v gladko testo, da gre testo od roke in je zelo gladko. Pustimo, da vzhaja vsaj eno uro in da podvoji svojo velikost, nato pa ga z valjarjem raztegnemo na 1 cm debelo testo. Pri pripravi krofov potrebujemo dva kozarca z dvema različnima premeroma. Najprej z večjim kozarcem ustvarimo kroge iz testa. Rob kroga namažemo z mlekom, na sredino damo žličko marmelade, prekrijemo z drugim, enako velikim krogom, nato pa z manjšim kozarcem oba skupaj "obrežemo", da se dobro zalepita skupaj. Krofe pustimo, da še dobrih 20 minut vzhajajo. Cvremo v arašidnem olju: ko je olje dovolj toplo, postavimo vanj krofe z vzhajajo, izboklo stranjo obrnjeno navzdol. Pokrijemo, po treh ali štirih minutah odkrijemo, ko so na spodnji strani porjaveli, jih obrnemo in jih še do konca ocvremo. Krofe vzamemo iz olja in prenesemo na papir. Ko se malo ohladijo, jih potresemo s sladkorjem in serviramo. Bog žegnaj!

Goriški vrtljak / Abonma Mali polžek

Prijateljstvo pomaga premostiti vse težave!

V novem letu je Goriški gledališki program za otroke, ki ga prireja Kulturni center Lojze Bratuž v sodelovanju s SNG Nova Gorica in Pastirčkom ter s privoljenjem goriškega in doberdobskega ravnateljstva Večstopenjskih šol in ob pomoči Dežele FJK ter Urada Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, v veliko dvorano priključal najmlajše abonente, Male polžke, malčke iz vrtec in prvo ter drugošolčke, v torek, 29. januarja 2019.

Predstavo *Brundagrrrrrom*, kate-re tekst je napisala Tamara Matevc in ga posvetila svojima že velikima otrokoma, je odigralo Gledališče Koper. Krstno uprizoritev v prisrčno razgibani režiji Jake Ivanca je predstava doživela v Gledališču Koper 16. decembra 2017. Od tedaj razveseljuje otroke po raznih krajih na Slovenskem, s toplim sporočilom, da v družbi prijatelja rešimo marsikatero težavo, ki nas mori in tlači in zaradi katere se drugi norčujejo iz nas. Protagonista privlačne uprizoritve, za katero je glasbo prispeval Davor Herceg, pevne songe pa je nanjo ubral Igor Saksida, sta medved Milko in deklica Živa. Živa se je potikala po gozdu in skušala najti zdravilni divji med za bolnega brata. Pa je zašla v medvedji

brlog, in ker je bila zelo lačna, je pojedla lepo debelo hruško, spila slasten malinov sok in se trudna ulegla na posteljo. Ko se je medved Milko po naporu šolski uri, kjer je zamenjal skušal izreči črko *r*, vrnil domov, se je zelo razjezil in ho-

odra velike raznobarvne črke abecede, v vrstnem redu. *R* je seveda pomenljivo poudarjeno velik, tako da se gledalčeve oči takoj osredinijo na ključno tematiko. Tudi živopisani kostumi Sebastiana Nareda so paša za oči. Otroci, tudi

triletniki iz jasli Tika tak, so pazljivo gledali predstavo in skušali pomagati zdaj Živi, zdaj Milku iz zagat. V simpatičnega kosmatinca Milka, ki kaže svojo ranljivost v jezikovni napaki, se je zelo prisrčno prevelil Luka

Luka Cimprič in Tjaša Hrovat (foto Jaka Varmuž)

tel Živo kaznovati. Ukazal ji je, naj pospravi njegovo hišico, a Živa še svoje sobice ni nikdar pospravila, zato se je tej nalogi izmuznila tako, da mu je predlagala, da mu bo pomagala izreči črko *r* s čarobnim napojem. Kuhala sta in kuhala, medved je ponavljal nadležno črko tudi v mislih in jo končno izrekel. Bil je vznemirjen in presrečen, pa še Živa je z drugim napojem pomagala, da se ni več bala teme. Moč prijateljstva pa še ščepec čarobne besede sta premagala vse težave! Prikupna predstava z več humornimi trenutki takoj tudi vizualno priključuje pozornost gledalcev zaradi premisseno izdelane scenske podobe, pri kateri izstopajo čisto ob robu

Cimprič, pogumno deklico Živo pa je igro poosebila Tjaša Hrovat, ki je bila z malim občinstvom zelo vesela, saj je bila "super" publika, tako je dejala, živahna in pozorna. S predstavo so bile zadovoljne tudi učiteljice. Morda bo res pomagala otrokom, ki ne znajo izreči črke *r*; včasih je ta "governarna napaka" res nadležna, saj predstavlja "nepremagljivo" oviro in je večkrat vzrok posmeha. A, kot je dokazala predstava *Brundagrrrrrom*, prijateljstvo zmore vse! Preden sta se Milko in Živa pojavila na odru, je otroke v imenu organizatorjev, kot vedno, nagovorila Tamara Kosič.

IK

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (232)

Regrat (1)

Regrat "*Taraxacum officinale*" je zdravilna rastlina, ki raste spomladi po naših travnikih, pa tudi na robovih cest. Regrat je namreč zelo odporen. Narava nam ga daje, da se telo prečisti. Že v srednjem veku so ga poznali kot rastlino za čiščenje jeter. Vsebuje veliko zdravilnih učinkovin, in sicer vitaminov, predvsem B in C, A, E in K. Poln je antioksidantov, vlaknin, beljakovin, vsebuje tudi lutein, ki deluje pozitivno na očesno mrežnico, pa še minerale, kot so železo, kalcij, magnezij, cink, selen, natrij in kalij. Njegove liste jemo v solati, iz korenin kuhamo čaj, iz cvetov pa delamo sirup.

REGRATOV SIRUP: spomladi nabereimo 10 pesti regratovih cvetov, damo jih v vodo, tako da jih ta prekrije, in zavremo. Pustimo, da se vse skupaj ohladi, nato dodamo 1 kg medu in pol limone, narezane na rezinice brez luba. Nato pustimo na nizkem ognju, tako da se trikrat ohladi. Zmes je idealna za mazanje na palčke ali kruh za zajtrk. Regrat ima za telo prečiščevalen in diuretičen učinek, niža nivo holesterola v telesu. Krepi ledvice in jetra, zato je čim več regratove solate!

Poln je vlaknin, zato spodbuja prebavo, sploh ko je ta počasna, torej ob zaprtju ali težnji k zaprtju. Spodbuja tudi prebavne sokove v

želodcu, zato je zdravilen tudi za vse, ki imajo težave z želodcem. Osebam s hudimi želodčnimi težavami svetujem, naj regrat uživajo malo pokuhan.

Regrat kot diuretik posredno uravnava krvni tlak, ko je le-ta povišan. Uravnava tudi presnovo sladkorjev, zato je priporočljiv za diabetike.

Vedno svetujem surov regrat v solati, saj ta vsebuje največ vitalne energije in najbolj blagodejno deluje na telo. Zato jejte surovo rastlino!

Komur ima veliko celulita, svetujem vranični jedilnik s proseno kašo zjutraj, za kosilo in večerjo poleg beljakovin pa veliko regrata, saj ta spodbudi mikro cirkulacijo limfe. Telo se bo tako zelo hitro znebilo celulita. Če kdo ima obraz

poln lis, mozoljev in izpuščajev, svetujem jetrni jedilnik, regratovo solato in čaj iz regratovih korenin vsak večer pred spanjem. Regratove korenike sami nabereite, očistite jih, operite in zrežite na koščke ter pustite v vreli vodi 2 minuti. Uporabite 1 zavrano žličko razrezanih korenin k 2 dl čaja.

V Ameriki regrat uporabljajo pri težavah z ledvicami, prebavo in kožo. V Angliji iz njega izdelujejo vino, iz korenin pa kuhajo kavo ("divja cikorija").

/ dalje
www.saeka.siNOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednica Francka Žgavec
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail zadruga.gm@gmail.com

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD,
tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, SWIFT ali BIC koda: CCRTIT2TV00
naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 - e-mail gorica@noviglas.eu

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC
Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

Novi glas prejema javna sredstva za medije.

Novi glas je kot član združenja FISC tudi v inštitutu IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks

To številko smo poslali v tisk v torek, 19. februarja 2019, ob 13. uri

Lepota in minljivost, ljubezen in smrt V brk vsem tistim, ki se bojijo ledu

Na Primorskem, kjer živimo, so v zadnjih letih zime dokaj mile. Nekaj burje, precej suho podnebje, ki ga tu pa tam skalijo močna neurja, mraza pa komaj za pokušnjo. Sneg zapade pri nas enkrat, dvakrat letno, traja nekaj ur in se nato stali. Tako da nam ga ni treba kidati. Za tiste, ki imamo sneg radi, pa bi še dodala, da to sploh ni sneg, ampak zoprna brozga. Primorci se z ledom, tistim pravim, ki je značilen za mrzle januarske dni, redkokdaj spopadamo. Nekoč morda, ko smo bili še otroci. Menda so tedaj v Trstu celo prodajali derezice za na čevlje, in to za vsakdanjo rabo. Z njimi si lahko šel na delo, ko je pihala burja in so bile ulice poledene.

Če je sploh kdo sovražil led, je bila to moja mama. Sicer smo živeli pri Sv. Ivanu, pod Razklanim hribom, in od mestnega avtobusa do našega bloka je bilo kakih deset minut strmine. Mama je bila prepričana, da, ko zapade le nekaj centimetrov snega in tu pa tam pločnik in cesta zaledenita, je najbolje, da se odpoveš svetu, šoli in službi ter ostaneš lepo doma. Če je le mogoče, dan priživiš ob oknu, kjer opazuješ, kako se avtomobilom drsi in kako se pešči spopadajo z vetrom in ledenimi pločniki. Četudi so se nazadnje vsi sosedje odpeljali v službo in vsi moji vrstniki v šolo, je ona prepričevala mene in očeta, naj lepo ostaneva

doma, saj ni nikjer nikogar na cesti. Pozabiva naj na šolo in obveznosti in se lepo vrneva v posteljo, dokler se led ne stali in ne posije sonce.

Da se z avtom lahko pelješ po snegu in ledu, da obstajajo snežne gume in verige ter da mesto tudi v takem vremenu po svojih najboljših močeh živi naprej, sem spoznala šele, ko sem toliko odrasla, da sem si kupila avto in stanovanje v Sesljanu. To so bila taka leta, ko sem morala pač vsem pokazati, da sem mlada, pogumna, da me ni ničesar strah, kaj šele snega in ledu, ter da sem za volanom čisto enakovredna najboljšim pilotom formule 1. Spominjam se tistih dvajsetih let. Ko premaguješ strah, dvome in več, da počasi odraščas. Bila sem končno samostojna. Sama sem lahko odločala o vsem. Tudi o mrzlih zimskih, ledenih dneh. Vsem sem morala dokazati, da me ni strah vožnje v najslabših razmerah. Vsem. Sebi morda še najbolj. In sem se zato po zaledeneli obalni cesti brezskrbno vozila domov iz službe. Spominjam se, kako me je nekoč, ko sem bila že čisto blizu doma in sem brez večjih težav vozila po zasneženem cestišču, premagala radovednost. V Sesljanu, na mostu nad avtocesto, sem upočasnila vožnjo. Bog ve, če je spodaj na hitri cesti zastoj, sem se spraševala, parkirala ob robu cestišča in pogumno izstopila. V sekundi sem se znašla na tleh, z vsemi štirimi od sebe, ljudje, ki

so vozili mimo, pa so me začudeno gledali in se smejali. Tedaj sem spoznala, da je avto včasih na ledu veliko zanesljivejši in varnejši kot naše noge.

Pozneje je bilo ledu v naših krajih vse manj. Dan ali dva na leto. In vedno sem ga podoživljala, kot ga podoživljajo otroci... Že samo to, da sem morala s Krasa peš v mesto z gozdarji in derezicami na nogah,

v burji in žledu, je bilo zame doživljeno. Avtobusi niso vozili, pihalo in zeblo je kot za stavo. Vsa pokrajina je bila nenavadno bela in tiha. Sprememba v vsakdanji rutini. In vrnitev v tiste otroške dni, ko je mama slonela na oknu in sva skupaj zrlji v ples tisočih snežink. Sneg ima skrivno moč, da obuja sanje in nasmeh. Sneg je za otroke in za vse tiste, ki niso odrasli in nočejo odrasti.

Zime nimam rada. Mraz, vlaga in sivina me zamorijo. Najtežje je, ko dežuje po več dni in si modrine sploh ne moreš več priklicati v spomin. Pri nas na Primorskem je zima predvsem to... samota, sivina, dež in vlaga, ki jih čutiš v kosteh in duši. V gorah je drugače. V gorah je

zima zakon. In ko zrem skozi okno in gledam veje, s katerih počasi kaplja, in Korado, ki je ovita v brezoblično meglo, si želim le, da bi ujela dan ali dva in ušla tja, kjer je svet odet v ledeno pravljico obleko. Led. Led imam rada. Veje, ki pokajo pod koraki, ledeno snežno skorjo, ki prekriva shojene poti. Prozorne kapnike, ki visijo s streh in v katerih se zrcali sonce, ujeto v belo-modro

Veliko bolj varno je in lažje. A ni večjega užitka kot vzpon na vrh v poledelem snegu, z derezami. Belo modra simfonija v sončnih notah. Svetloba, ki sega do srca. Radost komaj rojene modrine. Belina in nič drugega. Vsak korak se varno zaraže v ledeno skorjo, zaupam derezam, skoraj lažje mi je kot na spolzki travi. Sapa je težka, mraz čutim v grlu, a sonce prijetno žge v lica. Slutnja pomladi, ki bo kljub vsemu prišla. Vrhovi se zdijo višji, nedotakljivi, neresnični, krhki kot prozorni kapniki. Modrina naokoli je tako globoka, da je gora ujeta v nebo in ne veš, kje je meja med življenjem in smrtjo, med posvetnim in božjim. Vse naokoli svet, ki nima človeških napak. Božansko lepa pokrajina iz sanj.

Najraje imam ledena jezera. Še raje kot vrhove. Ledena jezera so svet, ki ga poleti ni. Nova perspektiva, svoboda brez konca. Sonce ujeto v zrcalo, večni odsev svetlobe, ker se ledena jezera vedno kopajo v soncu. Tekaške oziroma turne smuči sem že dolgo hranila v kleti. Ni mi bilo do smučarije... Pred nekaj leti sem jih spet potegnila na plan, kupila nove tekaške čevlje in dala na novo obrusiti robnike. Privabilo me je Belo jezero, Weissensee na avstrijskem Koroškem. Dvanajst kilometrov svobode, ledu in sonca. Samota prostranstev, gora in neba. In tako grem zdaj vsaj enkrat na

leto do Belega jezera, da si nadenem smuči na noge in polzim po nedorečeni beli površini, ne da bi me omejevali steze, poti, prepadi. Ne da bi srečevala ljudi. Samo led, ledeno ivje na njem in občutek, da ni nikjer časa, niti cilja. Samo smuči, ki režejo v belo skorjo, samo odmev drsenja in led, ki poka in joka. Led imam rada, ker je menda edini naravni element, ki se zna jokati, kot se znamo jokati ljudje. Led joka, led stoka, da te stisne pri srcu in odmeva od gora. Od nekdanje spraj, zakaj led joka. Morda se je nekoč zaljubil v pomlad, a mu ta beži in polzi v daljave. Morda ljubi poletje, a ve, da je ta ljubezen nemogoča. Morda se je enostavno zaljubil v sonce in joče, ker ve, da to prinaša smrt. Eros thanatos... ljubezen in smrt.

Kako boli ta jok, neutolažljiv, sredi nezemeljske lepote. Kot bi nas opozarjal na minljivost. Kot bi nas opozarjal na vse tiste ljubezni, ki so nemogoče, neuresničljive, prepovedane, nedosanjane, nedoživete. Ah, življenje. Vsa ta lepota, pravljica zasneženih gora, me vabi, da bi sanjala o nedosegljivem in pozabila na pregrade. Samo tek, obzorje, samo smuči, ki gredo za srcem. Ljubezen, ki prinaša smrt. A led, led joka... Kot jočemo mi, ko vemo, da so sanje nedosegljive. Eros thanatos... lepota in minljivost, ljubezen in smrt.

Suzi Pertout

Dosežki na svetovnem prvenstvu v alpskem smučanju Slovenija potešena z dvema kolajnama

Zadnja dva tedna so bile oči športnih privržencev iz vsega sveta uprte v švedski Are, kjer se je v nedeljo končalo svetovno prvenstvo v alpskem smučanju, športni vrhunec te zime in prvi v letu 2019.

Slovenska odprava se vrača domov potešena, z dvema kolajnama. Zlato je osvojila, drugič zapored po Sankt Moritzu 2015, Marijborčanka Ilka Štuhec, ki je bila tudi osma v superveleslalomu. Mladi Vrhničan Štefan Hadalin pa je presenetil s srebrnim odličjem v kombinaciji, ko je bil trideseti v smuku in najboljši v slalomu. Žan Kranjec pa je v bistvu izpolnil pričakovanja s petim mestom v veleslalomu, čeprav je morda po tistem upal v stopničke. Primorski pridih ima kolajna Hadalina, ki je član ajdovskega športnega kluba Dol. Novogoričanka Ana Bucik pa je na Švedskem smučala v ozadju.

Obračun v italijanskem taboru kaže na tri osvojene medalje, zlato Dominika Parisa v superveleslalomu, srebrno Sofie Goggia v super-G-ju in bron v mešani ekipni tekmi, na zmagovalnem odru je tu z azzurri

goče imela nekaj več težav, kot je bilo pričakovati, tudi ker zlasti Salzburžan ni bil fizično v najboljši formi. Prvenstvo pa je bilo toliko bolj zanimivo, odprto in spektakularno. Z lahtno kolajno sta se poslovila od sijajne kariere veterana Lindsay Vonn, Američanka, ki je iztržila bronasto medaljo v smuku, in Norvežan Aksel Lund Svindal, srebrn ravno tako v najhitrejši disciplini. Vsi ljubitelji športa, na prizorišču ju je objel tudi legenda Ingemar Stenmark, so iskreno zaploskali šampionoma, ki sta krojila zadnjih 15 let svetovnega alpskega smučanja in ki sta, kar uspe res samo izbranim, zmogla dovolj moči (po hudih poškodbah iz zadnjih sezon) in znanja, da sta za slovo navdušila s še enim pravzaprav nenadejanim podvigom.

HC

Prof. Jernej Šček gost goriških dijakov klasičnega liceja Sapere aude!

V četrtek, 14. februarja, so vsi dijaki licejev "Gregorčič-Trubar" v Gorici imeli v gosteh predavatelja in profesorja tržaškega liceja France Prešeren Jerneja Ščeka. Po uspehu lanskega obiska se je predavatelj pozitivno odzval na povabilo predstavnikov klasičnega liceja Primoža Trubarja in v prostorih

odkrije vsa subliminalna sporočila sveta okoli njega in pokvarjenost družbe. Ljudje naj bi bili jetniki družbe, ki te potrebuje za napredek, poleg tega pa je govoril še o Cankarjevi ljudski kulturi kot uporu proti formalizaciji kulturnega napredka, o Kantovem geslu "Sapere aude!" (Drzni si vedeti!) in Boetijevi ideji pro-

ti; delajmo!" alpinista-filozofa Klementa Juga je obrazložil ničejanstvo prve polovice dvajsetega stoletja.

Predavatelj je spregovoril tudi o multiverzumu, ki so ga totalitarni režimi skozi vse dvajseto stoletje poskušali uničiti z vzpostavitvijo univerzuma. V ta namen se je poslužil prispedobe Harryja Potterja, v katerem svet čarovnikov in butljev sobivata v gubah enega in drugega. Omenil je tudi idejo heterotopije življenja slovenskega filozofa Igorja Škamperleta.

Predavanje se je nadaljevalo s kratko predstavitevijo *Neskončne lepote (La grande bellezza)* italijanskega režiserja Paola Sorrentina. Govor je bil o lepoti kot zmesi življenja in tragike ter o sami dvopomenskosti te lepote. Idejo sreče je povezal še s filmom *Srečni Lazzaro (Lazzaro felice)*, v katerem se navno dobri protagonist Lazzaro sooča s krutim in podlim svetom okoli sebe.

Za konec je Šček dijakom pokazal trailer epizode *Nosedive* iz televizijske nanizanke *Black Mirror*. V prihodnosti, kjer so vsi medčloveški odnosi pod vprašajem zaradi družbenih omrežij, je življenje zgolj videz. Profesor je zato postavil problem eksistencializma v dobi socialnih omrežij in posvaril dijake nad ravnanjem na le-teh, saj se že dogaja, da ljudi presojajo in ocenjujejo preko njih.

Nazadnje so se dijaki zahvalili predavatelju z dolgim aplavzom, ki je potrdil uspeh letošnjega obiska.

Luka Paljč

Foto Luka Paljč

šolskega avditorija predstavil Fil(m)ozofijo. V dveh učnih urah je profesor Šček podal dijakom praktične in bistvene filozofske pojme z izvlečki filmov ter televizijskih nanizank.

Najprej je predavatelj obrazložil svojo izbiro, saj danes filozofijo vedno bolj povezujejo s filmskim platnom: to je inovativen in dinamičen način poučevanja v šolah in izven njih. Začel je s kulturno Matrico, ki jo je takoj povezal s prispodobno Platonove jame. Govor je bil o mejah realnosti in o vlogi posameznikov, ki se zavejo laži in krivic. Ideje je povezal s prizorom filma *Oni živijo (They live)*, v katerem si glavni lik naden magična očala, s katerimi

stovoljnega suženjstva. S filmom *2001: Odiseja v vesolju* genialnega Kubricka, ki je pred 51 leti prikazal razkol v odnosu med človekom in tehnologijo, je predavatelj pristal na temi odtujenosti. Spregovoril je o človeku, ki se boji svojih iznajdb, saj so te postale večje od njega. Nato je film *Metropolis* povezal s pojmom trumfa volje in večinske, množične družbe. To sta dve zelo aktualni temi, o njih pa sta v antiki že pisala tako Heraklit kot Seneka mlajši. Kot strasten planinec je profesor dijakom predstavil skalaško šolo Comicia in filozofijo na gorah, ki je pred drugo svetovno vojno odsevala duh časov. Z geslom "Nehajmo tar-

Pojasnilo

O reviziji zgodovine

V PN z dne 25. 1. 2019 je Sašo Dravinec v kratki predstavitvi svojih dveh novih knjig *Pohod resnice in poraz zmagovalcev ter Evropa, Islam, Džihad* med ostalim zapisal, "da se Gregorič zavzema za revizijo zgodovine, ker je po njegovem prepričanju to demokratična pravica, obenem pa meni, da časovna distanca prinaša objektivizacijo zgodovine". V izogib nesporazumom štejem za potrebno, da nekoliko bolj natančno pojasnim svoj pogled na revizijo zgodovine.

V uvodu v poglavje o reviziji sem poudaril, kot to ugotavljajo zgodovinarji, "da je pod pojmom revizija zgodovine mišljeno sprotno dopolnjevanje podede nekega zgodovinskega obdobja na podlagi znanstvenih ugotovitev, ne pa revizija v negativnem smislu besede, to je prirejanje zgodovine svojim potrebam prek zamolčevanja zgodovinskih dejstev, njihovega pačenja, zmanjševanja njihovega pomena ipd., iz ideoloških, političnih ali drugih razlogov, kar je v naši družbeni stvarnosti navzoče pri obeh taborih v sporu ..." Pa, "da je revizija potrebna oz. celo neizogibna, prvič, zaradi tega, ker praviloma začinjajo pisati zgodovino zmagovalci, ki jo prilagajajo svojim potrebam, v primeru totalitarnih režimov pa predvsem potrebi po legitimaciji in utrditvi svoje oblasti. Kajti vojskujoče se strani, vključno z zmagovalci, počenjajo v krutem času tudi umazane stvari, ki jih poskušajo zamolčati ali vsaj zmanjšati njihovo težo in pomen. Drugič, tudi sami zgodovinarji zaradi zunanjih pritiskov ali lastnega ideološkega prepričanja lahko pristransko prikazujejo ali interpretirajo posamezna dejstva in dogodke. Tretjič, zgodovinska

dejstva prihajajo na dan v daljšem časovnem obdobju in novi podatki, kot npr. tisti zamolčani o medvojnem in povojnem revolucionarnem nasilju, lahko pomembno spremenijo prvotno prikazano podobo zgodovine nekega obdobja. Četrto, na pisanje zgodovine vpliva tudi duh časa oz. uveljavljena ali vsiljena lestvica vrednot vsakokratnih nosilcev družbene moči". Če npr. presojamo medvojni in povojni čas z vidika tedanje revolucionarne ideologije, so bila npr. preganjanja in poboji resničnih in potencialnih nasprotnikov revolucije, njihove razlastitve idr. za nosilce revolucije neizogibna in logična dejanja. Če pa gledamo nanje z današnjega zornega kota, ko smo na vrh lestvice družbenih vrednot znova postavili nedotakljivost življenja in lastnine, človekove pravice, pravno državo itn., pa so bili navedeni revolucionarni ukrepi zavržena dejanja. In ne nazadnje se zgodovina presoja tudi z vidika izida oz. rezultata nekega dogajanja, kar v primeru revolucije pomeni, da je šlo za zablodo, ki se je danes sramujejo in se ji odpovedujejo tudi njeni nosilci ter so tako sami prvi in glavni revizionisti lastne zgodovine, in to v njenem slabšalnem pomenu besede. V povojnem obdobju so namreč vsi hoteli biti tudi revolucionarji, saj so si to zapisovali na svoje grobove, postavljali revoluciji spomenike, pisali skladovnice knjig o njej, po njej imenovali trge, ulice ipd., danes pa skoraj nihče od njih revolucije niti ne omenja več, kot da se je vsi sramujejo. In tako, "izdana od svojih, s svojimi neštetimi spomeniki, osramočena sameva po slovenski deželi", kot je to nekje zapisal dr. Jože Dežman.

Milan Gregorič

Gorica-Solkan / Simboličen prerez ograje na meji

Nadaljuje se uresničevanje čezmejnega prostora

V sredo, 13. februarja 2019, sta župana Mestne občine Nova Gorica Klemen Miklavčič in Občine Gorica Rodolfo Ziberna s simboličnim prerezom ograje med ulico degli Scogli in Potjo na Breg v Solkanu uradno sprožila začetek del na novi kolesarski mreži in sprehajalni poti, ki si jo je Evropsko združenje za teritorialno sodelovanje (EZTS GO) zamislilo v sklopu projekta čezmejni park Isonzo-Soča. S tem dejanjem in ob prisotnosti Milana Turka, župana Občine Šempeter-Vrtojba, in podpredsednika EZTS-a Pierluigija Medeota sta župana formalno stopila še korak bližje uresničitvi cilja o skupnem somestju, regiji, o skupni Gorici. Projekt Isonzo-Soča, ki je financiran s sredstvi iz Programa Interreg V-A Slovenija-Italija 2014-2020, vodi pa ga EZTS GO v sodelovanju s tremi občinskimi

stezo načrtuje ureditev centra s turističnim kampom, večnamensko stavbo in prostorom za avtodome: župan Turk je napovedal, da se bo izgradnja novega centra predvidoma končala že letos poleti. V drugem sklopu sta načrtovani izgradnja brvi čez Sočo pri Solkanu in ureditev povezovalne kolesarske steze do poti, ki vodi

GO namenjenih pet milijonov evrov, je ovrednotiti naravno in kulturno dediščino somestja, okrepiti področje turizma na tem območju, spodbujati trajnostno mobilnost ter zagotoviti lažjo in boljše dostopnost znotraj skupnega čezmejnega prostora. V občinah na obeh straneh meje se kaže potreba po skupnem delo-

je ograje, da bi zmanjšali učinek meje na prostoru, kjer meje pred letom 1947 ni bilo. Mejo režemo zato, da damo neki začetek, da pospremimo s slovesnostjo konkreten projekt, ki nas združuje na področju infrastrukture. Prehajamo iz dobe velikih besed, želja, pozivov, k dobi konkretnih projektov. To je bistven korak naprej!"

Pierluigi Medeot je izjavil, da se je s prerezom mreže simbolično zarisal konkreten rezultat na območju, saj je skupen cilj ustvarjati enotno ozemlje in vloga EZTS GO je biti operativna roka treh občin. EZTS GO skuša nadgraditi vsa dosedanja prizadevanja na temeljih, ki jih prinaša nova evropska zakonodaja. Območje bo po koncu del ponujalo nove razvojne možnosti in bo privlačnejše za domačine in turiste, ki bodo lahko peš ali s kolesom uživali v čezmejnem prostoru ter njegovih kulturnih in naravnih lepotah. Medtem na EZTS GO že

Foto KF

Rodolfo Ziberna, Klemen Miklavčič in Milan Turk (foto KF)

predvideva izgradnjo mreže kolesarskih ter sprehajalnih poti na obmejnem območju treh občin. Deli se na štiri sklope, ki se bodo v celoti predvidoma končali do leta 2021. S prerezom mreže so župani odprli prehod, ki že omogoča prebivalcem obeh strani meje, pešcem in kolesarjem, prosto premikanje po čezmejni poti, ki teče ob reki Soči in vzdolž zida vile de Nordis na Solkanskem polju. Prvi sklop del se bo, kljub mnogim zakonskim in tehničnim oviram, začel že v nekaj tednih in predvideva najprej infrastrukturno ureditev v rekreacijskem parku v Vrtojbi, kjer občina v bližini priključka na hitro cesto oz. ob izhodišču na trim

bo v prihodnjih mesecih potekala javna objava za izbiro načrtovalca, bodo zgrajene kolesarske in pešpoti ob Soči na italijanski strani od ulice degli Scogli do Pevmskega parka in Stražic ter po prečni osi od Pevmskega parka do Škabrijelske ulice. Vsa dela naj bi se sklenila do leta 2020. Cilj projekta Isonzo-Soča, za izvedbo katerega je v okviru EZTS

način, kako lahko omogočijo ljudem, da se fizično srečujejo in sprehajajo po goriškem območju brez ovir; korak za korakom je to le eno prizadevanje, konkretno dejanje občinskih uprav. Enotno somestje je po mnenju Ziberne otipljiv izraz Evrope, kako Evropo in njeno podobo občutimo v vsakdanjem življenju. Miklavčič je izjavil: "To ni samo še eno rezan-

vanju. Ziberna je na odprtju spregovoril o potrebi po srečevanju, ki ne sme biti samo virtualno. Prehod, ki so ga slovesno odprli, po njegovem mnenju ni le nepomemben prehod, a otipljiv izraz Evrope, kako Evropo in njeno podobo občutimo v vsakdanjem življenju. Miklavčič je izjavil: "To ni samo še eno rezan-

Katja Ferletič

SNG Nova Gorica - Gledališče Koper / Premiera: Za blagor vseh ljudi

Tragičen, a realističen prikaz odnosa do migrantov

Kaj mislimo sami o tistih ljudeh, ki se vkrcavajo na prenatrpane gumenjake v upanju na boljše dni v tujini, daleč stran od vojnih grozot in revščine? O tistih, ki se podajajo na dolge, tvegane poti, da bi si rešili življenje? Kako jih sprejemamo? Ali nas pogujejo naše miselne pregrade? Kaj bi mi naredili, ko bi se znašli v taki situaciji, kot se protagonisti drame *Za blagor vseh ljudi* (*Per il bene di tutti*)?, ki jo je napisal italijanski avtor Francesco Randazzo (1963). Navdih zanjo je dobil po resničnem dogodku. V njej spregovori o nasilju nad bližnjim, nam neznanim, nad tujcem, čigar krivda tiči samo v tem, da je drugačen od nas, zato pa gotovo neenakovreden, saj predstavlja nevarnost za vse nas, za ustaljeni družbeni red. Za dramo, napisano l. 1996, je Randazzo prejel nagrado Candoni Arta Terme. V slovenski jezik je dramski tekst izvrstno prevedel tankočuten pisatelj in režiser Marko Sosič. Dramo sta na oder kot koprodukcijsko predstavo postavili SNG Nova Gorica in Gledališče Koper. V Kopru je premierni oz. slovenski odrski krst doživela že konec lanske sezone, v SNG Nova Gorica pa v sredo, 30. januarja 2019, na malem odru, v režiji Nenni Delmestre, ki je ob sebi imela asistentko

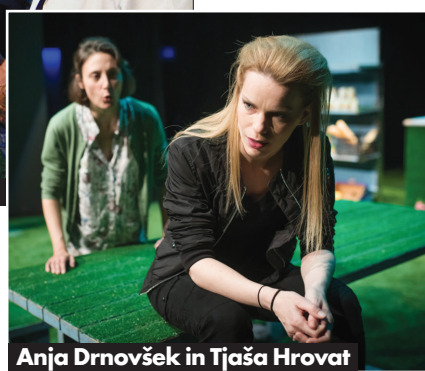
Renato Vidič. Naslov *Za blagor vseh ljudi* je seveda zavajajoč oziroma namenoma izzivalen. Protagonisti, mali ljudje iz podeželskega kraja, se v strahu pred begunci sami organizirajo v vaške straže

prebežnikom ne vedo, kaj bi. Zato se med prerekanjem domeni, da bodo glasovali in si sami krojili pravico, saj policija itak ni nič vredna. Mladega "ujetnika" obsojajo namreč, da je hotel ubiti Anscha (Romeo Grebenšek), omahljivega Zumovega svaka, mlajšega brata njegove žene Zug (Anja Drnovšek). Da je obtožba velika laž, se izkaže tudi, ko spozna-

Rok Matek, Bine Matoh in Jože Hrovat

(močno spominjajo na današnje "ronde di quartiere") in še posebno ponoči stražijo breg reke, ki predstavlja tudi mejo, ki jo skušajo prekoračiti tujci z "onega brega". Ti so v njihovih očeh "a priori" sovražni in jim prinašajo lahko le zlo. Zato so pripravljene z vsemi sredstvi braniti svoj mali svet. Tako neko noč ujamejo mladega, prestrašenega be-

Anja Drnovšek in Tjaša Hrovat

jo, da je "krvoločni" begunec le ubogo, zelo prestrašeno dekle. Izpustijo ga, ker zmagajo glasovi za, a žal se njena pot

žalostno konča. Tematika drame o nezakonitem pribežniku je žal še vedno vroče aktualna. V dramo so prisotni strah pred drugačnim in zaprtost družbe obrobnega naselja, pa tudi klic srca, ki vabi k solidarnosti. Smo ljudje še sploh zmožni solidarnosti v tej sebični družbi, ki se boji za svoj obstoj in da ne bi priseljenci razrušili njenega majavega političnega ravnesvoja? Režiserki Delmestrovici je uspelo prikazati to dvojnost med sovraštvom in iskrico solidarnosti, ki vendarle tli v posameznih nastopajočih likih. Največ je premore mlada študentka Luss, ki razmišlja s svojo glavo. Prepričljivo in temperamentno jo poseblja Tjaša Hrovat. Luss skuša prepričati sovaščane, v kakšno zmotno so zašli. Pri tem je povsem neuspešna pri zdravniku Kopfu, ki se v priostreni igri Jožeta Hrovata izrisuje kot kakšen nekdanji ciničen, brezsrčen esesovski zdravnik v zloglasnih nemških taboriških smrti. Lussini etični pomisleki se pa sploh ne dotaknejo zaradi travm iz otroštva umsko malce prizadetega in nestrpnega Schweia, ki ga je dosledno kot živčnega prenapeteža, s posebno mržnjo do vsega in vseh prikazal Igor Štamulak. Žal prav pod streljo pištole, ki si jo je prisvojil v strelnem klubu, pade kot nedolžna žrtev pribežnika, v zelo prepričljivi in ganljivi interpretaciji Lin Colja. Celota je prikazana v realističnem ključu, zato se scena režiserkinine stalne sodelavke Line Vengoechea malce bije s tem režijskim konceptom. Žlica v ozadju, v katero so se zapletle nedolžne ovčke, se zdi odvečna in deluje

malce naivno (naj bi simbolizirala vse žične pregrade, ki so jih postavile države v strahu pred valom migrantov). Dogajanje se razpleta v notranjosti supermarketa, katerega pod je scenografka Vengoechea (obenem kostumografka in glabljena opremljevalka) postlala z zeleno travo in rožicami, pa še dva vrtna palčka je pridala. Ta naj bi simbolizirala naš mali srednjeevropski prostor, v katerega se zapiramo, pa tudi mentalno majhnost in ozkost prebivalcev prikazanega obmejnega mikrokozmosa. Tako je v gledališkem listu pojasnila sama režiserka Nenni Delmestre. Odlični igralci so nedvomno nadgradili dramske like, pri katerih se zdi, da jim je avtor dal premalo "mesa in krvi". Poleg že omenjenih v predstavi igra nekdanji prvak SNG Nova Gorica, Bine Matoh, ki se je kot vselej poglobljeno, a obenem tako izredno naravno, kot je zanj značilno, z osvetlitvijo drobnih značajskih nians, prelevil v lik mehanika Topfa; temu je nadvse ljubo pivo in ga kar izmika iz prijateljeve trgovine. Tudi Matoh, veliki igralski talent, ki smo ga z velikim veseljem spet videli na odru, je pripomogel, da se je v predstavi občasno zasvetila iskrica humorja. Humorni trenutki so namreč razbremenjevali sicer temačno vsebino. V predstavi, ki v gledalcu vzbuja veliko bridkost, a obenem boleče drgne v njegovo vest, ni nikakršnega lažnega moraliziranja. Njena največja vrednost je v tem, da jasno obsoja vsakršno nasilje. In ta misel je takoj našla pot do gledalčeve zavesti.

Iva Koršič